sute de mii, fapt întrutotul posibil. Primele cifre, datînd din 1669 sînt confuze ; aceeași sursă oferă la început douăzeci, apoi patruzeci de mii de ainî. O dată cu secolul trecut sîntem în posesia unor date mai sigure : în 1804 — aproape 22 000 ; în 1854 — 16 000 ; 1902 — 17 000 ; 1940 — 16 000 ; 1968 peste 15 000. După cum se vede, vorbitorii de ainiană au scăzut mereu. Azi doar cei de peste șaizeci de ani vorbesc între ei limba strămoșească. Mulți o înțeleg, într-o măsură mai mare sau mai mică, dar nu o mai folosesc nici măcar între ei. Absolut toți vorbesc japoneza fluent. În al doilea rînd, ca urmare a căsătoriilor cu japonezii, numărul ainilor puri reprezintă azi mai puțin de o cincime din totalul existent.

Ainii îi preced pe japonezi, dar pot fi considerați ei băștinași ai arhipelagului ? Au mai existat în perioada de formare a populației și alte triburi ? Cei care îi consideră locuitorii permanenți se străduiesc să stabilească ce zone ale arhipelagului au ocupat. Alții sugerează drumul pe care ar fi venit de pe continentul asiatic, poate din Caşmir sau Pamir, împinși de turci acum zece mii de ani. Nu e neglijată nici teoria despre originea lor sudică.

INAU, NUSA, BASHUI...

Sub aspectul rasei, ainii sînt, fără nici o îndoială, nemongoloizi. Înfățișarea și caracteristicile fiziologice ne îndreptățesc să-i considerăm o rasă albă. (Sînt de statură potrivită, culoarea pielii de un alb bronzat, barba, mustața și sprîncenele sînt bogate. Dimensiunile craniului — europoide. Ochii rotunzi, mari, adînci, brun închiși, deschiși sau chiar verzi. Nasul, cu rădăcina mai sus, este caracteristic conformației europene. Maxilarul inferior nu e ieșit în afară. Șîngele, amprentele digitale — apropiate de cele europene). Singurul element mongoloid e proeminența relativă a pomeților.

Pornind de la obiceiuri, limbă, religie etc. s-au stabilit diferite similitudini între aini, acești albi ai extremului asiatic, și alte popoare, spre exemplu eschimoși, amerindieni, laponi, diferite triburi din Siberia, un grup etnic din Okinawa, malayezieni etc. Corespondentele etnografice, lingvistice, fiziologice și culturale, precum și dovezile istorice — pledează pentru contribuția importantă pe care ainii au adus-o la formarea poporului japonez. Supraviețuitorii vechiului popor ainu au sentimentul că sînt descendenții unei rase mîndre și puternice. Mărirea lor, trecută pentru totdeauna, reapare convingător în fața străinului cînd încep să-și recite cîntecele de vitejie, legendele și baladele care au reținut, secol de secol, aproape fără excepție, numeroasele războaie între aini și japonezi, luptele intestine, ca și alte evenimente importante. Ainii au fost împinși mereu spre nord-est, și, mai ales o dată cu perioada Meiji, în condițiile colonizării masive a Hokkaido-ului cu japonezi — procesul de asimilare a progresat, comunitățile ainiene fiind azi aproape complet dezmembrate.

Ainii au trăit mii de ani într-o relație intîm primitivă cu natura, religia lor fiind o celebrare a întregului mediu geologic, vegetal, animal și sideral. Nimic din viața unui ain nu se consuma în absența unui corespondent explicativ. Ne aflăm așadar, în fața unei filozofii singulare, pitorești, extrem de interesante. Înțelegerea acestei concepții se poate face utilizînd declarațiile ainilor, dar mai ales pornind de la bogatul lor folclor : cîntece, legende, vrăji, povești, obiceiuri.

Concepția lor despre lume urmărește o cronologie specifică : la început a fost haosul, și un zeu, trimis din lumea divină, a făcut pămîntul ; la construcția diferitelor zone au participat zei, cu securi, ciocane și tîrnăcoape.

Ainul a fost creat de Aeoina — eroul cultural al acestor triburi, foarte prețuit pînă azi. Aeoina a pus pămînt lîngă o bucată de lemn de salcie, care a devenit „coloana vertebrală" (de aceea se îndoaie omul de spate la bătrînețe). Chemat în lăcașul zeilor, Aeoina n-a terminat treaba ; un alt zeu, trimis să-l termine pe om, nu a prea știut ce să-i mai facă, și de aceea ainul a rămas ...imperfect.

Sub aini mai sînt alte lumi, dintre care una aparține zeilor. Acolo locuiesc și strămoșii acestui popor. Cei care locuiesc în lumea de jos cred că ei sînt adevărații oameni, iar ainii, pămîntenii, sînt simple fantome.

Religia ainiană e animistă, oficiatorii ei fiind politeiști, iar zeii antropomorfi. Asemenea ainilor, zeii — Kamui — își fac case, se îmbracă, merg la pescuit, petrec ; cum lumea ainilor e atît de frumoasă, zeii, profitînd de puterile lor miraculoase, vin să se desfăteze aici ; pentru aceasta iau diferite înfățișări : urs, rîu, lingură, insectă, vînt, stejar, om, colț de masă, pește, floare, noroi, fulger, șarpe etc. Dacă zeii vor să se întoarcă însă în lumea lor, numai ainul, prin distrugerea formei pe care au preluat-o poate să le redeschidă accesul în miraculoasele subterane. Ainii fac aceasta, cu toată atenția cuvenită zeilor. („Trimiterea", „eliberarea" zeului urs e o mare și fastuoasă sărbătoare la aini). Așadar, lumea aceasta reclamă, în concepția ainiană, colaborarea între zei și oameni. Zeii sînt nobili și divini pentru că sînt respectați de oameni, iar aceștia prosperă fiindcă sînt iubiți de zei.

Cultul zeilor la aini e dominat de prezența unui obiect sfînt numit *inau* — un bastonaș cam de vreo 50—80 cm. cu un diametru de 2—3 cm., cioplit astfel încît să rămînă, atașate de el, din loc în loc, cît mai multe surcele spiralate (talaș). Ainii cred că fiecare „om" (bărbat și nu femeie !) poate comunica cu zeii ; prezența inaului e însă indispensabilă ori de cîte ori e invocat un zeu. Aceste inauri se adună și se păstrează în afara casei, formînd ceea ce se numește *nusa* — locul cel mai sacru de pe pămîntul ainilor. Inaul nu e un obiect inert. El înfrumusețează lumea aceasta, ducînd mesaje zeilor ; pentru kamui e semn de mare cinstire și un prilej de bucurie ; faima lor printre celelalte zeități e direct proporțională cu numărul de inauri pe care le primesc.

Bashui-ul e, de asemenea, foarte important în timpul ceremoniilor ainiene. E o baghetă de libațiuni, cu ajutorul căreia se oferă băutura zeilor, în timpul rugăciunii. Deși și acesta duce mesajele zeilor e folosit de ainii mustăcioși și drept „ridicător de mustăți" în timpul ospățului. Mîncarea și băutura nu urmează implorării zeilor, ci fac parte integrantă din liturghia ainiană.

Printre aini a fost răspîndit șamanismul ; pare curios cum la aceste triburi, care-i considerau numai pe bărbați capabili și în drept să comunice cu zeii, șamanii erau aproape întotdeauna femei. Șamanele foloseau magia, vrăjitoria în lupta pe care o duceau cu natura potrivnică (inundații, boli, războaie). Magia și medicina mergeau mînă în mînă.

Triburi de pescari și vînători seminomazi, ainii au devenit sedentari cu multe secole în urmă. Locuințele lor — Chisei — erau construite în cadrul unui ceremonial complex și erau tratate ca niște ființe umane. Mai de mult se ardeau casele cînd stăpînul lor pleca în lumea zeilor, pentru a-l sluji în continuare. Formată dintr-o singură cameră și o mică tindă, locuința avea trei ferestre: două spre sud și una spre răsărit, denumită „fereastra sacră". Interiorul era amenajat simplu, orientat în jurul vetrei. Pe jos se punea fîn uscat. În colțul de nord-est al casei, ainul își păstra comorile : săbii, vase emailate, mărgele, arcuri și săgeți, capete de păsări etc.

În epoca clasică, ocupațiile cotidiene ale bărbaților aini erau vînătoarea, pescuitul, comerțul și cinstirea zeilor în timp ce femeile se ocupau cu treburile casnice, cultivarea pămîntului, culesul fructelor sălbatice, al rădăcinilor comestibile și a cojii de ulm sau tei pentru îmbrăcăminte.

Ainii vînau urși, căprioare, vulpi, iepuri, rațe sălbatice, lupi etc., arma principală fiind arcul cu săgeți. În vechime, spun legendele, ainii aveau o săgeată cu care se putea ținti o căprioară pe care ai văzut-o... ieri. Abuzîndu-se de ele, explică aceleași legende, săgețile s-au „supărat" și, treptat, au plecat din lumea ainilor.

Fiecare comunitate ainiană (trib, cotan) avea hainele lucrate după „paterne" proprii. Pentru confecționarea lor foloseau un război primitiv de țesut sau le croșetau. Materialul utilizat cel mai frecvent era coaja de tei și ulm, topită și separată în fișii și apoi, toarsă. Se înțelege că foloseau masiv blănurile, pieile de animale sau de pește etc.

Ainii au trăit mii de ani în armonie cu natura, au dus o viață patriarhală într-o societate de tip primitiv. Indivizii erau egali din punct de vedere social, singura ierarhie admisă fiind a vîrstei.

Bătrînii cotanului alcătuiau un sfat, în frunte cu un șef — funcție ereditară, dar uneori și eligibilă. Șeful cotanului conducea oamenii în timpul războiului sau la vînătoare, împărțea loturile pentru agricultură și locurile pentru pescuit, vizita bolnavii, participa la ceremonii (nuntă, botez, înmormîntare) etc.

Tradițiile nu vorbesc despre existența unei monarhii sau a unei alte forme de organizare centralizată. Cotanele aveau o poziție independentă, dar se asociau, mai ales pentru războaiele cu japonezii.

Comunitățile ainiene s-au păstrat și perpetuat, în limitele comunei primitive, de unde au trecut direct în societatea capitalistă o dată cu încorporarea lor în statul japonez (a doua jumătate a secolului XIX).

„AZI VOM BEA SÎNGE DE URS..."

În comunitățile ainiene, unde oamenii se străduiau să-și asigure, de cele mai multe ori în comun, cele necesare traiului zilnic (locuință, mîncare, îmbrăcăminte), viața cotidiană, departe de a fi monotonă, era punctată de numeroase evenimente, ceremonii și obiceiuri. Alături de cele întîlnite oriunde (botezul, nunta, înmormîntarea) sînt cîteva specifice ainilor, dintre care se detașează, prin semnificația și pitorescul său, „ceremonia ursului".

Obiceiurile și sărbătorile tradiționale, pornind de la felul cum se salută ainii, se pregătesc pentru vînătoare, își fac case, celebrează venirea pruncilor, petrec la nunți și la sărbătoarea ursului, rezolvă disputele și pedepsesc pe vinovați, alungă bolile și caută să prevină noi accidente, își conduc pe ultimul drum bătrînii, se luptă în războaie etc. se desfășurau, firește, pe fondul concepției lor animiste despre lume, în conformitate cu ideile ainiene despre colaborarea dintre om și lumile minerală, vegetală, animală și divină.

Sărbătoarea ursului, numită de aini Iyomante, concentrează practic, în timpul

celor două zile cît durează de obicei, chintesența obiceiurilor și manifestărilor religioase, sociale și artistice.

Cultul ursului mai e întîlnit și la cîteva popoare care trăiesc pe Amur. Obiceiul ainian e fundamental deosebit de al altor popoare care dăruiau zeilor animalul sau omul sacrificat.

Adesea, puiul de urs era crescut în casă, cu multă dragoste (cercetători de încredere, care au trăit mai mult timp printre aini, afirmă că ainele alăptau puii de urs), pînă ajungea la vîrsta de un an-doi cînd avea loc „trimiterea". Aceeași sărbătoare, cu mici deosebiri, se organizează și pentru ursul ucis în pădure, la vînătoare.

Înainte de sacrificiu, puiul de urs este dus prin tot cotanul, intră în fiecare casă, primește mîncare. Aceasta e vizita de rămas bun. Pentru marea sărbătoare se fac pregătiri serioase, cu mult timp înainte : se prepară mîncare, băutură, nenumărate „inauri", iar participanții, veniți adesea din mai multe sate, se spală, se tund, se îmbracă cu cele mai frumoase haine și podoabe. Sînt anunțați zeii despre intenția ainilor de a „trimite acasă" pe fiul zeului Urs. Se fixează în pămînt un stîlp de care va fi legat ursul și sînt pregătiți cei doi pari care vor fi utilizați la sugrumarea animalului.

În sfîrșit, momentul a sosit. În jurul țarcului începe un dans al femeilor și fetelor, într-un singur cerc, pe o melodie lentă, monotonă, Soția gazdei și alte femei, care, probabil, au crescut și s-au despărțit cu greu de mulți pui de urși, plîng în hohote. Ursul începe să se neliniștească, se zbate nervos în cușca de lemn. În acest timp se apropie și bărbații, iar un bătrîn (gazda) stînd jos în fața ursului, exprimă marea dragoste pe care ainii o poartă ursilor, părerea de rău că trebuie să se despartă, rugămintea ca el să primească darurile ce i le fac ainii și mai ales nerăbdarea cu care e așteptată reîntoarcerea lui.

După această implorare, ursul e scos din cușcă, purtat prin curte și „învăselit", asupra lui se aruncă săgeți tocite, mișcările de dans se întețesc, devin tot mai sălbatice, pe măsură ce ursul devine mai furios. Ainii sar asupra lui, îl prind de urechi, de blană, de picioare, îl lovesc unde nimeresc. Animalul deschide gura, să sfîșie ; pregătit pentru acest moment, un ainu îi înfige ursului în gură o bucată de lemn (un inau). Ursul e legat de stîlpul frumos ornamentat. Se aduc cei doi pari pregătiți, unul e pus sub gîtul ursului, iar altul deasupra. Toți bărbații se înghesuie la sugrumarea animalului prin strîngerea celor două lemne. Lovitura de grație i-o dă un ainu, împlîntîndu-i un cuțit în inimă. Sîngele e colectat într-un vas, nici un strop nu este permis să cadă pe pămînt. Bătrînii și vînătorii beau sîngele cald și se mînjesc cu el căci reprezintă, în concepția lor, norocul viitoarelor expediții cinegetice. Acesta e apogeul sărbătorii.

Urmează ospățul. Bărbații veseli consumă băutura sacră, în timp ce femeile dansează în extaz.

A doua zi, în timp ce petrecerea continuă, animalul e jupuit, tăiat în bucăți, împărțit. Craniul, golit, se umple cu talaș și se decorează cu inauri. Împreună cu obiectele care au fost utilizate în timpul ceremoniei se pune la „nusă".

Ainii se reîntorc la treburile lor obișnuite, așteptînd, cu o seriozitate nostalgică, viitorul ospăț, al plecării ursului...

O imagine din capitala Algeriei

Tîrgul internațional de la Alger

Corespondență de la Constantin Benga

Actuala ediție a Tîrgului internațional de la Alger (29 august — 15 septembrie), — a șasea — una din manifestările internaționale de anvergură devenită tradițională, atrage, zi de zi, un larg cerc de vizitatori.

La Tîrgul internațional de la Alger au expus anul acesta, în afara Algeriei, 20 de țări, între care Brazilia, Bulgaria, Camerun, Cuba, Spania, Libia, Maroc, Olanda, Pakistan, Polonia, Italia, R.D.G., U.R.S.S., Tunisia.

Steagul Republicii Socialiste România flutură deasupra unui impunător pavilion aflat chiar la intrarea principală a Tîrgului; 25 de întreprinderi românești de comerț exterior expun aici în special produse ale sectorului construcțiilor de mașini, produse chimice, materiale de construcții, echipament industrial, bunuri de larg consum.

În paginile rezervate României, de către o publicație specială editată cu acest prilej, citim următoarele : „Asistăm actualmente la un accentuat proces de dezvoltare și diversificare a relațiilor economice și tehnico-științifice între România și țările continentului african. Peste 50 de acorduri comerciale și de cooperare tehnico-științifică cu țările africane fixează cadrul acestor relații". După ce remarcă faptul că schimburile comerciale ale României cu țările africane au sporit de la an la an, publicația scrie : „În 1969, România a participat la peste 70 de manifestări economice internaționale, sub pavilion național, fără să mai citățm numeroase alte tîrguri internaționale la care participă individual firme exportatoare românești... Un loc de frunte la acest capitol îl ocupă echipamentul industrial al întreprinderilor Industrialexport și Mașinexport, mai ales cel destinat domeniului petrolier și industriei prelucrătoare. Constatăm cu satisfacție, conchide publicația, că schimburile comerciale, cooperarea tehnică și economică algero-română au cunoscut în ultimii ani o dezvoltare remarcabilă, și că astfel s-a creat o bază solidă și de perspectivă a acesteia, în special în domeniile petrolier și minier..."

Cum este și firesc, pavilioanele țării-gazdă prezintă o imagine complexă a dezvoltării sectoarelor economice ale Algeriei. Remarcabile sînt eforturile societății naționale de siderurgie, menită să asigure dezvoltarea industriei grele și exploatarea rațională a resurselor miniere ale Algeriei. Dominantele standului organizat de ministerul agriculturii exprimă preocupările pentru modernizarea acestui sector, sporirea producției agricole și a șeptelului; pavilionul armatei naționale populare prezintă un tablou cuprinzător al participării sale la realizarea unor obiective industriale de importanță națională.

Un pavilion important, cel al societății algeriene de hidrocarburi Sonatrach, oferă vizitatorilor posibilitatea de a aprecia folosirea actualelor realizări tehnice în domeniul producției petroliere. La standul Sonatrach, care însumează 2 800 metri pătrați, vizitatorii remarcă silueta sveltă a unui Derrick, înalt de peste 20 de metri, care se avîntă spre cer. În jurul lui o duzină de tehnicieni, purtînd căști albe, explică vizitatorilor funcționarea acestui utilaj — o sondă de tip „T-50", proprietate a Sonatrach, fabricată la Uzinele „1 Mai"-Ploiești, și livrată Algeriei, împreună cu altele, în cadrul cooperării economice româno-algeriene. Sonatrach expune pentru prima dată în public acest aparat de foraj, experimentat aproape trei luni în diverse cîmpuri petroliere și pentru forarea unor puțuri de apă în inima dunelor marelui deșert.

A VI-a ediție a Tîrgului internațional de la Alger este ultima de acest fel în actualul amplasament de la Dar-el-Beida, ne informează dl Mohammed Ferrah, directorul Tîrgului. În apropierea capitalei, la „Pins Maritimes", se află în construcție un uriaș Palat al Expozițiilor, care va găzdui viitoarele ediții. Alături de el, pe o suprafață de 32 de ha, vor fi construite numeroase pavilioane.

Se consideră că actuala ediție a Tîrgului internațional de la Alger va primi vizita a peste 1 500 000 de oameni, jumătate de milion în plus față de cea precedentă.

LIBIA

◆

De la monarhie la republică

Idriss, fostul monarh

Colonelul Abou Shweirib

Fiecare zi aduce detalii în plus privind desfăşurarea loviturii de stat militare, care a răsturnat regimul regelui Idriss el Senaussi, şi definirea opţiunilor politice ale noii conduceri de la Tripoli. Autorii loviturii de stat, aparţinînd în majoritatea lor armatei terestre, au luat puterea fără vărsare de sînge — preciza agenţia de presă a Orientului Mijlociu (M.E.N.) : unităţile rebele, staţionate la circa 100 de km de Tripoli, au pătruns în oraş în dimineaţa zilei de 1 septembrie, ocupînd — fără a întîmpina vreo rezistenţă — palatul regal, cartierul general al comandamentului militar, sediul securităţii generale şi al radiodifuziunii. Primul comunicat al Consiliului Revoluţiei, publicat în aceeaşi zi, decreta dizolvarea parlamentului şi a celorlalte organisme constituţionale ale ţării, „Consiliul revoluţionar rămînînd singura instanţă autorizată cu administrarea afacerilor Republicii Arabe Libiene". El se angajează, se arată în comunicat — pentru moment singurul document ce exprimă intenţiile politice ale noului regim — „să edifice o Libie revoluţionară, socialistă, izvorîtă din propriile noastre realităţi şi independentă de orice doctrină, încrezătoare în realitatea evoluţiei istorice care va transforma Libia, ţară slab dezvoltată şi prost guvernată, într-o ţară progresistă care va lupta împotriva colonialismului şi rasismului".

După întărirea poziţiilor Consiliului Revoluţiei în celelalte centre importante ale ţării — Tobruk, Beida şi Bengazi — la trei zile după lovitura de stat, postul de radio Tripoli difuza un comunicat, informînd că „forţele armate deţin controlul deplin asupra situaţiei şi că în ţară domneşte liniştea". Un mic grup de persoane au fost arestate, iar prinţului moştenitor, Hassan Reida, şi la doi miniştri ai fostului guvern li s-a stabilit domiciliu forţat. Se anunţa, de asemenea, că încercările regelui Idriss — absent din ţară în momentul loviturii de stat — de a se întoarce în Libia au eşuat şi că „cererile lui adresate Angliei, Greciei şi Turciei de a primi ajutor militar au fost respinse de aceste state".

„Am fost surprinşi de uşurinţa cu care am cucerit puterea", declara un membru al Consiliului Revoluţiei corespondentului ziarului egiptean „Al Ahram", adăugînd : „Secretul în care planurile noastre au fost puse la punct şi precizia lor perfectă ne-au permis să luăm prin surprindere forţele de ordine şi să arestăm ofiţerii superiori". În legătură cu aceasta, ziarul precizează că acţiunea militarilor — prevăzută iniţial pentru începutul anului — a fost amînată în două rînduri : la 24 martie, din cauza unei vizite inopinate a regelui Idriss la Bengazi şi la 5 iunie, cînd mai mulţi ofiţeri superiori au fost trimişi în străinătate. În sfîrşit, la o reuniune din noaptea de 3 spre 4 august, s-a hotărît declanşarea acţiunii la data de 1 septembrie.

Componenţa Consiliului Revoluţiei rămîne deocamdată secretă, singurul nume cunoscut fiind cel al colonelului Abou Shweirib. Potrivit agenţiei M.E.N., autorii loviturii de stat sînt membri ai organizaţiei „Ofiţerii liberi unionişti" (adică partizani ai uniunii arabe), care pregătea răsturnarea monarhiei încă din 1959. In acel an a început recrutarea de membri, în special din rîndurile studenţilor din opoziţie care s-au consacrat carierei militare pentru a deveni apoi „ofiţeri liberi". Se cunosc puţine date chiar şi cu privire la personalitatea colonelului Abou Shweirib. S-a născut la Bengazi şi a servit 15 ani în armata libiană, pînă în 1964, cînd a fost judecat pentru complot şi scos din armată. Agenţia irakiană de presă menţionează că Shweirib a absolvit şcoala militară britanică de la Sandhurst în aceeaşi promoţie cu mai mulţi ofiţeri irakieni.

Pentru majoritatea observatorilor politici, surpriza acţiunii de la 1 septembrie pare să fi fost totală, deşi ideea unei posibile răsturnări a regimului monarhic nu era exclusă. De la proclamarea independenţei — la 24 decembrie 1951 — Libia era considerată în general drept o „ţară a liniştii", viaţa politică de la Tripoli evoluînd, aparent, fără incidente prea grave. Bătrînul rege Idriss, adesea bolnav, deşi încrederea uneori administrarea treburilor statului celor mai apropiaţi colaboratori ai săi — niciodată însă nepotului său, prinţul Hassan Reida, desemnat drept moştenitor — ţinea să reamintească din cînd în cînd că el încarnează puterea absolută. Cel puţin astfel explică observatorii cele unsprezece schimbări de primminiştri în decursul ultimilor 15 ani.

Şi totuşi, scena politică libiană a înregistrat momente de tensiune gravă. Scurtele dar violentele manifestaţii ale studenţimii din iunie 1967, care denunţau menţinerea bazelor străine pe teritoriul ţării ca şi alte incidente urmate de numeroase arestări, atestau dezvoltarea unei opoziţii din ce în ce mai intransigente. Mişcările revendicative din mediul studenţesc şi muncitoresc denunţau tot mai vehement menţinerea uriaşelor disparităţi de clasă, abuzurile de putere, acapararea economiei ţării de către capitalul străin, caracterul arhaic al structurilor economice interne.

Libia, prima ţară maghrebiană care a obţinut independenţa, este singura dintre aceste ţări care mai adăposteşte pe teritoriul ei baze militare britanice şi americane. In urma tratativelor desfăşurate între guvernul libian şi Anglia, începînd din primăvara anului 1964, aceasta din urmă a evacuat baza militară de la Bengazi dar, pînă la expirarea acordului anglo-libian (în 1973) ar urma să se mai menţină trupe britanice la Tobruk şi El Adem. Trupele americane continuă să fie prezente în număr însemnat la Wheelus-Field, cea mai importantă bază strategică a S.U.A. în bazinul mediteraneean. Sub presiunea opiniei publice interne, guvernul de la Tripoli a început tratative cu Statele Unite pentru evacuarea acestei baze, fără a obţine totuşi rezultate pozitive şi, în aceste condiţii, fără a denunta — aşa cum cereau cercurile de opoziţie — tratatul americano-libian din 1954. Această problemă avea să stea, de altfel, la originea unor crize serioase ale regimului. În ianuarie 1964, parlamentul a aprobat un proiect de lege în termenii căruia trupele străine trebuiau să părăsească ţara în următoarele şase luni. Regele a dizolvat parlamentul şi a remaniat guvernul, angajînd el însuşi negocieri cu aliaţii anglo-saxoni, ceea ce a stîrnit mari mani-

festații studențești. În sfîrșit, după războiul din iunie 1967, s-a declanșat o nouă criză, determinată de refuzul regelui de a satisface cererile de abrogare a tratatului militar cu Anglia, care permitea guvernului să ceară ajutor britanic în caz de atac străin.

„Evenimentele din Libia — scria a doua zi după lovitura de stat ziarul «Le Monde» — riscă să iasă din cadrul regional și arab. Poziția strategică pe care o ocupă această țară în bazinul mediteranean, importanța bogățiilor sale petroliere și legăturile păstrate pînă în prezent cu puterile anglo-saxone fac din lovitura de stat de la Tripoli un eveniment cu implicații internaționale". In legătură cu aceasta, presa internațională menționa profunda neliniște cu care cercurile de afaceri de la Londra și Washington urmăresc evoluția situației din Libia, deși autoritățile de la Tripoli au dat asigurări că noul regim va respecta toate acordurile încheiate de Libia cu alte state.

Incepînd din 1959, an în care grupul petrolier Standard Oil of New Jersey avea să descopere primul zăcămînt de petrol libian, companiile americane — între care se numără Occidental Petroleum, Texaco, Mobil Oil, Continental Oil, Atlantic-Richfiel — vor ocupa un rol preponderent în industria petrolieră a țării, a cărei producție a ajuns în anul 1968 la 125 milioane tone, situînd prin aceasta Libia pe unul din primele locuri în lume ca producătoare de petrol. La exploatarea petrolului libian mai participă numeroase companii britanice, între care British Petroleum și Royal Dutch Shell. Importanța acestor bogății minerale este ilustrată și de faptul că Libia asigură în proporție crescîndă aprovizionarea cu carburanți a Europei occidentale, în special după închiderea, în urmă cu doi ani, a Canalului de Suez. De menționat și faptul că prețul transportului petrolului spre marile centre de consum european este relativ mult mai scăzut decît, de pildă, cel al petrolului provenind din regiunea Golfului Persic. Pentru moment, atît Londra cît și Washingtonul rămîn în expectativă, considerînd ca prematură formularea vreunei păreri cu privire la atitudinea pe care noul regim o va adopta față de companiile străine.

Răsturnarea monarhiei și instaurarea unui regim republican în Libia a provocat reacții favorabile într-o serie de capitale arabe. „Structurile monarhice care reprezentau forțele trecutului au fost constrînse să se încline în fața dezvoltării rapide a forțelor productive și a evoluției forțelor sociale din Libia", declara radio Alger, în timp ce oficiosul egiptean „Al Ahram" scria: „Recentele evenimente din Libia se numără printre cele mai însemnate intervenite în lumea arabă în ultimii ani".

Deși au trecut peste 10 zile de la instalarea noului regim republican, conducerea de la Tripoli nu a făcut, deocamdată, prea multe precizări cu privire la programul de viitor. S-a anunțat doar intenția de a numi un nou cabinet; lista acestuia, ca și cea a membrilor Consiliului Revoluției, urmînd a fi date curînd publicității.

Rodica GEORGESCU

lumea în cărți și reviste

România socialistă și cooperarea internațională

Cristian Popișteanu

În vocabularul internațional s-a încetățenit, în ultimii ani, o noțiune nouă la a cărei afirmare tot mai pregnantă în relațiile interstatale asistăm — diplomația cooperării pașnice. Cuprinde, fără îndoială, această diplomație a cooperării sfera relațiilor politice dintre state. Iar un coeficient în substanțială ascensiune îl ocupă cooperarea economică, tehnică, științifică, culturală, determinată de necesitatea obiectivă a schimburilor multiple dintre țări și popoare, necesitate accentuată și redimensionată în împrejurările atît de furtunoasei revoluții tehnico-științifice pe care o parcurge omenirea. Între cooperarea de ordin politic și cea economico-culturală, a apărut o corelație în cadrul căreia influențele intensificării multilaterale a raporturilor dintre state se extind cu repercusiuni stimulatorii asupra climatului general al vieții internaționale, favorizînd abordarea într-un mai avansat spirit de înțelegere a marilor dosare ce-și așteaptă soluțiile.

Pentru România socialistă, cooperarea este nu numai o necesitate ci o înaltă vocație, decurgînd structural din principiile și obiectivele politicii noastre interne și externe. Această orientare fundamentală a fost puternic reafirmată și dezvoltată în documentele Congresului al X-lea al P.C.R. **„Partidul și statul nostru** — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul Comitetului Central — **vor promova larg politica de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică cu țările socialiste și cu celelalte țări ale lumii, pornind de la considerentul că aceasta slujește nu numai progresului țării noastre, intereselor civilizației generale, ci și cauzei înțelegerii și colaborării între popoare, păcii și securității internaționale".**

Apare întru totul firească preocuparea de a prezenta publicului larg, în studii de sinteză, rezultatele activității pe acest plan a statului nostru, activitate consacrată cu răspundere și spirit constructiv, cu realism și consecvență, cauzei cooperării pașnice între națiuni. Se cuvine, deci, salutată inițiativa Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. care împreună cu Editura politică au elaborat acest prim volum „România socialistă și cooperarea internațională" — coordonatori fiind Mircea Malița, Costin Murgescu, Gheorghe Surpat.

Ceea ce este primordial în acest volum este reîntîlnirea pe care o prilejuiește cititorului — cercetător sau lector oarecare — cu direcțiile principale ale contribuției românești la relațiile economice, tehnico-științifice și culturale mondiale; iar reîntîlnirea se produce la un nivel de documentare și argumentare întru totul notabile, sugerîndu-se, totodată, cerința de a vedea

*) „România socialistă și cooperarea internațională", Editura politică, București 1969; colectivul de autori: Nicolae Brebu, Titus Cristureanu, Radu Constantinescu, Iordache Ionescu, Nicolae Ionel, Marcel Ghibernea, Octav Livezeanu, Mircea Malița, Costin Murgescu, Gheorghe Murgu, Georgeta Micu, Gheorghe Surpat.

mai des, mai amplu, mai ramificat abordată această tematică.

Autorii își fundamentează cercetările privind participarea țării noastre la cooperarea economică internațională (pentru că spre acest domeniu și-au concentrat cu precădere atenția), subliniind că „România socialistă se înfățișează astăzi ca o țară cu o economie dinamică, cu o industrie puternică și în plină dezvoltare pe baza tehnicii moderne, cu o agricultură socialistă în plin proces de modernizare și își afirmă din ce în ce mai mult prezența activă și constructivă pe arena vieții internaționale".

Pornind de la concepția marxist-leninistă cu privire la rolul hotărîtor, primordial al factorilor interni în dezvoltarea fiecărei țări, partidul și statul nostru văd în intensificarea eforturilor proprii, în dezvoltarea capacităților poporului român, în mobilizarea întregului potențial al națiunii socialiste calea sigură pentru propășirea materială și spirituală a României. Aceasta nu exclude ci, din contră, implică, în mod necesar, o largă colaborare internațională, economică, tehnico-științifică și culturală între toate țările — ca importantă pîrghie a progresului; cooperarea multilaterală între state independente și suverane contribuie la o mai bună valorificare a potențialului fiecărei țări, la accelerarea creșterii și diversificării economiilor lor naționale. Din aceasta decurge necesitatea obiectivă a conjugării eforturilor proprii pentru dezvoltarea economică cu avantajele ce decurg din extinderea colaborării și cooperării internaționale. Este pe deplin evident faptul că nici o țară, indiferent de mărimea ei, nu se poate dezvolta în mod izolat, fiind determinată, în propriul ei interes, să întrețină relații de colaborare și cooperare cu alte state. Fiecare popor beneficiază, atît prin ceea ce dă cît și prin ceea ce primește, de roadele colaborării și cooperării internaționale.

Lucrarea înfățișează cadrul internațional al dezvoltării economice contemporane, reliefînd rolul socialismului ca principală forță motrică a progresului. Sînt apoi evocate principalele caracteristici ale lumii contemporane, precum și corelațiile dintre progresul științific-tehnic și cooperarea internațională, subliniindu-se că „ceea ce actuala revoluție științifică și tehnică aduce ca element fundamental nou în problemă este crearea unor interdependențe ale căror implicații nu mai pot fi localizate geografic numai la o regiune sau alta a globului, interdependențe care angajează condițiile de dezvoltare viitoare ale tuturor popoarelor lumii, ale întregii societăți omenești și care cer, ca atare, soluții de cooperare în cadrul universal și pe baze universale".

Insistînd asupra rolului principiilor de bază ale dreptului internațional în cazul cooperării economice, autorii relevă: „Fără îndoială, nu mai este necesar să se demonstreze că dezvoltarea cooperării în cadrul unei asociații voluntare de state libere și suverane nu ar putea fi concepută decît ca urmare a avantajului reciproc al partenerilor la cooperare. Tot astfel este axiomatică teza că prin amestecul în treburile interne ale altora, sub orice formă, se distruge premisa esențială a suveranității și egalității statelor. Nu se poate, ca atare, vorbi despre principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc fără a se evoca strînsa lor intercondiționare, faptul că formează un tot organic, indisolubil... Numai prin respectarea lor în bloc și de către toți ele pot să stimuleze efectiv cooperarea economică internațională, să-și îndeplinească rolul de cheie de boltă în lupta pentru destindere internațională, pentru progres social și pace".

Analizîndu-se relațiile între națiuni în contextul evoluției raporturilor economice internaționale, în lucrare se formulează o serie de remarci despre acea idee-forță care este promovarea cooperării între state. Sînt remarci care privesc, printre altele, geneza, ecoul și semnificația propunerii românești privind declarația de principii în domeniul colaborării economice internaționale, inițiativă ce invederează consecvența politicii promovate de România în toate planurile vieții mondiale.

În lucrare sînt amănunțit examinate coordonatele istorice ale totalității legăturilor economice dintre țările lumii în cadrul a ceea ce se numește circuitul economic mondial, exprimat sintetic în comerțul dintre state. Evaluarea factorilor de stimulare și de frînare a circuitului economic mondial ca și caracteristicile și tendințele comerțului dintre țări sînt prezentate prin statistici ilustrative.

Pe larg sînt înfățișate în volum colaborarea și cooperarea economică și tehnică a României cu țările socialiste. Ceea ce este cu deosebire subliniat este faptul că „în centrul politicii de dezvoltare a relațiilor economice externe ale țării noastre sînt puse extinderea și adîncirea relațiilor de colaborare și întrajutorare cu toate țările socialiste — orientare obiectiv determinată de interesele noastre economice și politice fundamentale". Partidul și guvernul nostru acordă o însemnătate deosebită dezvoltării continue a relațiilor de colaborare și cooperare cu toate țările socialiste, pe baza respectării depline a principiilor marxism-leninismului și internaționalismului socialist, respectarea independenței și suveranității naționale, egalitatea deplină în drepturi, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc și întrajutorarea tovărășească —, principii a căror viabilitate este verificată în practică și care corespund necesităților unei colaborări fructuoase.

Orientarea principială a României socialiste este demonstrată în lucrare prin numeroasele exemple ale colaborării rodnice dintre țara noastră și celelalte state socialiste în construcția unor importante obiective economice de mare varietate, prin numeroasele acorduri și convenții încheiate, prin formele și metodele noi de cooperare economică și tehnică, prin faptul că peste o jumătate din comerțul nostru exterior revine țărilor socialiste. Colaborarea României în cadrul C.A.E.R. este examinată pe baza principiilor înscrise în statutul acestui organism, a normelor și raporturilor stabilite între statele socialiste. Sînt apoi analizate principalele documente elaborate de C.A.E.R. la diferite sesiuni, inclusiv la cea de-a XXIII-a sesiune specială din aprilie 1969, la care s-a reafirmat că „legăturile economice și tehnico-științifice reciproce dintre țările membre ale C.A.E.R. se bazează pe relațiile interstatale de tip nou, ale internaționalismului socialist".

În același capitol sînt examinate participarea țării noastre la activitatea altor organizații economice ale țărilor socialiste**, cît și schimburile comerciale ale României atît pe ansamblul țărilor socialiste cît și cu fiecare stat socialist în parte.

Concluzia este univocă: „Colaborarea și cooperarea economică și tehnică a României cu toate statele socialiste aduc o contribuție substanțială la dezvoltarea alianței și prieteniei dintre țările aparținînd sistemului mondial al socialismului, la cauza păcii și conlucrării internaționale. Aceste relații răspund unor cerințe vitale ale progresului popoarelor frățești, contribuie la întărirea prestigiului, forței și coeziunii sistemului socialist internațional".

Capitolele care se ocupă de relațiile economice ale României cu celelalte țări ale lumii proiectează interesante date ale evoluției schimburilor comerciale cu aceste țări, caracterul tradițional pe care-l au unele piețe pentru economia românească, transformările din structura comerțului nostru exterior, interesele reciproce ale partenerilor în cooperarea economică și tehnico-științifică.

Consider binevenită marcarea specificului relațiilor economice cu fiecare dintre acești parteneri, enumerarea modalității lor concrete de înfăptuire, rolul acordurilor de lungă durată și al acordurilor de cooperare economică și tehnico-științifică. Raporturile economice ale României cu Italia, Franța, R.F. a Germaniei, Anglia, Olanda, Belgia, Austria, Turcia, Japonia, țările scandinave precum și cu noile state din Asia, Africa, cu America Latină sînt definite în ceea ce au ele mai caracteristic.

Prezența țării noastre la organizațiile economice internaționale este exhaustiv tratată într-un capitol care capătă în felul acesta valoare de adevărat lexicon. Lucrarea se ocupă de participarea țării noastre la instituțiile specializate din sistemul Organizației Națiunilor Unite, la celelalte organisme economice ale O.N.U., precum și la alte organizații guvernamentale și neguvernamentale. Inițiativele și propunerile, ca și formele multiple în care se concretizează această participare, alcătuiesc o diagramă substanțială, de natură să reliefeze însemnătatea și atenția pe care le acordă România socialistă organismelor economice internaționale, programelor și acțiunilor pentru progres, dezvoltare și pace.

Cele două capitole privind locul României în comerțul mondial și colaborarea tehnico-științifică a țării noastre cu alte state desfășoară pe un larg panoramic contribuțiile pe care înțelegem să le promovăm în fluxul de valori materiale și spirituale dintre națiunile lumii.

Într-o asemenea perspectivă, întregul volum se dovedește inspirat de poziția consecventă, principială și constructivă a țării noastre în planul întregii sale activități internaționale.

Volumul de studii „România socialistă și cooperarea internațională" aduce în publicistica noastră, prin datele menționate, un instrument de lucru extrem de util nu numai pentru specialiștii multiplelor domenii ale relațiilor internaționale ale țării noastre, ci și pentru largi categorii de cititori cărora le înlesnește cunoașterea unor aspecte concludente din politica externă românească.

**) Banca Internațională de Colaborare Economică (B.I.C.E.); Organizația de Colaborare a Căilor Ferate (O.C.C.F.); Direcția Centrală de dispeceri a sistemelor energetice interconectate (D.C.D.); Parcul Comun de vagoane de marfă (P.C.V.); Organizația de colaborare a țărilor socialiste în domeniul comunicațiilor poștelor și telecomunicațiilor (O.C.P.T.).

Edwin Aldrin:

CE AM SIMȚIT UMBLÎND PE LUNĂ

Continuăm să reproducem relatările primilor vizitatori ai Lunii. După impresiile lui Neil Armstrong, care au apărut în numărul precedent al revistei noastre, publicăm alăturat pe cele ale „colegului său selenar", Edwin Aldrin. (Textul este reprodus după revista „L'Europeo").

LA PAS SAU ÎN SALTURI ?

De cînd m-am întors, mă gîndesc mereu la un lucru : cît timp vor rămîne intacte urmele paşilor noştri pe solul Lunii ? Acolo nu există atmosferă. Aşadar, o situaţie ideală pentru a se conserva, timp de ani sau de secole, semnele lăsate de primii oameni, cu cizmele lor grele. Iar solul e uşor, nisipos, pufos, compact dar, în acelaşi timp, solid. Cine ştie dacă un alt om va găsi cîndva, în viitor, urmele noastre, semnul cel mai concret al trecerii noastre. Un semn mult mai viu şi mai real decît instrumentele, steagul, inscripţia şi chiar decît jumătatea inferioară a modulului nostru.

După întoarcere, mulţi m-au întrebat : „Cum te-ai simţit pe Lună ?" Le-am răspuns tuturor : „Bine". Mi s-a părut natural să mă mişc pe Lună şi chiar să lucrez. E uşor. Chiar plăcut. Faptul că pe Lună gravitatea e de şase ori mai mică decît pe Pămînt, a făcut ca mişcările noastre să fie mai uşoare. E o senzaţie foarte agreabilă să te simţi uşor, în ciuda costumelor şi a raniţei foarte grele, care conţinea „aparatul de supravieţuire". Totala lipsă a gravităţii — ca în interiorul cabinei „Apollo" în timpul zborului — era cam obositoare şi provoacă unele neplăceri. O gravitate limitată, însă, e ideală.

În cazul unei totale imponderabilităţi, trebuie să fii foarte atent dacă vrei să apuci un obiect sau chiar să faci un simplu gest. Rişti mereu să te dezechilibrezi şi nu ştii niciodată dacă te afli în poziţie verticală sau orizontală. O situaţie care, după primul moment de surpriză, te pune în încurcătură. În ciuda antrenamentelor, fiecare din noi, cînd ne aflam în capsula „Apollo" s-a găsit nu o dată în situaţia de a nu calcula corect efortul impus de orice gest sau de orice mişcare. Faptul de a trăi într-un spaţiu în care nu există rezistenţă îţi provoacă o impresie foarte ciudată.

Înainte de a pune piciorul pe Lună, credeam că-mi va fi foarte greu să păstrez echilibrul mişcărilor. Aproape însă că nu am avut probleme. În cîteva minute m-am obişnuit perfect şi am descoperit că pericolul de dezechilibrare e minim. Era de-ajuns să-ţi înfigi bine picioarele în solul lunar pentru a căpăta o deplină siguranţă. Desigur, a trebuit să ne controlăm efortul muscular pentru a nu „zbura", dar a fost uşor.

Una din sarcinile care-mi fuseseră încredinţate a fost de a experimenta cel mai bun mod de a te mişca pe suprafaţa lunară. În salturi ? În paşi mari ? În paşi mici ? Nu aveam nici o dată experimentală, ci numai ipoteze şi presupuneri. Ei bine, am descoperit numaidecît că, acţionînd ca pe Pămînt, te poţi deplasa foarte bine şi pe Lună. Adică, pur şi simplu, punînd un picior lîngă celălalt. Sau sărind, cum fac cangurii, cu amîndouă picioarele odată. Trebuie să spun că, dacă cel de-al doilea mod e mai distractiv şi mai spectaculos, celălalt e mai eficient şi mai sigur. De fapt, sărind, controlul muscular e mai mic şi rişti să cazi din cauza dezechilibrului.

Pe baza experienţei mele, cred că mersul cel mai potrivit pe Lună este mersul cu paşi mari. Trebuie să spun că am găsit acest fel de „mers" în mod spontan, instinctiv, fără să mă gîndesc. M-am pomenit avansînd cu paşi mari. E foarte normal să te comporţi astfel cînd forţa gravitaţiei e redusă. Ai impresia că înoţi sau că trăieşti într-un film derulat cu încetinitorul.

La început ai o senzaţie curioasă şi chiar plăcută. Singura greutate o constituie oprirea. Pe lună nu te poţi opri dintr-o dată, ca pe Pămînt. Oprirea are loc totdeauna după ce ai mai făcut cîţiva paşi în plus din momentul cînd te-ai hotărît să te opreşti. Deci, trebuie să te hotărăşti cu patru sau cinci paşi înainte de oprire.

ECHILIBRUL

Chiar şi schimbarea direcţiei prezintă unele probleme. Pe Pămînt e suficient să pui un picior alături de celălalt şi să te întorci. Pe Lună, însă e necesară o operaţie mai complexă şi se impune mai multă atenţie. Nu am încercat, dar cred că, dacă vrei să alergi pe Lună, trebuie să procedezi ca jucătorii de rugby cînd fug în zig-zag spre a-şi evita adversarii.

Tehnicienii din Houston se temeau că vom obosi încercînd să ne găsim echilibrul pe Lună. În realitate, temerile lor s-au dovedit nefondate. Nu trebuie să uitaţi că experienţa zborului cosmic, în condiţiile unei absolute lipse de gravitaţie, e o mare şcoală de echilibru.

Dacă ar trebui să dau un sfat viitorilor astronauţi care vor pleca pe Lună, le-aş spune să nu se încreadă orbeşte în experienţa mea. Eu cred că, după ieşirea din modulul lunar, fiecare din ei trebuie să-şi dedice primele 10—15 minute căutării sistemului de mers cel mai armonios, experimentînd diferite moduri, în salturi sau chiar în fugă. De fapt, nu ştiu dacă toţi vor reacţiona ca mine. Probele care se pot efectua pe Pămînt, sub apă sau într-un avion aflat la mare înălţime nu sînt suficiente. Ele nu reproduc fidel condiţiile lunare, chiar dacă sînt, fără discuţie, foarte folositoare.

În apă, rezistenţa e foarte puternică. Nu se fac mişcări prea rapide. Pe Lună, însă, astfel de mişcări sînt posibile şi nu sînt grele. La bordul avioanelor, experienţele în condiţiile unei gravitaţii scăzute nu pot dura decît cîteva minute, cu alte cuvinte, sînt foarte scurte. Dacă cineva, pe Lună, în loc să experimenteze empiric cele mai bune moduri de mişcare, încearcă să-şi amintească ce a făcut şi ce a învăţat în simulatoare, riscă să cadă imediat şi să-şi spargă capul.

UN LUCRU SURPRINZĂTOR

Unul din lucrurile care m-au surprins cel mai mult în timpul plimbării lunare a fost greutatea de a evalua raportul dintre corpul meu şi sol. Nu e uşor să-ţi dai seama dacă stai perfect perpendicular sau dacă te clatini dintr-o parte în alta, înainte sau înapoi. Totodată, e greu să calculezi unghiul fiecărei înclinaţii a corpului faţă de suprafaţa lunară. În parte, aceasta se datoreşte căştii, care limitează mult vizibilitatea, deşi e prevăzută cu o vizieră mare. Curbura vizierei deformează oarecum peisajul, după unghiul din care se priveşte. La început e foarte neplăcut.

Raniţa, care conţine „aparatul de supravieţuire", cîntăreşte 62 kg pe Pămînt, în timp ce pe Lună cîntăreşte numai 15. Cînd porţi o greutate pe umeri, instinctiv te apleci în faţă şi, de regulă, mai mult decît e necesar. E greu de calculat exact cît anume să te apleci pentru a compensa greutatea purtată în spate ; se tinde spre obţine-

rea unei limite de siguranță de teamă să nu cazi pe spate. Din această cauză, Armstrong și eu apăream totdeauna aplecați în fotografiile făcute pe Lună, ca și cum am fi purtat în spate o greutate mai mare de 15 kg. Cineva, observîndu-ne, a spus că păream două maimuțe obosite. Mi s-a părut o imagine edificatoare. Mai exact, eu aș spune că eram două maimuțe preocupate de descoperirea centrului de gravitație.

TEAMA DE A NU CĂDEA

Am avut impresia că pe Lună e posibil să te apleci în față într-un unghi mult mai amplu decît pe Pămînt, fără să existe pericolul de a cădea. Nici eu, nici Armstrong nu am căzut în timpul plimbării lunare. Trebuie să spun că, după prima jumătate de oră, teama de căzătură mi-a trecut, deoarece aveam siguranța că-mi va fi ușor să mă ridic. Aș fi vrut să mă așez în genunchi pentru a încerca să mă ridic, dar îmi fusese categoric interzis înainte de plecare și nu am făcut-o.

Nici aplecarea spre sol nu e grea. Îmi amintesc că, la un moment dat, ne-a căzut încărcătorul de la aparatul de fotografiat. Pentru că ajunsese aproape de scărița „Vulturului", l-am recuperat împingîndu-l și mai aproape cu un picior și apoi l-am apucat cu o mînă, ținîndu-ne cu cealaltă de modul. Cînd m-am simțit destul de sigur, am încercat să verific în ce fel se deosebește tehnica mișcării în simulatoare față de cea din realitate. În timpul probelor la bordul avioanelor — în care s-a reușit să se creeze pentru cîteva minute aceleași condiții de gravitație redusă existentă pe Lună — aveam sub picioare o suprafață dură : podeaua avionului. Dar situația e cu totul alta cînd te miști pe un sol acoperit cu pulbere. Pe lună, pulberea are o grosime care variază de la 2-3 milimetri la mai mult de 10. O pulbere stranie, aflată mai mult pe marginea micilor cratere. Piciorul se înfundă, iar urma cizmei se imprimă adînc.

La fiece pas îmi era teamă că mă scufund. În realitate, piciorul meu a găsit întotdeauna sub pulbere un sprijin solid. Nu mi-ar fi plăcut de loc să mă trezesc scufundat în pulbere pînă la jumătatea piciorului. Dacă se ține seama de existența pulberei și de starea psihologică de permanentă alarmă în care te afli atunci cînd te miști pe o suprafață necunoscută, e ușor de înțeles că amintirea experiențelor efectuate la bordul avioanelor mai mult te încurcă decît te ajută.

CÎND AVEAM IMPRESIA CĂ ALUNEC

Momentele cele mai anevoioase erau acelea cînd treceam de la zonele cu pulbere groasă, de numai cîțiva milimetri, la cele în care stratul era mai profund. Aveam impresia că alunecăm, ceea ce ne-a provocat unele pierderi de echilibru. Din această cauză, după primele experiențe, am căutat să evităm marginile micilor cratere și pășeam numai pe-acolo pe unde stratul de pulbere ni se părea mai subțire.

Am căutat, de asemenea, să nu punem picioarele pe numeroasele roci aflate pe solul lunar. Nu știam dacă erau roci stabile sau instabile. Ne temeam că s-ar putea mișca sub greutatea noastră, făcîndu-ne să cădem. Această temere nu era nefondată, dat fiind că ne-a fost ușor să urnim din loc și chiar să ridicăm unele roci care ieșeau din pulbere chiar cu 20 cm. Nu erau solid înfipte în solul lunar, ci numai „sprijinite" și acoperite de praf. Toate acestea arată că omul care înfruntă un corp ceresc diferit de Pămînt trebuie mai întîi să renunțe la concluziile multor experiențe efectuate într-o lume diferită.

Pentru a te mișca fără mari riscuri pe Lună — ca de altfel pe orice altă planetă, cred eu — e necesar să verifici totul direct, concret și să nu te încrezi în nici o asemănare. Nu e bine să-ți spui : iată, această situație, aceste condiții seamănă cu ceea ce am cunoscut pe Pămînt, deci pot să mă comport ca pe Pămînt. Ar fi o eroare foarte gravă pentru că aparențele pot fi asemănătoare, dar condițiile și consecințele pot fi diferite.

Un lucru care m-a izbit a fost aspectul unor pietre plate, pe care părea așternut un văl de umiditate. Chiar la pipăit, aceste pietre păreau alunecoase, ca și cum ar fi fost ude. În realitate, aceasta se datora unui văl foarte subțire de pulbere. Și cizmele mele au căpătat, după puțin timp, același aspect din pricina stratului de pulbere foarte fină ce se depusese pe ele.

În locul unde a coborît „Vulturul", nu existau nici cratere mici, nici aglomerări de roci, ci doar o foarte mare cantitate de pietre, de cele mai variate forme și dimensiuni. Aș spune că erau de natură diferită, atît prin formă, cît și prin culoare și aspect.

CULORILE DE PE LUNĂ

În timpul zborului, noi trei am discutat mult despre culoarea Lunii. Înainte de plecare, am făcut multe presupuneri asupra culorilor pe care le vom găsi. Specialiștii ne expuseseră ipotezele lor, dar nici unul nu afirmase vreodată că s-ar putea să existe ceva de culoare roșie. Eu, însă, mi-am băgat în cap, cine știe de ce, că trebuie să existe pe Lună și această culoare. În timpul zborului, le-am spus și colegilor mei : „Nimeni n-a afirmat că am putea găsi o piatră roșie. Eu cred, însă, că ceva roșu trebuie să existe". O fantezie ca oricare alta, desigur, fără nici o bază. Poate manifestarea unei dorințe. Dorința de a descoperi o lume mai colorată decît se vedea în fotografiile făcute în timpul precedentelor explorări orbitale și care ne arătaseră satelitul într-o descurajantă culoare brună-gri, uniformă. Dar am greșit, se pare. Eu, însă, îmi amintesc perfect impresia de roșu pe care mi-a făcut-o o piatră pe care am ținut-o în mînă. Nu un roșu viu, evident, ci un roșu foarte încărcat, tinzînd spre brun. Mi-ar displăcea să constat că nu există roșu pe Lună.

Nici eu, nici Armstrong nu ne-am simțit obosiți în timp ce ne aflam și lucram pe Lună. Nu am simțit nici un moment nevoia de a ne opri, de a ne odihni. Oboseala reprezenta un pericol serios. Se vorbise mult despre aceasta în timpul pregătirii zborului. Cineva avansase chiar ipoteza că, după un timp relativ scurt, am fi putut încerca o mare epuizare. Ni se recomandase să nu ne obosim și să ne oprim la primul semnal de slăbiciune. Ni s-a mai spus să încercăm din cînd în cînd să sărim pe prima treaptă a scării, pentru a nu risca să nu o putem face în momentul întoarcerii în modul. Am urmat indicația și am făcut de mai multe ori micul salt necesar pentru a sări pe prima treaptă a scării, deși nu ne simțeam nici obosiți, nici slăbiți. Nu a fost de loc greu saltul acela, fapt care ne-a liniștit. Calea întoarcerii era deschisă.

Îmi amintesc că, la prima încercare de salt, am avut un moment de șovăială pentru că nu știam ce efort trebuia să fac spre a ajunge treapta. Mă temeam să nu sar prea mult sau prea puțin. În ambele cazuri, eroarea ne-ar fi făcut să cădem. De fapt, prima treaptă era la circa un metru de suprafața Lunii. La a treia încercare am descoperit că nu era greu și am reușit să ajung cu un singur salt la jumătatea scării. Am repetat experiența de cîteva ori, găsind-o chiar distractivă. Era ceva să te pomenești la aproape doi metri, pe o scară, printr-un singur salt care, pe Pămînt, nu te-ar fi ridicat decît la 60 de cm.

CE A FOST MAI GREU

Din punct de vedere tehnic, operația cea mai anevoioasă a fost înfigerea în solul lunar a tuburilor metalice necesare recoltării probelor de praf și nisip. Aceste tuburi erau de fapt tot una cu instrumentele folosite de geologi pentru a extrage probe din sol. Noi trebuia să le înfigem foarte adînc dar, chiar pentru o adîncime de 15—20 cm, depuneam un mare efort. Solul lunar, chiar dacă e nisipos și necrezut de moale la suprafață, devine foarte dur sub stratul extern. Activitatea noastră întîmpina o mare rezistență. Nu duritatea unei roci, se înțelege, ci a unui teren foarte compact. Rezistența creștea pe măsură ce tubul se înfunda. Lucrul cel mai de necrezut era că tubul, deși pătrundea cu greu, nu rămînea drept. Cu alte cuvinte, solul nu-l „ținea". Imediat ce-l lăsam din mînă, tubul tindea să cadă, ca și cum ar fi fost înfipt în cenușă sau făină.

Și Armstrong a semnalat același fenomen ciudat. Încercînd să înfigă steagul, a fost și el foarte surprins. Potrivit programului de lucru, urma să înfig tuburile mai întîi cu mîinile și apoi cu un ciocan. Folosind mîinile, n-am reușit să-l introduc în sol decît doar cîțiva centimetri, iar cînd am lovit cu ciocanul, am descoperit că trebuia să-l țin foarte strîns în mînă ca să nu cadă. Am ciocănit, așadar, tuburile, ținîndu-le tare cu mîna. Cu toată această precauție, am greșit două sau trei lovituri deoarece, pînă și efortul de a ridica ciocanul mă dezechilibra și mă împiedica să lovesc chiar în vîrful tubului. De văzut, însă, se vedea foarte bine. Numai că nu reușeam să controlez exact traiectoria brațului meu și a ciocanului. Iar tubul nu constituia un sprijin, fiind foarte instabil. A fost, într-adevăr, un moment greu.

Cred că duritatea solului lunar trebuie asociată cu acel continuu bombardament de meteoriți exercitat asupra sa din timpuri imemoriale. Aceștia, căzînd cu mare viteză și deci cu o enormă forță, trebuie să fi „comprimat" solul, alcătuit probabil din materiale eterogene. Chiar și vidul care domnește pe Lună a contribuit, fără îndoială, la această „comprimare", creînd sub pulbere un strat excepțional de compact. Se poate că, sub presiunea tubului, acest strat compact a suferit o „comprimare" și mai mare devenind foarte dur. Cînd am extras tuburile, nu am găsit material de tip rocă, ci ceva moale, aproape umed, aderent la tub. Nu ar fi vorba deci de un fond de rocă, ci de un fond „teros", foarte comprimat. Așa se și explică faptul că tuburile nu rămîneau înfipte, ci se clătinau dacă nu erau ținute bine.

(Va urma)

ULTIMELE ZILE ÎN BUNKERUL LUI HITLER

Lev Bezîmenski

După cum se știe, cadavrele lui Adolf Hitler, Eva Braun, Josef și Magda Goebbels erau carbonizate într-o măsură diferită. Cadavrele celor șase copii, cel al lui Hans Krebs și cadavrele celor doi câini nu fuseseră arse. Ulterior, însă, toate aceste cadavre au fost arse în întregime, iar cenușa a fost împrăștiată, așa cum a raportat, la 3 iunie 1945, la Moscova, generalul locotenent A. Vadis, șeful direcției S.M.E.R.S. din Frontul I Bielorus.

Nu există documente din care să rezulte cum s-a reacționat la raportul privind rezultatele expertizei de la Berlin. Este însă mai presus de orice îndoială că I.V. Stalin manifesta un mare interes pentru soarta lui Hitler. În orice caz, după cum își amintește G. K. Jukov, Stalin îi punea deseori întrebări în acest sens. Oare scepticismul lui I.V. Stalin se explică prin faptul că el nu voia să se împace cu ideea că Hitler „fugise" de o răzbunare dreaptă? Cei care au efectuat ancheta în acest caz își amintesc că un rol mult mai mare l-au jucat alte considerente. În primul rînd, fusese luată hotărîrea ca, pentru moment, să nu fie date publicității concluziile expertizei medico-judiciare, ci să fie păstrate pentru cazul că ar apărea vreun pretendent la rolul de Hitler, care să pretindă că führerul a fost „salvat prin minune". În al doilea rînd, s-a cerut ca ancheta să fie continuată pentru a se exclude orice posibilitate de eroare. În acest scop nu mai erau suficiente datele obținute la Berlin. Ele trebuiau confruntate cu alte materiale. Ținînd seama de faptul că la dispoziția organelor anchetatoare sovietice se aflau numeroase persoane care fuseseră prezente în bunkerul Cancelariei Reichului, s-a pus problema de a căpăta din partea lor răspunsul la întrebarea : *Ar fi putut Hitler, în principiu, să scape din Berlin în zilele acelea ?*

Astăzi putem spune că un atare mod de a aborda chestiunea era justificat. În ultimele zile ale războiului, mai multe persoane părăsiseră bunkerul Cancelariei Reichului. Hanne Reich a reușit să decoleze de pe șoseaua Charlottenburg. Fără a mai vorbi de Bormann și Müller, a căror soartă nu este nici astăzi limpede, sau de Axmann ori Naumann, care au izbutit să se strecoare prin toate opreliștile. Pe de altă parte, exista exemplul lui Himmler, care se deghizase și obținuse acte false și care numai dintr-o pură întîmplare a nimerit în mîinile englezilor. Chiar și căpeteniile celui de-al treilea Reich, cu condiția să-și fi asigurat un „camuflaj" elementar, aveau posibilitatea să scape din împresurare

Vezi „Lumea" nr. 31, 32, 33 și 37.

Mai 1945. Convoi de prizonieri hitlerişti pe străzile Berlinului

Anchetatorii sovietici au interogat mai multe persoane : în primul rînd, pe aghiotantul lui Hitler, Otto Guensche, pe pilotul personal al führerului, Hans Baur, pe șeful gărzii personale al lui Hitler, Johann Rattenhuber, pe brigadenführerul Wilhelm Mohnke și pe alții. Primul interogatoriu al acestor persoane a fost luat la Berlin, imediat după ce căzuseră prizonieri. Firește, a fost vorba atunci de o anchetă sumară. În afară de aceasta, în momentul acela încă nu se știa că fusese luat prizonier Heinz Linge, omul care a asistat la cele din urmă clipe ale vieții lui Hitler.

Linge se amestecase cu masa prizonierilor, sperînd să scape neobservat. În acest scop, pe cînd era dus pe străzile Berlinului, a dat unei femei întîlnite pe drum un ceas cu dedicația personală a lui Hitler. Numai că Linge și-a greșit socotelile căci femeia, căpătînd un dar atît de neobișnuit, a anunțat autoritățile militare sovietice. S-a ordonat ca Heinz Linge să fie căutat neîntîrziat printre miile de prizonieri din Berlin. A început o anchetă amănunțită. Anchetatorii își concentrau atenția asupra a două aspecte. Primul : în ce măsură avea Hitler posibilitatea teoretică sau practică de a părăsi Berlinul ? Al doilea : în ce măsură sînt demne de încredere informațiile privind sinuciderea lui Hitler, iar în cazul în care sinuciderea s-a produs în realitate, se punea chestiunea de a se ști cum anume s-a produs ea. Din acest punct de vedere s-au luat interogatorii extrem de detaliate, care au alcătuit multe volume și pe care nu le putem reproduce în cadrul restrîns al povestirii noastre. Important este rezultatul și el se rezumă la următoarele :

În primul rînd : Hitler putea încerca să plece cu avionul din Berlin pînă la 28 aprilie.

În al doilea rînd : majoritatea persoanelor din bunker s-au străduit în fel și chip să-l convingă pe Hitler să plece.

În al treilea rînd : Hitler nu a dat ascultare acestor sfaturi.

A rezultat aproximativ următorul tablou : aproape toți membrii suitei führerului își dădeau perfect de bine seama că, dacă Hitler va rămîne la Berlin (în care caz trebuia să rămînă și suita lui), pieirea este inevitabilă. Au avut loc scene de-a dreptul tragice : medicul personal, Theodor Morell, plîngea ,implorînd să fie lăsat să plece din Berlin ; toți îl rugau pe Hitler să plece în „fortăreața alpină". Dar demoralizarea și prăbușirea fizică a lui Hitler ajunseseră atît de departe încît el nici nu se mai putea măcar gîndi la părăsirea bunkerului. După 20 aprilie nu se mai arăta la lumina zilei, iar exploziile obuzelor sovietice îl făceau să se cutremure.

Existau și alte motive, relatate de martori oculari în timpul interogatoriilor. Unii au afirmat că Hitler socotea cu neputință să se ascundă. Alții spuneau că, dacă ar fi părăsit Berlinul, este puțin probabil ca Hitler să fi putut conta pe trupe. El știa mai bine decît oricine că, în realitate, nu exista nici o „fortăreață alpină" și că grupul de armată al lui Scherner nu avea nici o posibilitate să ajungă în vest, în Alpii Bavariei. Într-adevăr, ulterior au fost găsite însemnări cuprinzînd declarații ale lui Hitler în acest sens. „Este lipsit de orice sens — notase el — să stau în sud. Acolo nu voi avea nici influență și nici armată. Nu m-aș afla acolo decît cu statul meu major. Aș putea să păstrez regiunea muntoasă din Germania de sud și Austria dacă ar fi posibilă păstrarea Italiei. Dar comandamentul de acolo este contaminat de defetism..."

Logica nimicirii nu cunoaște limite și ea a fost aceea care a legat pe Adolf Hitler, pe Josef Goebbels și pe mulți alții de barca ce se scufunda. Era aici mai multă consecvență decît în tentativele lui Goering și Himmler de a sări din barcă, și de a-și oferi în ultimul moment serviciile lor — de care nimeni nu mai avea nevoie — puterilor occidentale. Cît privește rezultatul final, a fost același. Hitler s-a otrăvit la Berlin, Himmler s-a otrăvit lîngă Lüneburg, Goering s-a otrăvit la Nürnberg.

Concluziile anchetei de la Moscova sunau astfel : Hitler ar fi putut încerca să părăsească Berlinul dar nu a făcut-o. În acest caz nu rămînea decît să se elucideze ultima întrebare : cum anume s-a sinucis ?

Există, după cum se știe, părerea potrivit căreia o minciună, cu cît e mai mare, cu atît prinde mai repede. În acest sens, regimul nazist ne-a demonstrat că literalmente întreaga viață a unui stat poate fi construită pe minciună și, trebuie adăugat, nu pe una incidentală, ci pe una permanentă și deliberată.

În problema morții lui Hitler și a modului în care a fost abordată de conducerea celui de al treilea Reich, există și o ierarhie a minciunilor. Cea mai mare era minciuna oficială și anume comunicatul transmis la 1 Mai prin toate posturile de radio ale Reichului german, în care se spunea că führerul Adolf Hitler a pierit în fruntea oștilor ce apărau Berlinul. Cred că foarte puțini au dat crezare acestei minciuni, oricît de mare ar fi fost ea. Apoi au început să parvină informații potrivit cărora Hitler s-ar fi împușcat. Treptat, această versiune și-a cîștigat drept de cetățenie în diverse memorii și chiar și în studii istorice.

Pe ce fapte se bazează adevărata concluzie, și anume că Hitler s-a otrăvit ? Să le citățm sistematic :

Primul fapt : concluzia medicală. Ea este absolut categorică.

Al doilea fapt: procedura de identificare

Al treilea fapt : rezultatul analizei împrejurărilor sinuciderii.

Primele două fapte au fost examinate amănunțit în rela-

tarea noastră. În ce privește pe al treilea, să apelăm la materialele cercetărilor desfășurate la Moscova. La începutul acestor cercetări s-a constatat un lucru interesant : deosebirile frapante în informațiile referitoare la momentul propriu-zis al sinuciderii. Persoanele, care s-ar părea că ar fi trebuit să cunoască și să-și amintească acest moment, nu-și aminteau și nu cunoșteau esențialul. În această privință, extrem de neclare au fost depozițiile lui Guensche și Linge, care ar fi putut să știe mai multe decît ceilalți. De altfel, ei nu au contribuit la clarificarea problemei nici după ce s-au aflat din nou în libertate. Din cele publicate de Linge în revista „Spiegel" (nr. 22/1965), rezultă că, după ce și-a luat rămas bun de la anturajul său, fapt întîmplat la 30 aprilie, în jurul orei 3, Hitler a intrat împreună cu Eva Braun în camera în care intenționa să se sinucidă. Linge pretinde că, după ce a închis ușa, fiind cu desăvîrșire descumpănit, a luat-o la fugă în sus pe scări și era cît p-aci să iasă în stradă, dar a coborît din nou auzind o canonadă intensă. Cînd s-a apropiat iar de ușă și a întredeschis-o, a simțit un miros de pulbere. Atunci l-a chemat pe Bormann și amîndoi au intrat în cameră. După cum susține Linge, Hitler și Eva Braun ședeau cu spatele unul la altul, pe divanul ce se afla la perete. În fața lui Hitler zăcea un pistol Walther (calibrul 7,65). Un alt pistol (calibrul 6,35) zăcea pe dușumea. În tîmpla stîngă a lui Hitler se vedea o gaură de glonte din care nu se scurgea nici o picătură de sînge, ceea ce l-a determinat pe Linge să tragă concluzia că Hitler s-ar fi împușcat cu mîna stîngă în tîmpla stîngă.

Erich Kuby (autorul vest-german al unui volum consacrat evenimentelor din acele zile — n. n.), care a reprodus versiunea lui Linge, exprimă mari îndoieli în legătură cu ea. În primul rînd, e greu să se presupună că Hitler ar fi putut să tragă cu mîna stîngă, dat fiind că nu era stîngaci. În al doilea rînd, mîinile îi tremurau puternic, ba chiar mîna stîngă îi tremura mai tare decît dreapta. Trebuie menționat că Linge și-a modificat versiunea după apariția relatărilor sale în „Spiegel", afirmînd că, de fapt, Hitler s-a împușcat nu în tîmpla stîngă ci în cea dreaptă. Cîte nepotriviri !

Dacă alăturăm fie și numai o parte din amănuntele relatate de persoane diferite la date diferite obținem următorul tablou contradictoriu :

Există o ieșire din acest labirint ? Firește, există. Deosebirile dintre mărturii nu demonstrează decît că persoanele aflate în bunker au încercat să ascundă adevărul și să-i încurce pe toți. Or, aceasta era necesar pentru a crea legenda „führerului care s-a împușcat".

În investigațiile întreprinse la Moscova s-a examinat mai întîi ipoteza împușcării. Era cu desăvîrșire exclusă presupunerea că Hitler a tras întîi un foc de armă, iar apoi s-a otrăvit. Inacceptabilă apărea și ordinea inversă. Ținînd seama de efectul instantaneu al otrăvii, cu greu ne-am putea imagina că un om care strînge o fiolă între dinți, mai poate, după ce conținutul fiolei și-a făcut efectul, să mai apese pe trăgaciul pistolului.

Otrăvire și, simultan, sinucidere cu pistolul ? Am întrebat pe profesorul Vladimir Mihailovici Smolianinov, reputat medic legist sovietic, dacă se citează astfel de cazuri. Mi-a răspuns că, în întreaga sa practică, nu a întîlnit un astfel de caz. Un asemenea procedeu implică o voință extrem de puternică și o mînă fermă. Dar, după cum am arătat, mîinile lui Hitler tremurau intens. De altfel, întreaga sa stare psihică, deprimarea și demoralizarea sa, exclud cu desăvîrsire o astfel de posibilitate. Prin urmare, nu poate fi valabilă decît a treia variantă. *Ea constă în faptul că Hitler, după ce s-a otrăvit, a fost împușcat, ca să spunem așa, pentru mai multă siguranță.*

Există un șir de mărturii indirecte, dar importante potrivit cărora însuși Hitler ar fi cerut să fie împușcat. Într-o carte recent apărută în S.U.A. despre Eva Braun — pe baza relatării rudelor apropiate ale Evei Braun și ale secretarilor lui Hitler, Jünge, Christian, Wolf și Schröder — se pot găsi următoarele cuvinte rostite de Hitler în cursul unei discuții în care s-a abordat posibilitatea de a rezista rușilor „cu arma în mînă". Hitler a spus: „Nu pot ține o pușcă în mînă. Voi cădea chiar din primele ceasuri și atunci cine mă va putea împușca ?"

La 29 aprilie, problema sinuciderii a fost din nou discutată de Hitler și Krebs. Krebs a spus:

— Cel mai bine ar fi să vă trageți un glonte în gură.

La care Hitler a replicat :

— Așa este. Dar cine mă va împușca dacă împușcătura mea nu va fi mortală.

Cine ar fi putut s-o facă ? În anturajul imediat al lui Hitler se aflau pe atunci aghiotantul său, Guensche, valetul Linge, șeful pazei, Rattenhuber, pilotul Baur, Martin Bormann, generalul SS Mohnke. Anchetatorii sovietici considerau puțin probabil ca acest lucru să-l fi putut face Bormann, un om laș. În plus, nutrind în zilele acelea speranța că el va salva al treilea Reich și va deveni unul din principalele sale personaje nu pare credibil ca Bormann să fi avut curajul să-l împuște pe führer, fie și în secret. Nici persoana lui Rattenhuber nu oferea mai multe temeiuri în această direcție.

S-o fi făcut pilotul personal al lui Hitler, Baur ? După cum rezultă din depozițiile martorilor, atunci cînd Hitler își încheia socotelile cu viața sinucigîndu-se, Baur era absorbit de o treabă mult mai importantă : căuta un loc unde să ascundă un cadou căpătat de la Hitler, care-i dăruise tabloul său preferat înfățișîndu-l pe Friedrich al II-lea. Baur luase toate măsurile pentru a ascunde tabloul. L-a scos din ramă și l-a înfășurat în jurul unei vergele, pe care și-a legat-o de spinare.

Atenția anchetatorilor sovietici a fost atrasă de depoziția generalului SS Mohnke. Interogat pe cînd era prizonier, el a arătat că, încă la 30 aprilie, aflase de „auto-otrăvirea" lui Hitler. Fiind întrebat cine a mai cunoscut acest fapt, el a menționat pe Goebbels, Bormann, Burgdorf, Krebs și Rattenhuber. Trei dintre ei sînt morți, iar unul a dispărut fără urme. Dar Rattenhuber ?

Rattenhuber a căzut și el prizonier. În timp ce se afla la Moscova, el a așternut pe hîrtie însemnările sale despre ultimele zile ale Cancelariei Reichului. Însemnările sînt datate 20 mai 1945, de unde rezultă că au fost făcute curînd după evenimentele cu pricina. În partea referitoare la ziua de 30 aprilie, se spune :

„Cam în jurul orei 1,00 m-am trezit, am verificat posturile de gardă și, cam la orele 4, am coborît în bunker. Linge mi-a spus că führerul s-a sinucis și că el, Linge, a trebuit să execute cel mai dificil ordin al führerului. Știam de la dr. Stumpfegger că acesta trebuia să-i furnizeze führerului și Evei Braun cianură de potasiu. Am fost zguduit de cele spuse de Linge, deși Hitler își luase cu o zi înainte rămas bun de la mine. M-am așezat pe un scaun. Linge mi-a spus că cele două cadavre, înfășurate în pături, au fost arse la intrarea de rezervă în grădină. Apoi mi-a spus că pe covor a rămas o pată de sînge. Văzînd că-l privesc uimit, deoarece știam că Hitler avusese la dînsul cianură de potasiu, Linge mi-a spus că Hitler i-a ordonat să iasă din cameră și, după 10 minute, dacă din cameră nu se va auzi nimic, să intre și să-i execute ordinul. Cînd Linge a pus pe masă pistolul lui Hitler, am înțeles că acesta fusese cel mai dificil ordin dat de Hitler".

În depozițiile sale verbale ulterioare, Rattenhuber precizează că a mai existat o persoană care cunoștea „ordinul cel mai dificil" și anume locțiitorul său, Hoegl. Potrivit celor relatate de Rattenhuber, Hoegl îl auzise și el pe Linge spunînd că a trebuit să execute un astfel de ordin. Pe baza celor auzite, Rattenhuber declară :

Am conchis că Hitler nu era pe deplin sigur de efectul otrăvii asupra organismului său și de aceea a ordonat valetului Linge ca, după cîtva timp, să intre în odaie și să-l împuște.

Acest raționament nu era lipsit de un anumit sens. Se știe că unele substanțe chimice (de pildă zahărul) neutralizează compușii cianhidrici. (În istoria medicinei judiciare este consemnat cazul lui Rasputin, asupra căruia cianura de potasiu nu a avut efect pentru că fusese administrată după ce a fost pusă în prealabil într-o prăjitură). Într-adevăr, Hitler lua în cantități uriașe diverse medicamente pe care i le dădea dr. Morell. Teama „de a nimeri într-un parc zoologic rusesc" era atît de puternică la Hitler încît a verificat efectul fiolei cu cianură de potasiu pe cîinele său.

Așadar, Rattenhuber consideră că Linge a fost acela care a înscenat „împușcătura". Unii cercetători sovietici sînt de părere că acest om a fost Guensche. Dar, și într-un caz și în celălalt, este limpede că, chiar dacă din camera încuiată s-a auzit o împușcătură, aceasta nu dovedește că Hitler s-ar fi sinucis cu pistolul.

Cînd l-am consultat pe prof. Smolianinov, acesta mi-a spus că pentru dînsul, ca medic legist, nu are valoare de document nici una din presupunerile referitoare la împușcătură. În schimb, există concluzia expertizei medico-judiciare și anatomo-patologice, expertiză de o categorică valoare documentară, care arată că moartea lui Hitler a fost cauzată de otravă. Tot restul ține de domeniul speculațiilor.

(Sfîrșit)

	Guensche (în 1950)	Guensche (în 1960)	Linge	Kempka	Schirer Trevor-Roper	Bullock
Poziția cadavrelor lui Hitler și Eva Braun:	Șezînd alături pe divan	Hitler ședea în fotoliu; Eva Braun era culcată în fotoliu	Șezînd în colțurile opuse ale divanului; Eva Braun în stînga	Pe divan: Hitler culcat; Eva Braun șezînd	Culcați alături pe divan	Șezînd alături pe divan; Eva Braun în dreapta
Locul unde a intrat glontele	Tîmpla dreaptă	Nu există indicații	Tîmpla stîngă	Gura	Gura	Gura

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

CAMPANIA ELECTORALĂ DIN R. F. G.

CU O LUNĂ înainte de alegerile parlamentare federale, campania pentru obținerea voturilor celor 31 milioane alegători vest-germani este în toi.

Nutrind temeri pentru prima oară în cinci campanii naționale, Uniunea creștin-democrată, care se află la putere din 1949, își pune toate speranțele în puterea de atracție a cancelarului Kurt Georg Kiesinger.

Partidul social-democrat a cîștigat în permanență în cursul sondajelor de opinie, în mare măsură datorită participării lui cu succes la marea coaliție guvernamentală cu Uniunea creștin-democrată, începînd din decembrie 1966. Ca recunoaștere a faptului că președintele partidului, ministrul afacerilor externe Willy Brandt, este mai puțin popular decît Kiesinger, lozinca principală a Partidului social-democrat subliniază că el nu dispune doar de un singur om capabil, ci de o întreagă echipă. „Noi creăm o țară modernă" — se spune în afișe, adăugîndu-se : „Avem oamenii necesari".

După toate probabilitățile, în momentul de față, omul cel mai important din echipa Partidului social-democrat nu este vice-cancelarul Brandt, ci ministrul economiei, Karl Schiller, căruia mulți îi atribuie meritul de a fi lichidat, aproape fără ajutor, o recesiune serioasă în 1967. În cadrul a numeroase sondaje, Schiller a atins o popularitate mai mare decît Brandt.

În timp ce președintele partidului cultivă cu perseverență o imagine de autoritate demnă, certărețul profesor lovește în dușmanul său personal, Kiesinger. Conflictul lor a început primăvara aceasta, cînd cancelarul a respins recomandarea urgentă a lui Schiller de a revaloriza în sens ascendent paritatea mărcii vest-germane. Acum, economistul îl acuză pe Kiesinger că trădează interesele naționale în favoarea politicii meschine de partid. Săptămîna trecută, el a devenit primul fruntaș politic al Partidului social-democrat care l-a atacat pe cancelar. Reamintind că Kiesinger a lucrat la secția de radio a ministerului de externe în cursul celui de al doilea război mondial, Schiller a declarat că el „trebuie să examineze cărei părți a carierei sale datorează relațiile sale proaste cu libertatea cuvîntului și a presei".

Apărătorii Uniunii creștin-democrate au caracterizat această declarație drept o „lovitură sub centură". Dar este clar că partidul cancelarului e mult mai tulburat de apariția confruntării Kiesinger — Schiller în cursul campaniei electorale, întrucît întreaga lui strategie s-a bazat pe o luptă Kiesinger-Brandt. În urmă cu două săptămîni, cancelarul însuși a declarat unui ziarist : „În faza finală va avea loc o confruntare Kiesinger-Brandt". Propaganda electorală a Uniunii creștin-democrate a fost elaborată în mod corespunzător.

Lozinca principală — „Cu securitate spre anii '70" — este un apel tradițional al Uniunii creștin-democrate către pătura conservatoare a alegătorilor vest-germani. În rest, Uniunea creștin-democrată pune accentul pe autoritatea funcției însăși a lui Kiesinger. Sub un portret cu păr cărunt și înfățișare părintească, figurează următoarea lozincă electorală : „Cancelarul este acela care contează".

Cu patru săptămîni înainte de alegeri, marile sondaje de opinie arată că Uniunea creștin-democrată continuă să aibă cu cinci la sută mai multe voturi decît Partidul social-democrat — forța ei principală rămînînd fermierii vest-germani, în mod tradițional conservatori, și femeile vest-germane. Brandt, însă, a declarat săptămîna trecută, la o conferință de presă, că partidul său va face incursiuni serioase în bastioanele Uniunii creștin-democrate și părea să fie mai încrezător decît acum cîtva timp în rezultatul alegerilor din 28 septembrie. Desigur, Partidul social-democrat nu speră într-o majoritate absolută, dar crede că va obține o marjă suficientă pentru a forma o mică coaliție cu Partidul liber-democrat.

Pînă în prezent, în măsura în care este vorba de majoritatea alegătorilor, campania nu a fost lipsită de vigoare nici din punct de vedere al problemelor, nici din punct de vedere al alternativelor clare.

David BINDER

Le Monde
PARIS

CAETANO NU ESTE OMUL SCHIMBĂRII

Interviu cu Mario Soares

lider al opoziției portugheze

— După venirea la putere a guvernului Caetano, care sînt perspectivele politice oferite opoziției portugheze ?

— La sfîrșitul lunii octombrie, urmează să aibă loc alegeri legislative. Desigur, aceste alegeri, dacă pot fi numite astfel, s-ar fi desfășurat chiar dacă Salazar ar fi fost în fruntea guvernului. Dar ele sînt importante pentru că Salazar nu mai este aici. Nu vreau să spun că ele vor fi mai cinstite decît în trecut. Știți fără îndoială că, pe vremea lui Salazar, alegerile din Portugalia erau măsluite în mod grav. Ele erau menite doar să convingă țările occidentale că regimul portughez seamănă cu al lor.

Necesități politice au determinat țările occidentale să se prefacă convinse de acest lucru. Or, pînă în prezent, nimic nu permite să se presupună că viitoarele alegeri din Portugalia vor fi alegeri reale. Forțele opoziției nu au nici acum libertatea de a se organiza. Ele nu pot să se exprime nici în presă, nici la radio, nici la televiziune. Recensămîntul electoral a fost falsificat.

Hamburg. Cu prilejul unui miting electoral s-a produs o ciocnire între suporterii principalelor partide politice, soldată cu intervenția poliției

Pînă în prezent, Marcelo Caetano nu a dat nici o asigurare serioasă în ce privește controlul scrutinului de către reprezentanții opoziției.

Consider, totuși, că alegerile din octombrie vor fi importante. Guvernul face cele necesare pentru ca, în viitoarea adunare, să nu existe nici un singur reprezentant al opoziției. Dar, de bine de rău, alegerile vor putea da opoziției posibilitatea să se manifeste în fața țării, în diversitatea curentelor care o alcătuiesc.

— *Guvernul lui Marcelo Caetano vrea oare să-și respecte promisiunile de „liberalizare" ?*

— Trebuie judecat după faptele sale. „Liberalizarea" regimului portughez presupune respectarea a trei condiții prealabile : restabilirea libertăților publice ; „moralizarea" vieții economice, ceea ce presupune înainte de toate înlocuirea sistemului așa-zis corporativ, al cărui faliment complet nu mai este contestat de nimeni în mod serios ; soluționarea dramei coloniale prin tratative bazate pe respectul dreptului popoarelor la autodeterminare.

Problema intențiilor reale ale lui Caetano este, desigur, interesantă. Este neîndoielnic că actualul președinte al consiliului de miniștri adoptă un stil diferit de acela al lui Salazar. Dar, repet, trebuie judecat după faptele sale. Pînă în prezent, structurile totalitare ale regimului nu au fost elasticizate. Libertățile publice nu au fost restabilite. Sistemul corporativ se menține. În ce privește Africa, Marcelo Caetano acceptă politica extremistă a lui Salazar. El ar dori, totuși, să treacă drept liberal. Dar oamenii de stat se definesc prin hotărîrile lor și nu prin dorințele pe care le exprimă sau care le sînt atribuite.

— *Congresul al cincilea al opoziției portugheze, care a avut loc recent la Aveiro, a marcat oare o evoluție importantă în ce privește formele viitoare ale luptei politice împotriva regimului ?*

— Congresul republican de la Aveiro a dat un nou elan tuturor sectoarelor opoziției. El a permis reprezentanților lor să apere poziții politice de care țara a putut într-o oarecare măsură să devină conștientă. Noi, socialiștii, am participat la congresul de la Aveiro alături de reprezentanți ai tuturor celorlalte curente ale opoziției. Am apărat acolo formarea unui larg front republican și democratic, deschis tuturor democraților fără nici o discriminare, nici la dreapta nici la stînga. După părerea noastră, un front unic al întregii opoziții este, în momentul de față, singurul mod de a înfrînge salazarismul sau neosalazarismul și de a restabili democrația în Portugalia. Trebuie să ne înțelegem asupra unui program minimal și în special concret.

— *Intenția de a schimba moravurile regimului nu este oare incompatibilă cu personalitatea politică a aceluia care a fost, începînd din 1929, discipolul cel mai apropiat al lui Salazar ?*

— Într-adevăr, Caetano și-a făcut cariera politică în calitate de adept credincios al regimului salazarist. Dar era un discipol prea strălucit pentru ca în cele din urmă Salazar însuși să nu-l dea de o parte. În 1962, Caetano era rectorul Universității din Lisabona. Pe atunci și-a făcut o reputație de liberal dîndu-și demisia după o intervenție brutală a poliției în cetatea universitară. Adresîndu-se lui pentru constituirea noului guvern, amiralul Americo Thomas a acceptat punctul de vedere al dreptei „luminate", dacă se poate spune așa, pentru care Caetano era omul cel mai capabil să asigure continuitatea regimului, atenuînd în același timp, într-o oarecare măsură, unele constrîngeri necesențiale.

În consecință, Caetano nu este omul schimbării. El este, într-adevăr, omul continuității. Pînă în prezent, Caetano nu a făcut nici cel mai mic pas în sensul unei liberalizări efective. De ce ? Suferă oare presiuni sau se teme de reacțiile extremiștilor ? Nu sînt de această părere. În zilele noastre, în Portugalia, extremiștii nu au altă soluție decît să urmeze linia lui Caetano. Extremiștii și expresia lor cea mai vizibilă, PIDE, constituie un fel de alibi. Ei furnizează șefului guvernului pretextul de care are nevoie pentru a nu face nici o schimbare esențială, păstrîndu-și, în același timp, fațada de liberalism.

Rio de Janeiro. Automobilul din care a fost răpit săptămîna trecută ambasadorul Statelor Unite, Charles Elbrick, de către un grup de adversari ai guvernului brazilian

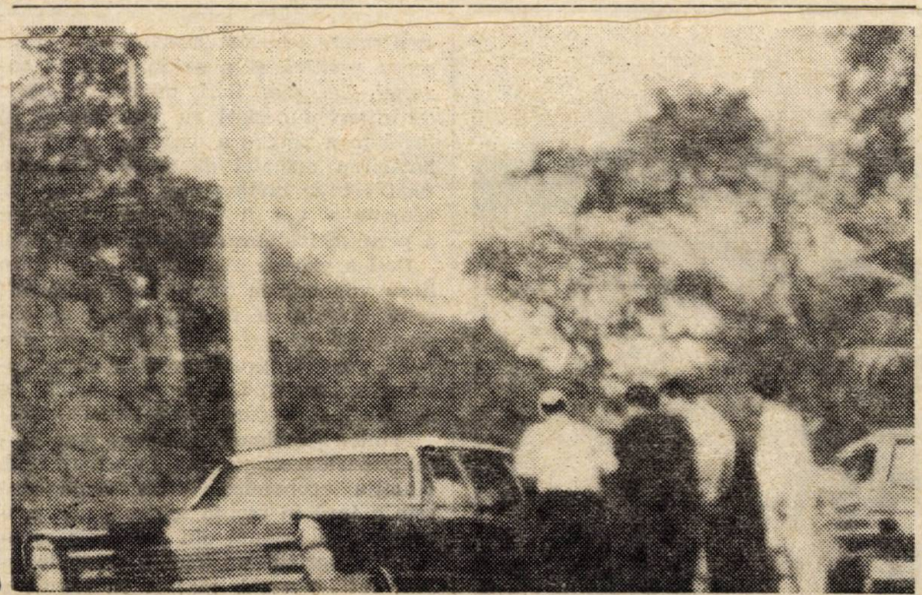

The New York Times

James Reston

CAZUL KENNEDY ȘI MECANISMUL JUSTIȚIEI

NOUL PROCUROR SUPREM al Statelor Unite, Warren C. Burger, a declarat recent în Texas avocaților din Statele Unite că poporul american este „pe cale să-și piardă răbdarea cu mecanismul american al justiției", și cazul Kennedy pare să constituie un exemplu în acest sens.

În primul rînd, nu s-a făcut o autopsie pentru a stabili cauza morții lui Mary Jo Kopechne, care se afla în automobilul condus de senatorul Edward Kennedy atunci cînd s-a prăbușit de pe podul de pe insula Chappaquiddick. Apoi, s-a produs o nouă dispută cu privire la faptul dacă trebuie să aibă loc sau nu o anchetă oficială asupra cazului și dacă corpul fetei moarte trebuie să fie sau nu exhumat. În sfîrșit, s-a ordonat o anchetă fără să existe certitudinea că se va face o confruntare a martorilor și, după un apel, ancheta a fost amînată.

Fără îndoială, toate aceste proceduri sînt satisfăcătoare și chiar adecvate, după părerea avocaților și judecătorilor care conduc „mecanismul justiției". Problema senatorului Kennedy ca politician nu este însă legată în primul rînd de tribunalele din Massachusetts, ci de tribunalul opiniei publice, iar hotărîrea sa de a obține o nouă amînare a cazului va fi interpretată, în mod inevitabil, drept o nouă încercare de a folosi amănuntele tehnice ale procedurii legale pentru a amîna un interogatoriu, dacă nu chiar pentru a se eschiva de la el.

Aceasta a fost cel puțin reacția generală la Edgartown (Massachusetts), atunci cînd a fost anunțată amînarea. Este o reacție dură și poate chiar nedreaptă deoarece, pe baza regulilor tribunalului din Edgartown, avocații senatorului Kennedy au considerat că nu vor avea posibilitatea de a confrunta martorii și astfel nu vor putea să garanteze drepturile constituționale ale senatorului.

Totuși, procurorul suprem Burger are, fără îndoială, dreptate atunci cînd spune că în rîndurile poporului se manifestă nervozitate față de actualele proceduri legale, în special în lumina cazului Kennedy și a altor cazuri spectaculoase aflate recent în atenția opiniei publice.

Judecătorul James Boyle, care urmează să ancheteze din nou pe senatorul Edward Kennedy

În urmă cu aproape zece ani, Esther James a obținut o sentință în lipsă împotriva congressmanului Adam Clayton Powell, deoarece o insultase în cadrul unui program de televiziune. El ar fi putut, probabil, să rezolve conflictul printr-o scuză și o mică sumă de bani, dar a preferat să sfideze legea. Ca urmare, făcîndu-se vinovat de dispreț față de tribunal, a fost condamnat la plata unei sume de peste 165 000 de dolari. Între timp, peste 75 de judecători s-au ostenit să răspundă la întrebările legale necesare pentru a hotărî asupra încercării lui Powell de a exploata amănuntele tehnice ale sistemului judiciar și cazul continuă să se afle în fața tribunalelor.

Milioane de americani au asistat la uciderea lui Lee Harvey Oswald după asasinarea președintelui Kennedy. Jack Ruby a fost judecat și declarat vinovat de asasinat de gradul întîi. Apoi s-au făcut apeluri, s-au prezentat moțiuni pentru ca procesul să nu fie judecat la Dallas, s-au organizat audieri pentru a se constata dacă Ruby este normal sau nu și s-au făcut încercări de a obține descalificarea judecătorului ; în cele din urmă acuzația a fost lăsată de o parte pe motiv că judecătorul nu trebuia să fi permis depoziția unui polițist care arăta că Ruby „premeditase" asasinatul.

Cazul dr-ului Sam Sheppard din Cleveland a sporit, de asemenea, nemulțumirea și confuzia provocată de hotărîrile tribunalelor. La început, dr. Sheppard a fost declarat vinovat că și-a asasinat soția în 1954. Acest verdict a fost schimbat în 1958, nu pentru că dovezile vinovăției au fost considerate insuficiente, ci deoarece tribunalul a declarat că el fusese judecat într-o „atmosferă de carnaval". În cele din urmă, Sheppard a fost achitat în cadrul unui nou proces dar, dacă nu este vinovat, de ce a fost ținut în închisoare ani de zile înainte de a fi judecat din nou ?

Firește, toate aceste cazuri se deosebesc între ele, dar fiecare în felul lui — și multe altele ca ele în ultimii ani — au contribuit la nașterea bănuielii opiniei publice că amănuntele tehnice ale legii sînt folosite deseori nu pentru a face dreptate, ci pentru a o ocoli. Și, dincolo de aceasta, la ideea larg răspîndită că există o lege pentru bogați— care au bani, influență și avocați abili — și o alta pentru săraci — care nu au nici bani, nici influență.

De fapt, tocmai sentimentul că senatorul Kennedy se bucură de un tratament special — că scapă fără o autopsie a lui Mary Jo Kopechne și fără o anchetă oficială — a dus la cererea opiniei publice ca tribunalul să intervină. Chiar și aici, în Massachusetts, unde familia Kennedy se bucură de popularitate, mulți au fost de părere că nu numai senatorul, dar sistemul legal însuși este judecat.

În aceste împrejurări, cînd opinia publică era deja pornită împotriva lui, e ciudat că un politician, care ar trebui să fie sensibil la oscilațiile sentimentului public, a hotărît să ceară o amînare. Căci, indiferent de amănuntele tehnice ale cazului — și unele dintre ele sînt, fără îndoială, importante — el se află acum într-o poziție și mai dificilă chiar decît înainte și, în cele din urmă, va trebui probabil să se prezinte la Edgartown în fața judecătorului Boyle, care nu va fi probabil încîntat de încercarea senatorului Kennedy de a contesta judecata sa.

Poate că procurorul suprem Burger va da în cele din urmă răspunsuri la problema nemulțumirii opiniei publice față de „mecanismul justiției". Oricum, deocamdată el a sesizat problema, pe care cazul Kennedy o agravează în mod clar.

Pentru combaterea „mareei negre" care s-a abătut asupra coastei de nord-vest a Franței, a fost solicitat ajutorul armatei

jeune afrique

VOLTA SUPERIOARĂ: REVENIRE LA REGIM CIVIL?

ÎNCEPÎND din 1966, ziua de 5 august, aniversarea independenței Voltei Superioare, constituie pentru guvernul militar al generalului Lamizana un prilej de reafirmare a dorinței armatei de a părăsi scena politică și a se întoarce în cazărmi. De șase luni, misiuni conduse de ofițeri superiori au fost trimise în toată țara pentru a exprima populației hotărîrea armatei de a ceda puterea unei echipe civile. Se pare că în octombrie vor fi luate măsuri pentru a permite instaurarea unui regim civil.

Deși a promis că „instanțelor politice li se vor acorda libertăți de opțiune", șeful statului a pus în gardă pe oamenii politici, insistînd asupra caracterului grav al problemelor a căror rezolvare „reclamă o voință totală de sacrificiu și un curaj excepțional".

Printre problemele care se pun Voltei Superioare figurează, în primul rînd, situația economică. Volta Superioară este o țară în esență agricolă. Un procent de 95 la sută din populație se ocupă cu agricultura (mei, arahide, bumbac, orez, porumb etc.) și cu creșterea

vitelor (bovine, ovine şi caprine). În mesajul său, şeful statului şi-a exprimat părerea că echipa actuală „a reuşit să restabilească condiţiile unei activităţi politice şi economice normale".

Scena politică este în aparenţă calmă. De la complotul din 5 august 1967 nu s-a înregistrat nici o manifestare ostilă regimului actual. S-au luat chiar măsuri de clemenţă în favoarea autorilor acestui complot. În altă ordine de idei, s-a acordat o scădere de pedeapsă de trei ani fostului preşedinte înlăturat de la putere, Maurice Yaméogo, care, la 8 mai 1969, fusese condamnat la cinci ani muncă silnică.

Pe plan economic, satisfacţia şefului statului este justificată de o relativă redresare financiară. Bugetul este echilibrat şi s-au înregistrat eforturi în domeniul agricol şi industrial. De la lovitura de stat din 3 ianuarie 1966, armata a încercat să lupte împotriva unei anumite forme de risipă care exista sub fostul regim. Au fost luate măsuri draconice şi s-au instituit taxe, în special la carburanţi şi la anumite bunuri de consum. Se pare că în urma tuturor acestor măsuri a rezultat o însănătoşire a finanţelor ţării.

Nu este însă mai puţin adevărat că, în ciuda eforturilor de redresare, nivelul de trai din Volta Superioară rămîne de departe cel mai scăzut din Africa. Numărul şomerilor creşte neîncetat şi aproximativ 100 000 de persoane părăsesc în fiecare an ţara.

Perspectivele de viitor invită mai degrabă la un optimism moderat. Industrializarea abia a început şi se referă în special la cîteva întreprinderi de prelucrare a produselor agricole şi alimentare.

Ţinînd seama de situaţia economică a ţării, nimic nu permite să se creadă că sacrificiile acceptate vor fi uşurate. Este probabil chiar că, o dată cu noua devalorizare a francului francez, costul vieţii va înregistra, ca şi în restul ţărilor africane din zona francului, o creştere serioasă.

Preşedintele Lamizana

THE GUARDIAN
LONDRA

MALAYEZIA: ECHILIBRU DELICAT

MALAYEZIENII au sărbătorit a douăsprezecea aniversare a independenţei lor cu o moderaţie foarte necesară. Aproape că nu s-a manifestat fastul oficial şi animaţia din ultimii ani dar, în ciuda zvonurilor că se vor produce tulburări rasiale, în ţară domneşte calmul.

Mulţi oameni, păstrînd în minte groaznicele amintiri ale zilei de 13 mai 1969, trebuie să fi răsuflat uşuraţi. Atunci, vreo 600 sau 700 de persoane fuseseră ucise în cursul răscoalelor rasiale, care au luat prin surprindere pe malayezi şi restul lumii.

Acum, după aproape patru luni, casele incendiate din Kuala Lumpur au fost reconstruite, iar drumurile din suburbii sînt mai îngrijite şi mai înverzite decît trecătoarea Kingston. Dar populaţia — malayezii, chinezii şi indienii — sînt nedumeriţi de cele petrecute, iar conducătorii lor — aceiaşi oameni care au dus la independenţă în urmă cu 12 ani — nu ştiu cum să procedeze mai bine. Există pericolul ca timiditatea, şovăiala, promisiunile neurmate de fapte, interzicerea discuţiei publice să ducă la disperare şi dezintegrare. Acest lucru nu s-a întîmplat încă dar este posibil.

Privind retrospectiv, aşa cum face toată lumea aici, cotitura nu au constituit-o răscoalele, ci alegerile generale care le-au precedat. Şase săptămîni de campanie electorală pe teritoriul fărîmiţat al acestei ţări au dezvăluit toate lipsurile sistemului. Mai presus de toate, campania electorală a dezvăluit automulţumirea Partidului alianţei condus de Tunku Abdul Rahman şi alcătuit din Organizaţia naţionalistă malayeză unită (U.M.N.O.), Asociaţia chineză malayeză (M.C.A.) şi Congresul indian malayez (M.I.C.), vechea gardă care „cucerise" independenţa.

Rezultatele alegerilor, anunţate la 11 mai, au arătat că s-a produs o revoltă a malayezilor împotriva Partidului alianţei. Chinezii şi indienii şi-au părăsit şi ei conducătorii tradiţionali, iar 3 state din cele 11 ale Malayeziei de vest păreau să scape de sub controlul politic malayez. Partidul alianţei se prăbuşea în mod vizibil deşi continua să aibă o majoritate foarte satisfăcătoare în parlamentul naţional şi să conducă ţara.

Răscoalele care au început după cîteva zile au fost un amestec de exuberanţă, teamă şi dezamăgire, dar şi incompetenţă din partea forţelor de

reflector

ALEGERI ÎN EMISFERA AUSTRALĂ

Primăvara aceasta vor avea loc alegeri generale în ambele ţări din emisfera australă. Ne referim la Australia şi Noua Zeelandă — şi primăvara despre care vorbim este a lor, nu cea din emisfera nordică. Australienii merg la urne la 25 octombrie, neozeelandezii la 29 noiembrie. În ambele ţări, guverne de centru-dreapta vor încerca să obţină din partea alegătorilor o reînnoire a mandatelor lor pe care, în fiecare caz, le-au deţinut tot timpul începînd din anii '60.

Din unele puncte de vedere, problemele care se pun Australiei şi Noii Zeelande sînt similare — pe plan intern şi extern. În ambele ţări trăieşte o societate dezvoltată. Dar în ambele se pune problema de a menţine nivelul de trai actual în faţa presiunilor economice crescînde. Australia are mai mult spaţiu de expansiune şi manevră decît mica Noua Zeelandă, rămasă în mare măsură o comunitate agricolă izolată, la latitudinea temperată a Mărilor Sudului.

Pe plan extern, atît Australia cît şi Noua Zeelandă trebuie să facă faţă: în primul rînd, retragerii fostei ţărimame, (Marea Britanie) din rolul ei imperial la Est de Suez; în al doilea rînd, probabilităţii crescînde că Statele Unite vor modifica natura angajamentelor lor în Asia de sud-est după o reglementare în Vietnam. În cazul Australiei, reducerea prezenţei britanice şi americane face şi mai izbitoare proximitatea geografică a Australiei de Asia. În acest context, Noua Zeelandă se poate folosi în oarecare măsură de forţa Australiei. Dar neozeelandezii doresc să-şi menţină în continuare identitatea distinctă de australieni, aşa cum ambele naţiuni vor să şi-o menţină de americani.

În Noua Zeelandă, ar fi surprinzător dacă Partidul naţional, partidul de guvernămînt al primului ministru Keith Holyoake, ar fi înlăturat în alegerile din noiembrie — deşi reducerea vîrstei de vot la 20 de ani ar putea să aibă un efect interesant asupra rezultatelor. Partidul laburist de opoziţie, condus de Norman Kirk, ar putea să ridice ca probleme electorale războiul din Vietnam şi legăturile Noii Zeelande cu Statele Unite.

În Australia, John Gorton va participa pentru prima oară la alegeri generale în calitate de prim-ministru. Coaliţia liberală-agrariană condusă de el are antecedente îndelungate de victorie la urne după cel de al doilea război mondial. Se aşteaptă ca, în octombrie, această coaliţie să fie din nou învingătoare.

(După **Christian Science Monitor**)

securitate. Vechea gardă, scindată acum în părțile ei componente și stupefiată de rezultatele alegerilor, părea paralizată.

Tunku Abdul Rahman a apărut la televiziune și a declarat starea excepțională. El a încercat să îmbunătățească situația înlocuind guvernul printr-un Consiliu al operațiunilor naționale (N.O.C.), format din miniștri, soldați și funcționari de stat sub conducerea adjunctului său, Tunku Abdul Razak.

Treptat, ordinea a fost restabilită, dar nu și încrederea. Fragmentul din Partidul alianței rămas în N.O.C. afirma cu seninătate că va „restabili armonia și încrederea reciprocă între diferitele rase" dar, în același timp, dădea înapoi pentru a-i potoli pe malayezi. Acțiunea lui nu are sens decît pentru străini, atunci cînd se ține seama de gravitatea revoltei malayezilor la urne. „Dacă malayezii continuau într-adevăr violențele — a declarat un funcționar de stat — nu puteam să facem nimic împotriva lor".

În comparație cu Vietnamul de sud, Indonezia sau India, Malayezia este o țară dezvoltată, cu o infrastructură puternică, în stare să absoarbă noi investiții. Anul acesta, datorită șansei oferite de prețurile ridicate la cauciuc, se pare că dificultățile politice nu au descurajat pînă în prezent investițiile de capital din străinătate.

În momentul de față, întrebarea este dacă vechea gardă își poate menține conducerea și poate face față situației paradoxale și anume că Malayezia trebuie să fie un stat cu adevărat multirasial, în timp ce interesele comunității malayeze, relativ înapoiate dar preponderente, rămîn primordiale. Este un echilibru extraordinar de delicat — în special atunci cînd metodele din trecut nu mai sînt acceptabile.

În ultimele săptămîni, Tunku Abdul Rahman a călătorit prin țară, încercînd să consolideze eforturile N.O.C., să salveze Partidul alianței și să restabilească propria lui influență în cadrul U.M.N.O. Dar el personifică nu numai interesele feudale malayeze, ci și compromisul Partidului alianței din anii '50, pe care tinerii malayezi și chinezi deopotrivă vor să-l respingă.

Comitetele locale U.M.N.O. l-au primit pe primul ministru cu mai puțin entuziasm ca de obicei. Ele știu că poporul nu dorește menținerea situației, deși sînt în mod firesc organe conservatoare. Malayezii mai radicali afirmă că U.M.N.O. și Partidul alianței nu au făcut nimic în ultimii zece ani. Un sociolog a spus : „Actualul sistem din Malayezia nu poate reduce decalajul dintre bogați și săraci. Lucrurile se vor înrăutăți în mod inevitabil deoarece peste jumătate din populație are mai puțin de 21 de ani, iar ritmul dezvoltării nu ține pasul cu cererea de locuri de muncă".

Între acești tineri și actuala conducere a țării există decalajul a două generații. Pînă și grupul de vîrstă mijlocie se simte neputincios și frustrat. Acești oameni afirmă că generația lui Tunku este „nehotărîtă, coruptă și ineficientă", în timp ce Tunku îi înfierează, deseori în mod greșit, drept extremiști. Între timp, atunci cînd studenții își exprimă fățiș părerea, ei sînt amenințați cu măsuri polițienești și cu retragerea burselor.

Deși s-ar putea ca meritul pentru situația materială a țării să revină vechii gărzi, membrii ei presupun cu prea multă mulțumire de sine că sînt singurii oameni preocupați de supraviețuirea Malayeziei. Instinctele lor sînt paterne și tinerii le consideră, în cel mai bun caz, deplasate. „Ei nu știu ce s-a întîmplat și aruncă răspunderea pe toată lumea în afară de ei — a declarat un tînăr politician malayez. Avem nevoie de un guvern analitic și nu intuitiv".

Ian WRIGHT

Kuala Lumpur. O demonstrație a studenților împotriva politicii guvernului în domeniul învățămîntului

Franz JONAS

președintele federal al Republicii Austria

Astăzi sosește în Capitală, la invitația președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, președintele federal al Republicii Austria, Franz Jonas, care va face o vizită oficială în România.

Franz Jonas s-a născut la 4 octombrie 1899, la Viena, într-o familie de muncitori. După ce și-a terminat studiile primare și secundare, a urmat o școală profesională de artă grafică. Din 1919 pînă în 1932, Franz Jonas a lucrat ca linotipist și corector, activînd, totodată, în sindicatul tipografilor, în mișcarea tineretului socialist și în partidul social-democrat. A frecventat cursurile Universității populare din Viena.

Începînd din 1932 și pînă în februarie 1934, Franz Jonas a fost secretar al organizației Partidului social-democrat din districtul industrial Floridsdorf (Viena). Datorită faptului că a participat la o conferință ilegală a socialiștilor revoluționari de la Brno, în 1935, Franz Jonas a fost arestat. Implicat într-un răsunător proces intentat socialiștilor (martie 1936), autoritățile au fost, în cele din urmă, nevoite să-l achite din lipsă de probe. În 1938, a reînceput să lucreze ca linotipist, iar mai tîrziu, a intrat ca funcționar într-o fabrică de locomotive.

Imediat după eliberarea Vienei, în aprilie 1945, Franz Jonas a fost chemat să lucreze în administrația municipală provizorie a districtului Floridsdorf, iar în februarie 1946 a fost numit reprezentant al acestuia, în cadrul administrației municipale a Vienei. În iunie 1948 a fost ales consilier municipal pentru problemele aprovizionării, iar în decembrie 1949, consilier municipal pentru problemele construcțiilor. În această perioadă, administrația municipală a inițiat un vast program de reconstrucție a zonelor distruse ale Vienei.

După ce primarul Vienei, Theodor Körner, a fost ales președinte federal, Franz Jonas a fost ales, la 22 iunie 1951, primar și guvernator al Vienei.

Din iunie 1951 pînă în martie 1953, Franz Jonas a fost membru al Consiliului federal al Austriei și apoi, din martie 1953 pînă la alegerea sa ca președinte federal, a fost deputat în Consiliul Național al Austriei și președinte al Federației orașelor austriece.

La 23 mai 1965, Franz Jonas, candidat pe listele partidului socialist, a fost ales cu o mare majoritate președinte federal al Republicii Austria.

A. M.

poșta redacției

GĂRZILE PAPALE

Vasile Negescu, Pitești. În serviciul papei se găsesc, în afara celebrei gărzi elvețiene, alte trei grupuri armate care formează garda nobilă, garda palatină și jandarmeria. **Garda nobilă** e o formație foarte veche, de mai multe ori reformată și desființată pentru a fi reînființată la scurt timp. Organizarea actuală datează din timpul lui Pius VII, papa care l-a încoronat pe Napoleon. Toți componenții gărzii sînt de rang nobiliar (cel puțin o sută de ani vechime) și numai din Peninsula Italică (hotărîre luată prin tratatul din 1929). Rolul acestei gărzi e de a-l escorta pe Suveranul Pontif. Cînd papa moare, garda nobilă îl veghează. **Garda palatină** apare în Evul Mediu și e formată din meșteșugari care, de bună voie, îl apără pe papă în cazul vreunui atac. În alcătuirea actuală, realizată în 1850 de Pius IX, garda palatină păstrează esența ei medievală : spre deosebire de componenții gărzii nobile, cei care o alcătuiesc pot avea și desfășura o meserie și nu primesc soldă. **Jandarmeria** papală, înființată în 1849 de Pius IX, se ocupă de anchete și reglementează circulația. **Garda elvețiană** are un istoric destul de vechi. În 1480, Sixtus IV angaja un corp de mercenari elvețieni. Julius II îl transforma în corp permanent. Devotamentul acestui corp îl face curînd celebru. 147 de soldați pier în anul 1527 în efortul de a-l salva pe Clement VII. Soldații elvețieni sînt cunoscuți prin costumul lor pitoresc; uniforma le-a fost de mai multe ori schimbată pînă cînd Pius IX (1846—1878) hotărăște să se revină la costumul medieval : galben, portocaliu, cu dungi albastre, negre și roșii, așa cum apare într-unul din tablourile lui Rafael. Statutul gărzii elvețiene a fost stabilit ultima oară de Ioan XXIII.

Ion Muche, Constanța. Războiul total e o formă a războiului care constă în distrugerea deplină a adversarului. Teoretic această formă a războiului a fost concepută de generalul și teoreticianul militar prusac Karl von Clausewitz (1780—1831), marcînd o ruptură definitivă cu tehnicienii de cabinet ai secolului XVIII. „Războiul, spune Clausewitz, e un tot organic ale cărui diverse elemente sînt inseparabile și în care toate acțiunile izolate trebuie să conlucreze în același scop și să fie dirijate de un același gînd... care nu poate fi decît politica". Lucrarea generalului Erich Ludendorf (1865—1937) — „Războiul total" — e tipică pentru imperialismul german.

Ioan Ungureanu, Rădăuți, str. Pitarilor nr. 5 jud. Suceava dorește să cumpere nr. 1—11, 24—25 și 27/1968 ale revistei „Lumea".

Nistor Giurgiu, E.M. Boița, Hațeg, jud. Hunedoara dorește să cumpere nr. 32/1969 al revistei „Lumea".

COMISIILE INTERNAȚIONALE DE ANCHETĂ (C.I.C.)

Viorel Neacșu, Arad. Procedura anchetei internaționale a fost creată, la invitația Rusiei, de prima Conferință de la Haga din 1899, avînd ca scop reglementarea pașnică a diferendelor dintre state. Comisiile internaționale de anchetă create în acest scop trebuie să fie imparțiale și să nu se amestece în afacerile interne ale vreunui stat. Convenția de la Haga, din 1907, prevede modul de constituire a C.I.C., care se face pe baza unui acord între părțile interesate, în care se prevede alcătuirea comisiei, statutul membrilor ei, sediul comisiei, data pînă la care comisia urmează să-și prezinte raportul, precum și faptele ce trebuie anchetate. În absența unui asemenea acord, se aplică procedura de constituire a comisiilor Curții Permanente de Arbitraj — fiecare parte numește cîte doi comisari care aleg un supra-arbitru. Regulile care fundamentează activitatea acestei comisii internaționale au fost stabilite de articolele 9—36 ale convenției I (Conferința de la Haga, 1907). Proceduri speciale au fost stabilite în art. 15 din Pactul Ligii Națiunilor, în Carta Națiunilor Unite (art. 33, 34) etc. Deliberările comisiei se desfășoară în secret, hotărîrile se iau cu majoritatea voturilor, iar rezultatul anchetei se citește în ședință publică. Comisia Internațională de Anchetă se limitează însă la a constata materialitatea faptelor, fără să propună soluții și nu obligă părțile să i se supună. Prima aplicare a procedurii anchetei a avut loc cu prilejul incidentului de la Hul (Dogger-Bank), în 1904, cînd nave rusești au bombardat din eroare vase de pescuit britanice. Comisii internaționale de anchetă au mai fost constituite în timpul războiului italo-turc (1912), cu prilejul scufundării navei olandeze „Tubantia" de către un submarin german (1916), în diferendul dintre Suedia și Norvegia privind insulele Aaland etc. În afara anchetei internaționale mai există și alte mijloace de reglementare pașnică a diferendelor dintre state, — tratativele, medierea, concilierea, arbitrajul, justiția internațională precum și procedurile din cadrul organizațiilor internaționale — toate prevăzute în articolul 33 din Carta O.N.U

HELVETICE

Gheorghe Stețiu, Satu Mare. I) Crearea Sfîntului Imperiu Romano-German în 962 și integrarea regatului Burgundiei în acest imperiu în 1032 determină renașterea comerțului alpin între Germania și Italia și apariția unei vieți orășenești înfloritoare (Zürich, Lucerna), precum și în afara centrelor episcopale (Lausanne, Geneva) etc. Astfel, în secolul XI iau naștere primele state feudale : mai întîi Zähringen (secolul XI—XII) la sud-vest, prin care se creează granița viitoarei Elveții în munții Jura. După 1218, posesiunile acestui stat feudal trec în mîinile familiilor Kiburg și apoi Habsburg. La mijlocul secolului XIII, aceștia din urmă dețin controlul asupra întregii Elveții centrale și occidentale. Alegerea ca împărat a lui Rudolf de Habsburg (1273) nu mai permite cantoanelor țărănești să opună împăratului un alt suzeran pentru faptul că cele două persoane se confundă. Libertatea tradițională a cantoanelor părea amenințată. La moartea lui Rudolf, însă cantoanele Schwyz, Uri și Nidwalden se unesc printr-un pact în care se preciza apărarea reciprocă a drepturilor și libertății fiecărei comunități — 1 august 1291. Acesta e anul cînd se înființează deci Confederația elvețiană (de la numele, Schwyz, al principalului canton asociat). Între 1297—1513, Confederația se întărește continuu — în 1309 obține o cartă de la Henric VII de Luxemburg prin care îi sînt recunoscute drepturile. Aderă pe rînd la Confederație Lucerna (1332), Zürich (1351), Glăris, Zoug (1352), Berna (1353) etc. 2) Soldații elvețieni, folosiți de-a lungul Evului Mediu ca mercenari de regii Franței și de papă, erau cunoscuți pentru forța, curajul și devotamentul lor. Ei puteau părăsi armatele în care se angajau și pentru a se întoarce în țară.

Ilie Avram, Hunedoara. Juan Carlos de Bourbon, desemnat recent de generalul Franco drept succesor are 31 de ani. Este căsătorit din 1961 cu principesa Sofia a Greciei și are trei copii : Elena (5 ani), Cristina (4 ani) și Filippo (17 luni). Juan Carlos de Bourbon s-a născut la Parma și a studiat în Elveția și Portugalia, înainte de a intra la Academia militară spaniolă din Saragoza unde, în 1957, obține gradul de locotenent. Urmează apoi alți doi ani de specializare la Școala navală a Academiei aeronautice. În prezent e căpitan. Din 1961 trăiește la Madrid.

Petru Răuț, Cîmpina. Aparatura astronautică a determinat dezvoltarea tehnicii medicale și apariția unor aparate extrem de interesante, din care menționăm cîteva. Societatea americană Hayes, care se ocupă, printre altele, cu aparate de control ale navelor, a pus la punct (ca derivînd dintr-un proiect spațial) un vehicul pentru paralitici ce poate fi condus numai prin mișcarea ochilor. Bolnavul poartă niște ochelari speciali, cu fotocelule. Vehiculul se oprește, pornește, se deplasează înainte și înapoi, prin mișcarea ochiului stîng, și își schimbă direcția prin mișcarea ochiului drept. Aparatul e astfel construit încît un dispozitiv automat îl oprește imediat mișcarea în cazul în care bolnavul își pierde simțurile. Tot dezvoltarea astronauticii a dus la realizarea altor aparate, superioare celor existente pînă acum în medicină. Un vehicul lunar considerat prea complex (un fel de casetă cu șase picioare) și abandonat e folosit ca mijloc de deplasare tot pentru paralitici : acest vehicul prezintă marele avantaj că poate urca și coborî scările.

COLONIILE PORTUGHEZE

Pompiliu Andreescu, București. Potrivit celor mai noi date difuzate la sesiunea Consiliului Organizației Unității Africane (O.U.A.), desfășurată la Addis-Abeba la sfîrșitul lunii august, Portugalia întreține în cele trei colonii 150 000 de soldați : 50 000 în Angola, 70 000 în Mozambic, și 30 000 în Guineea-Bissau. În ultimii ani, activitatea formațiunilor de eliberare din aceste teritorii a crescut considerabil. În Angola, pierderile provocate portughezilor de către Mișcarea pentru eliberare din Angola (M.P.L.A.) au crescut față de 1965 cu 30%; de la începutul luptei de eliberare au fost scoși din luptă 5 000 de soldați portughezi. În Mozambic, Frontul de eliberare (F.R.E.L.I.M.O.) controlează o cincime din țară, iar numărul soldaților se ridică la 15 000. Cu toate încercările de a înăbuși mișcarea de eliberare din acest teritoriu, activitatea frontului a fost continuată în același ritm chiar și după asasinarea dr. Eduardo Mondlane. În ultimul timp victoriile obținute de Partidul african pentru Independența Guineei și Capului Verde (P.A.I.G.C.) în Guineea-Bissau au determinat unele cercuri portugheze să se pronunțe pentru abandonarea acestui teritoriu în scopul reducerii cheltuielilor militare ale guvernului. Pierderile portugheze din acest teritoriu, în ultima vreme : 1 700 de soldați uciși, 10 avioane și elicoptere și 60 de ambarcațiuni distruse. Despre mișcarea de eliberare din coloniile portugheze găsiți alte amănunte în nr. 36 al revistei noastre

F.P.L.P

Sergiu Stamatiad, București. Organizația palestiniană care a obligat, în urmă cu două săptămîni, avionul Boeing al companiei aeriene americane Trans World Airlines (ce asigura cursa Roma—Tel Aviv, via Atena) să aterizeze forțat pe aerodromul din Damasc este Frontul popular pentru eliberarea Palestinei (F.P.L.P.). Fondatorul acestei organizații este doctorul Georges Habbache, de religie creștină. Habbache a fost unul din fondatorii Mișcării Naționale Arabe (M.N.A.). Frontul popular pentru eliberarea Palestinei a fost creat imediat după războiul arabo-israelian din 1967, dintr-o fracțiune a M.N.A. Între această organizație și celelalte — în special El Fath (El Fatah) — s-au manifestat unele divergențe. Cu timpul, opoziția dintre organizația dr. Habbache și El Fath, condusă de Yasser Arajat, s-a

poșta redacției

accentuat. În ianuarie a.c., F.P.L.P. boicota lucrările Consiliului național palestinian și refuza să trimită reprezentanți în noul comitet executiv al Organizației pentru eliberarea Palestinei (O.L.P.). Pînă în prezent, F.P.L.P. a refuzat să adere la comandamentul luptei armate palestiniene (C.L.A.P.), creat în urmă cu cîteva luni în scopul coordonării și controlării activităților palestiniene, formulînd ca principală condiție a intrării sale în O.L.P. și în C.L.A.P., problema deplinei libertăți de acțiune. Acțiunea recentă a F.P.L.P.-ului e a patra în ultimele 13 luni. La 22 iulie 1968, un Boeing 707 al companiei israeliene EL AL, cu treizeci și unu de pasageri la bord, a fost obligat să aterizeze în Algeria. La 26 decembrie 1968, un alt aparat al companiei EL AL a fost atacat pe aerodromul din Atena (un pasager a fost ucis și o stewardesă rănită). Atacul de la 18 februarie 1969 era dirijat împotriva unui avion israelian pe aerodromul Zürich-Kloten. Unul din membrii echipajului, rănit grav, a decedat puțin mai tîrziu; totodată un membru al comandoului palestinian a fost ucis în cursul atacului.

REFORMA CAMEREI LORZILOR

Posedînd, în special, atribuții de ordin juridic, Camera Lorzilor nu poate decît să amîne cu maximum doi ani aplicarea unei legi cu care nu e de acord. De-a lungul istoriei, a fost înregistrată o înfruntare aproape permanentă între cele două camere engleze, mai cu seamă după ce Robert Walpole (1676—1745) rupe tradiția ca primii miniștri să fie recrutați exclusiv dintre aristocrați ori favoriți ai Curții și, guvernînd 22 de ani, refuză să fie membru al Camerei Lorzilor. Deși s-a consfințit obiceiul ca primul ministru să nu fie numit dintre lorzi, acesta deține și postul onorific de „prim lord al Tezaurului". Aspectul și componența Camerei Lorzilor s-au schimbat substanțial atunci cînd regele Henric al VIII-lea a eliminat o parte din clerici prin desființarea mînăstirilor și ordinelor călugărești, care i se opuneau, iar mai tîrziu, prin introducerea lorzilor ereditari, după actul unirii Angliei cu Scoția (1707) și Irlanda (1800). Apariția lorzilor ereditari este urmarea faptului că o parte dintre nobili erau invitați de rege prin scris, obicei care s-a transformat cu timpul într-un „drept" pe care nici regii nu l-au mai putut anula. A existat în istorie un moment (1645) cînd, datorită opoziției manifestate, Camera Lorzilor a fost desființată. În istoria modernă a Angliei, problema desființării Camerei Lorzilor a fost ridicată în 1893, cu ocazia discutării legii asupra Irlandei (Home Rule) și în 1909, cînd lorzii au respins proiectul legilor financiare propuse de guvern. În 1911, guvernul Asquith a hotărît ca orice lege să fie prezentată regelui spre sancționare după 30 de zile, indiferent de poziția lorzilor, cărora le rămîne un drept „suspensiv" (pentru doi ani) la o categorie redusă de legi. În 1910 se propune schimbarea caracterului ereditar al unor titluri de lorzi prin unul electiv. În timpul primului război mondial, primul ministru Lloyd George a constituit o comisie pentru reforma Camerei Lorzilor; proiectul stabilea o cifră de 400 de membri. În 1934, lordul Salisburry a inițiat o reformă a Camerei Lorzilor, propunînd ca ea să fie alcătuită din 300 de membri, din care 150 lorzi ereditari (aleși între ei, într-un colegiu special) și 150 lorzi aleși printr-un sistem de reprezentare proporțională. În prezent, guvernul englez examinează două proiecte de reformă pentru cele două Camere. Proiectul privind reforma Camerei Lorzilor face obiectul unui document publicat de guvernul Wilson, în care partidul laburist își precizează punctul de vedere în privința acestei instituții, pe care o consideră anacronică.

Laur PREDA
București

CLEVELAND

Domnica Vasile, Fălticeni. Cleveland (statul Ohio) e așezat pe malul lacului Erie. Are o populație de peste 876 000 locuitori. E un important centru industrial american (siderurgie, construcții aeronautice, automobile, produse chimice și alimentare). În Cleveland există o universitate și un celebru muzeu de artă fondat în 1916, care posedă o bogată colecție din picturile lui Goya, Corot, Manet, Toulouse-Lautrec.

ÎNVĂȚĂMÎNTUL IN S.U.A.

Dumitru Gherghinescu, Drăgășani, jud. Vîlcea. Învățămîntul american nu prezintă un sistem unic deoarece există școli de stat, școli parohiale și instituții particulare. Fiecare stat are legi proprii în materie de învățămînt și, fiecare școală sau institut superior, trebuie să-și ghideze programele potrivit normelor statului respectiv. Legile privind obligativitatea școlarității, obținerea de certificate și diplome diferă și ele de la stat la stat. În general, se disting patru grade de învățămînt : școala primară (grammar school), școala secundară (high school), colegiul (college) și învățămîntul superior (graduate school). La cinci sau șase ani, copiii intră în școala primară, a cărei durată e de șase ani ; școala de gradul doi are aceeași durată. În cadrul școlii secundare există o diferențiere în programe — învățămîntul tehnic (profesional school) care pregătește tinerii pentru o viitoare meserie și învățămîntul clasic, care îi formează pentru colegii și universități. În colegii, în primii doi ani, studentul urmează un program obligatoriu: ceilalți doi ani sînt consacrați pregătirii pentru profesiunea aleasă. La sfîrșitul celor patru ani, studentul obține o diplomă de „bachelor of arts", sau „bachelor of science". Universitățile particulare cele mai cunoscute sînt Harvard, Yale, Princeton, Stanford și Columbia. Principalele universități de stat sînt cele din Michigan, Wisconsin, Carolina de Nord, California, Pennsylvania. În legătură cu universitățile americane, vă recomandăm articolul pe această temă apărut în „Lumea" nr. 32.

MACHU PICCHU

Silviu Bucur, Bacău. Străvechiul oraș peruvian Machu Picchu a fost descoperit la 2 mai 1911 de către profesorul Hiram Bingham, de la universitatea americană Yale. Cu toate cercetările făcute de atunci și pînă în prezent, originea acestei așezări a rămas necunoscută. Nici o cronică n-o pomenește și nici o inscripție, dintre cele găsite în regiune, nu fac vreo referire la întemeierea sau la existența sa în timp. Numele de Machu Picchu i-a fost dat după cel al muntelui pe care se află clădit străvechiul oraș (între două piscuri înalte de 3 000 de metri). Arheologii au tras o singură concluzie : este vorba de un oraș fortificat, clădit de incașii care au trăit pe valea Cuzco în secolele XI—XIII. Poziția aleasă pentru așezarea orașului și zidurile groase înconjurătoare pledează într-o mare măsură pentru ipoteza arheologilor.

FRANZ PICK

Stroe Suciu, Deva. Franz Pick e un economist american născut în Boemia. A făcut studii universitare la Leipzig și Hamburg. În 1922 pleacă la Paris. De la început, Franz Pick s-a dovedit un pătrunzător analist al economiei capitaliste, considerat de mulți drept un „nonconformist". În 1929 anunță crahul din Wall Street; în 1931, cu trei luni înainte de a se produce, devalorizarea lirei sterline. În 1941 se stabilește în Statele Unite. Franz Pick e creatorul lui „Black Market Yearbook" (Anuar al pieței negre), devenit apoi „Pick's Currency Yearbook" (Anuar Pick al monezilor). În 1945 întemeiază revista „Pick's World Currency Report". Pick a anticipat criza monetară capitalistă din 1968.

Plant C. Spiridon, com. Conțești, jud. Dîmbovița. 1) Doreste să cumpere revista „Lumea" anul 1967, nr. 1—11, 33/1968 și nr. 1/1969. 2) Nu dispunem de datele necesare pentru a răspunde întrebărilor dv.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA DE FIBRE SINTETICE IAȘI

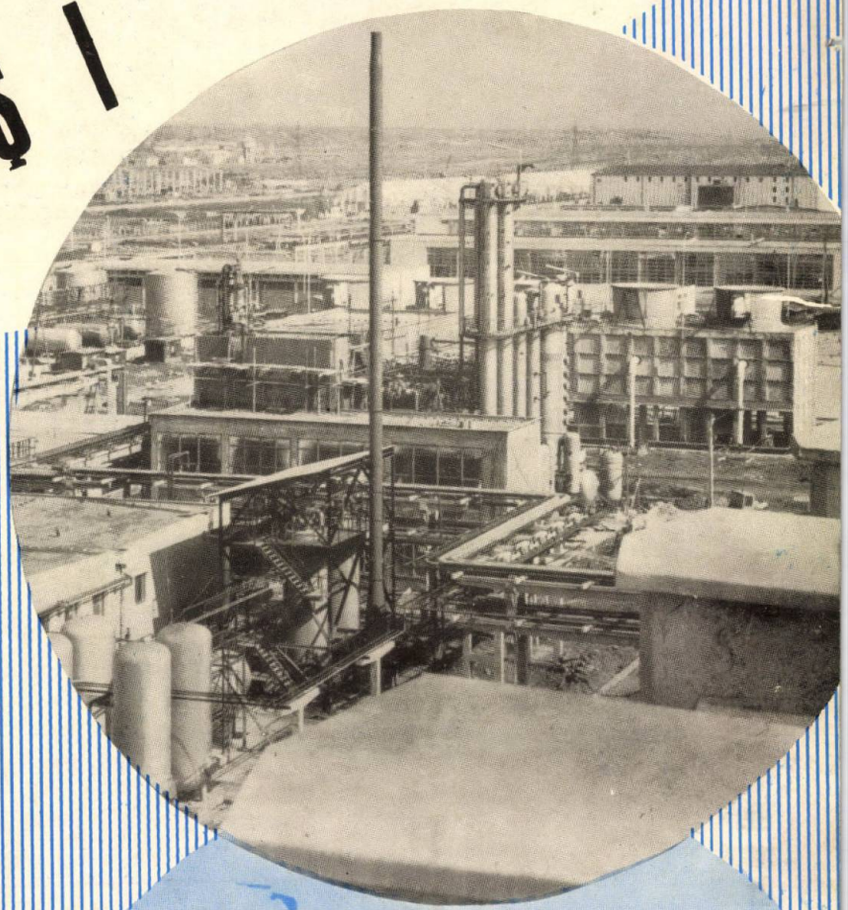

PRODUCE:

- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ ALBĂ PALĂ
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ NEAGRĂ PALĂ
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP BUMBAC
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIPLÎNĂ ALBĂ TĂIATĂ
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ NEAGRĂ TĂIATĂ
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP IN
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ PALĂ CU PILLING REDUS
- FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ TĂIATĂ CU PILLING REDUS.

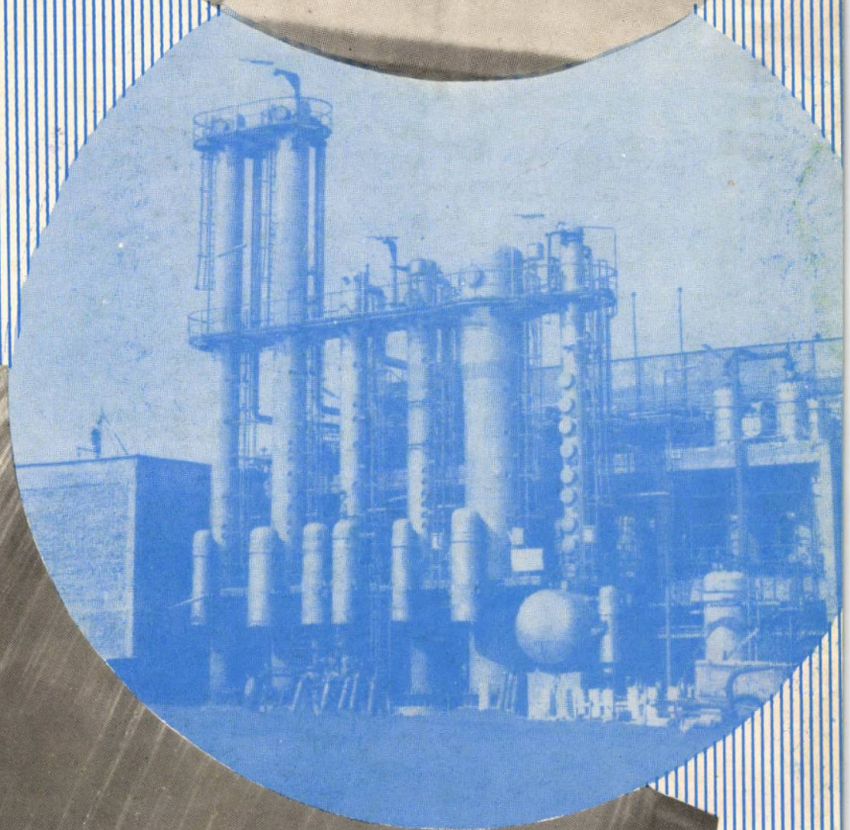

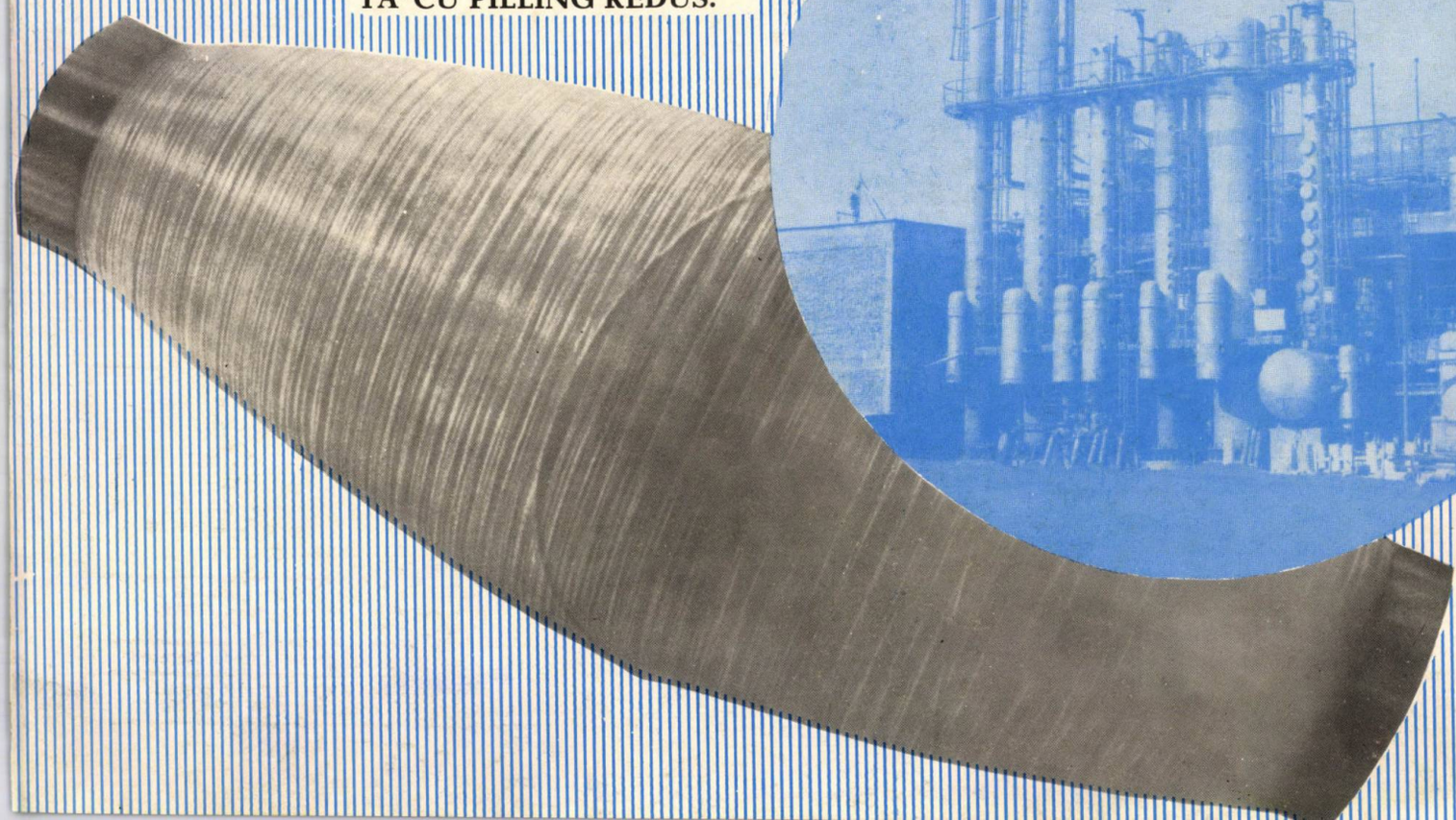

Uzina de construcții utilaj petrolier 1 MAI Ploiești

Strada Democrației nr. 121

PRODUCE INSTALAȚIILE DE FORAJ :

— 3, D H 200 A — prevăzută cu o turelă rabatabilă. Nu ridică nici un fel de dificultate la montaj, transport sau exploatare, îngăduind un foraj rapid pînă la adîncimea de 5.000 m.

— F 200 — adîncimea de foraj este de 3.500 m, cu prăjini de 41/2 țoli. Instalația este prevăzută cu două motoare diesel de 1.500 cai putere, echipate cu convertizoare hidraulice de cuplu. Productivitatea maximă 52,4 1/sec. Înălțimea liberă a turelei este de 41,8 m.

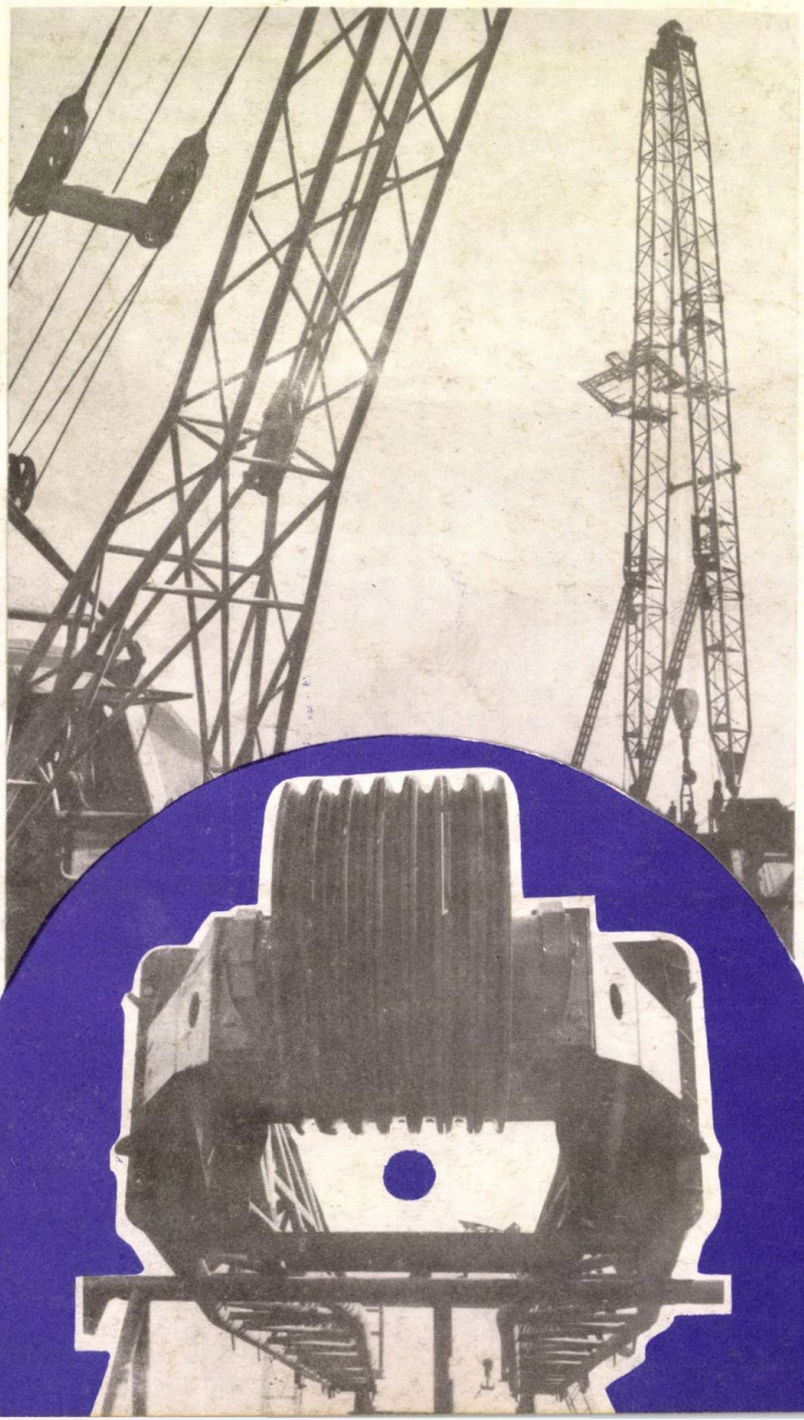

— F 50 — instalație transportabilă, montată pe semiremorcă. Este destinată forajului de explorare la mică adîncime, pînă la 1.200 m cu prăjini de 41/2 țoli sau pînă la 1.700 m cu prăjini de 31/2 țoli.

— F 125 — noua instalație de foraj este destinată forajului la adîncimi pînă la 2.500 m. Toate comenzile agregatelor componente sînt acționate pneumatic de la un pupitru centralizat. Suporții turlei, cu articulațiile respective, se montează pe o sanie inferioară la cota de 1,4 m, ceea ce permite un montaj ușor al turlei.

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 39 *18 septembrie 1969*

Largi perspective pentru dezvoltarea relaţiilor româno-austriece

Interviu în exclusivitate cu preşedintele Finlandei, URHO KEKKONEN

Reportaj pe glob

SANTIAGO DE CHILE

O.N.U.:

Agenda celei de-a XXIV-a sesiuni

Michael Collins

La bordul „Columbiei" în timpul aselenizării

Convorbire între președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și președintele federal al Republicii Austria, Franz Jonas

VIZITA PREȘEDINTELUI FEDERAL AL REPUBLICII AUSTRIA, FRANZ JONAS

Președintele Franz Jonas vizitînd Expoziția realizărilor economiei naționale

În mijlocul locuitorilor Sibiului

BIBLIOTECA CENTRALĂ DE STAT FILIALA SIBIU

LUMEA

Nr. 39 (308) — 18 SEPTEMBRIE 1969

sumar

ARTICOLE

2 Curs ascendent în relațiile româno-austriece. *George Serafin*
9 O.N.U. Agenda sesiunii a XXIV-a. *Călin Vlad*
11 Piața comună. Moratoriul relansării. *Ilie Șerbănescu*
18 Ankara. Confruntări de poziții. *Radu Pascal*

4 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Rodica Georgescu*

INTERVIURI

6 URHO KEKKONEN, *președintele Finlandei*
14 AHMED SNOUSSI, *ministrul informațiilor al Marocului*
15 GEHENDRA BAHADUR RAJBHANDARY, *ministrul afacerilor externe al Regatului Nepal*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI

7 HELSINKI. Pulsul Finlandei. *Ion Cârje*
13 BERLIN. Sinteze arhitectonice. *Anca Voican*
19 BONN. Ofensiva electorală a P. S. D. *Eugen Mandric și Sergiu Verona*

REPORTAJ PE GLOB

16 Santiago de Chile. *Eugen Pop*

PE URMELE ISTORIEI

21 O dată memorabilă în relațiile româno-bulgare. *Dr. Ion Babici*

22 Ce am simțit umblînd pe Lună. *Edwin Aldrin*
23 La bordul „Columbiei" în timpul aselenizării. *Michael Collins*

25 Fața nevăzută a Lunii... *Radu Cosașu*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26-30 New Statesman, International Herald Tribune, Polityka, Le Monde, The Times

PROFIL

30 URHO KEKKONEN, președintele Finlandei

POȘTA REDACȚIEI (31-32)

În acest număr:

Interviuri în exclusivitate

URHO KEKKONEN

președintele Finlandei

pag. 6

AHMED SNOUSSI

ministrul informațiilor al Marocului

pag. 14

GEHENDRA BAHADUR RAJBHANDARY

ministrul afacerilor externe al Nepalului

pag. 15

Piața comună

INTRE „NU" ȘI „POATE"

pag. 11

Corespondență din Bonn

CONFRUNTĂRI PREELECTORALE

pag. 19

Reportaj pe glob

SANTIAGO DE CHILE

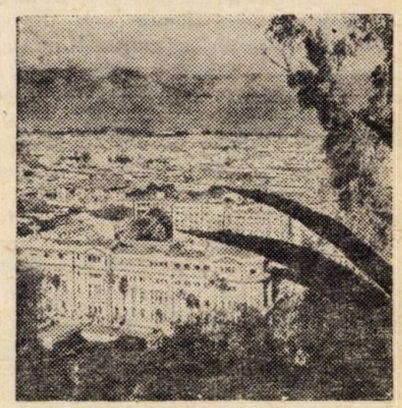

pag. 16

IMPRESII DE PE LUNĂ ȘI DE PE ORBITA CIRCUMLUNARĂ

— Relatările lui Edwin Aldrin și Michael Collins —

pag. 22

Curs ascendent în relaţiile ROMÂNO — AUSTRIECE

Vizita pe care preşedintele federal al Austriei, Franz Jonas, a făcut-o timp de şapte zile în ţara noastră, la invitaţia preşedintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceauşescu, a luat sfîrşit. În procesul dezvoltării colaborării multilaterale dintre state — necesitate obiectivă a lumii contemporane — această vizită se înscrie ca o acţiune concretă, de natură şi în măsură a influenţa pozitiv conlucrarea rodnică a statelor europene pentru îmbunătăţirea climatului politic pe continent şi întărirea păcii în lume.

România şi Austria dispun de numeroase şi convingătoare date pentru a înzestra cursul ascendent al bunelor lor relaţii cu rezultate benefice atît pe plan bilateral cît şi internaţional, şi cu prioritate european. Legate prin apropierea geografică şi, deopotrivă, prin înseşi destinele continentului, între cele două ţări s-au stabilit în perioada postbelică relaţii mereu mai strînse, prieteneşti, care şi-au putut găsi un cadru de dezvoltare din cele mai favorabile, în năzuinţa comună de pace şi cooperare. Amploarea relaţiilor economice este elocvent exprimată de însuşi faptul că, între anii 1961 şi 1968 volumul schimburilor comerciale a sporit de 2,6 ori. Paralel, s-a intensificat cooperarea economică şi industrială, acordul de cooperare industrială, economică şi tehnică, deschizînd în acest domeniu noi perspective. Dacă la acestea adăugăm ferma tendinţă de creştere a legăturilor culturale şi artistice, vom putea avea imaginea întinsei arii a posibilităţilor de care dispun cele două ţări pentru continua extindere şi adîncire a conlucrării lor multilaterale.

În adîncirea legăturilor de prietenie şi colaborare româno-austriece, un rol important l-au avut întîlnirile şi contactele directe dintre factorii de răspundere ai celor două ţări. Pe acest plan s-au înscris vizita pe care a făcut-o în Austria, în 1965, preşedintele Consiliului de Miniştri al României, Ion Gheorghe Maurer, şi vizita de răspuns în ţara noastră, efectuată de cancelarul Josef Klaus, în 1967. Aceste contacte au contribuit la o mai bună cunoaştere reciprocă, au scos la iveală o serie de preocupări comune, au explorat şi deschis noi perspective de cooperare, în diverse domenii de activitate. Iar vizita preşedintelui Jonas, aşa cum ne-a declarat-o la Viena cancelarul Austriei, constituie „un punct culminant al dezvoltării favorabile a acestor relaţii".

Preşedintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceauşescu, spunea că „în ţara noastră este cunoscută şi apreciată contribuţia adusă, de-a lungul veacurilor, de harnicul şi talentatul popor austriac la îmbogăţirea patrimoniului de civilizaţie şi cultură al omenirii ; sînt, de asemenea, cunoscute realizările pe care le obţine în prezent poporul austriac în dezvoltarea economiei şi culturii, progresele sale pe calea ridicării nivelului de trai".

Aprecierea reciprocă, spiritul de înţelegere şi respectul mutual creează un teren fertil pentru ridicarea gradului de eficienţă pe plan internaţional al eforturilor celor două ţări, îndreptate spre instaurarea unui climat favorabil destinderii şi cooperării între state. Ţară socialistă, România aşază în centrul politicii sale externe dezvoltarea multilaterală a colaborării cu ţările socialiste, lărgind, în acelaşi timp, relaţiile cu toate statele, indiferent de regimul politic şi orînduirea lor socială, cu convingerea că prin aceasta îşi aduce contribuţia la lărgirea colaborării şi cooperării internaţionale, la efortul comun al popoarelor spre civilizaţie şi progres, spre înţelegere şi pace. Istoria a confirmat prin exemple multiple că, în epoca în care trăim, unica bază pentru existenţa unui asemenea curs al relaţiilor internaţionale care să corespundă intereselor de pace şi năzuinţelor spre progres ale popoarelor, este respectarea în raporturile dintre state a principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc.

Este mai presus de orice îndoială faptul că făgaşul constructiv pe care evoluează relaţiile româno-austriece îşi găseşte soliditatea tocmai în respectarea de către cele două state a acestor principii, în ataşamentul lor, practic dovedit, faţă de acestea. Aceste relaţii confirmă, de asemenea, o altă trăsătură fundamentală a lumii contemporane : importanţa rolului pe care toate statele — mari sau mici — sînt chemate să-l joace în abordarea şi reglementarea problemelor complexe din viaţa politică internaţională, în asigurarea unui climat propice cooperării şi înţelegerii.

„Cred că exprim şi părerea dumneavoastră, domnule preşedinte, spunea preşedintele Nicolae Ceauşescu, afirmînd că relaţiile româno-austriece sînt un exemplu de colaborare fructuoasă între ţări cu regimuri social-politice diferite. Aparţinînd aceluiaşi spaţiu geografic, învăţînd pe baza experienţei istoriei să trăiască în bună înţelegere şi prietenie, ţările noastre sînt legate prin numeroase interese comune, în primul rînd prin ţelul realizării securităţii europene". Exprimînd preţuirea de care se bucură în Austria „atitudinea pozitivă a României faţă de problemele privitoare la asigurarea păcii şi înţelegerii internaţionale", preşedintele federal sublinia că „năzuinţa comună pentru asigurarea unei atmosfere paşnice şi de încredere între popoarele Europei, indiferent de mărimea şi orînduirea lor politică, uneşte ambele noastre state. Această năzuinţă am manifestat-o de repetate ori împreună, înainte de toate cu ocazia vizitelor oficiale ale membrilor guvernelor noastre, precum şi în faţa forului Naţiunilor Unite. Credem că tocmai statele europene mijlocii şi mici au importanta misiune de a contribui, prin acţiuni continue, la o mai mare destindere şi colaborare, care să dea posibilitatea soluţionării, în pace şi înţelegere, a marilor probleme nerezolvate ale continentului nostru".

Un ziar austriac, comentînd vizita preşedintelui federal în ţara noastră, scria că, venind aici, „el va păşi pe pămîntul unei ţări în care Austria nu este mai puţin cunoscută decît România în ţara noastră, ceea ce constituie o premisă importantă pentru ca această vizită oficială să se desfăşoare cu bune rezultate". Acum, cînd această vizită s-a încheiat, aprecierea ziarului se dovedeşte deplin fondată. Nici nu putea fi altfel, şi aceasta nu numai pentru că în fraza citată se sintetiza o convingere larg şi ferm împărtăşită atît în Austria cît şi în România, ci şi pentru că, sau mai ales pentru că, premisa relevată este, într-adevăr, una din condiţiile fundamentale ale existenţei şi dezvoltării fructuoase a relaţiilor dintre state şi popoare. Cunoaşterea mai bună este pragul spre încredere. Încrederea, la rîndul ei, fertilizează străduaniile comune ale cooperării în folosul partenerilor şi al climatului general ca atare. În Austria, pe care autorul acestui articol a avut prilejul s-o viziteze puţin înaintea sosirii în ţara noastră a preşedintelui Jonas şi a ministrului de externe Waldheim, preocuparea de a folosi statutul neutralităţii ţării în modul cel mai eficient, este evidentă. Ea ne-a fost exprimată în toate ocaziile, la toate nivelurile, inclusiv de preşedintele însuşi, atunci cînd ne declara că ţara sa consideră că poate practica cel mai bine politica acestei neutralităţi întreţinînd relaţii prieteneşti şi sănătoase pe tărîmul cooperării economice, culturale şi ştiinţifice cu toate statele Europei.

Promovarea unei asemenea orientări în relaţiile cu România găseşte la noi nu numai un ecou favorabil, dar şi premise din cele mai fericite. Şi aceasta, pentru că ţara noastră este un factor activ al cooperării şi înţelegerii internaţionale, politica sa externă fiind instrumentul dinamic de care ea se slujeşte pentru realizarea obiectivelor sale de pace şi apropiere între popoare.

Convorbirile oficiale desfăşurate cu prilejul vizitei preşedintelui Austriei, comunicatul comun dat publicităţii atestă atmosfera de prietenie şi înţele-

CABINETUL DE PAZ... BIBLIOTECA SIBIU

gere reciprocă în care au fost abordate problemele privind relațiile dintre cele două țări și situația internațională actuală.

Subliniind modul îmbucurător în care se dezvoltă relațiile dintre cele două țări și existența a noi posibilități pentru intensificarea în continuare a colaborării în toate domeniile, comunicatul comun consemnează acordul celor două părți asupra utilității încheierii unui nou acord comercial pe termen lung și asupra necesității intensificării cooperării economice, industriale și tehnice pe baza Acordului de cooperare din 20 februarie 1968.

Convorbirile româno-austriece au abordat, în tematica lor, problemele internaționale de actualitate, un loc deosebit ocupînd problemele păcii și securității în Europa. Comunicatul reliefează una din coordonatele esențiale și constante ale concepțiilor după care se călăuzesc în politica lor externă : dezvoltarea relațiilor de colaborare bilaterală și multilaterală, intensificarea contactelor dintre factorii de răspundere ai țărilor europene, pentru îmbunătățirea continuă a climatului de destindere, în interesul păcii și securității în Europa.

La convorbirile oficiale

Pentru două țări atît de interesate, atît de vital legate de evoluția relațiilor pe continent, problema securității acestuia a constituit în mod firesc obiectul unui larg schimb de păreri. Cele două părți au subliniat, în legătură cu Apelul de la Budapesta al țărilor Tratatului de la Varșovia din 17 martie, importanța unei conferințe consacrate problemelor securității europene, la a cărei reușită pot și trebuie să-și aducă contribuția toate statele, indiferent de mărimea și orînduirea lor social-politică.

Într-un moment în care cercuri din ce în ce mai largi reclamă o nouă etică în relațiile internaționale, are o rezonanță cu totul deosebită exprimarea de către cele două părți a convingerii lor că așezarea relațiilor dintre toate statele pe baza respectării principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc asigură cele mai favorabile condiții pentru o conviețuire pașnică între popoare.

Focarele de criză și tensiune, care periclitează pacea și securitatea lumii, sînt privite cu îngrijorare de cele două țări care pornesc, în aprecierea evenimentelor internaționale, de la ideea că pacea este astăzi indivizibilă. În legătură cu războiul din Vietnam, a cărui soluționare ar avea o importanță deosebită, cele două părți împărtășesc speranța că tratativele de la Paris vor duce la încetarea acestui război, la instituirea păcii și stabilității în această regiune, în baza aplicării Acordurilor de la Geneva din 1954, care să garanteze, pe deplin, poporului vietnamez posibilitatea de a hotărî singur asupra destinelor sale.

În ce privește situația din Orientul Mijlociu, comunicatul comun subliniază necesitatea aplicării rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967, apreciată ca o condiție esențială pentru o reglementare pașnică și durabilă a problemelor în litigiu, în interesul tuturor popoarelor din această regiune.

Masivul dosar al dezarmării a ocupat, de asemenea, un loc important pe agenda convorbirilor, în cadrul cărora s-a subliniat însemnătatea pe care o are pentru pacea și securitatea lumii înfăptuirea dezarmării generale, în special a dezarmării nucleare, sub un control internațional eficace ; cele două părți au relevat necesitatea unor pași hotărîți în direcția interzicerii armelor atomice și lichidării stocurilor existente.

România și Austria au apreciat întotdeauna rolul pe care pot să-l joace, în direcția promovării colaborării între state, organizațiile internaționale. Ele subliniază contribuția pe care o poate avea O.N.U. pe acest plan, ca și pe acela al respectării legalității internaționale și se pronunță pentru sporirea eficienței acestui for.

Prilejuind exprimarea satisfacției pe care o resimt cele două țări în legătură cu modul în care decurge colaborarea lor în diferite organizații internaționale, comunicatul subliniază, în încheiere, convingerea comună că vizita președintelui federal în România și discuțiile prietenești și sincere, care au avut loc cu această ocazie, au contribuit la adîncirea relațiilor bilaterale, la înțelegerea și colaborarea internațională.

Președintele federal a invitat pe președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, să facă o vizită oficială în Austria, invitație acceptată cu plăcere.

Cînd a primit în biroul său din palatul Hofburg pe gazetarii români, prima frază a președintelui Jonas a fost un aforism :

— Cînd cineva vizitează o țară străină, spunea el, e bine să-și imagineze că o vede pentru ultima oară. În felul acesta, ochii săi vor fi mai larg deschiși, curiozitatea sa de a cunoaște, fără limite.

Ne îngăduim îndrăzneala de a crede că președintele a experimentat el însuși acest principiu în cele șapte zile cît a fost oaspetele României. Nu pentru că ar fi pentru ultima dată cînd o vede. Îi dorim, dimpotrivă, reveniri cît mai dese. Ci, deoarece sîntem convinși că a putut fi martorul manifestărilor de prietenie și prețuire ale poporului nostru față de poporul austriac. Și că, totodată, a primit, în acest răstimp, confirmarea cea mai autentică a profundei angajări a poporului nostru în vasta sa operă de construcție pașnică, a fermului său atașament față de cauza păcii și cooperării internaționale.

România și Austria sînt apropiate prin năzuințele lor de pace și progres. Cooperarea lor, mereu mai strînsă, va aduce o contribuție importantă în atingerea acestor năzuințe.

George SERAFIN

săptămîna în telegrame

Saigon

OFENSIVA FORȚELOR PATRIOTICE

În timp ce la Paris, cea de a 33-a ședință a Conferinței cvadripartite în problema Vietnamului — amînată de două ori consecutiv — și-a desfășurat lucrările sîmbătă, fără a aduce nici un element nou, cele patru delegații dezvoltînd pozițiile lor cunoscute, în Vietnam luptele au continuat, după expirarea pauzei de trei zile, hotărîtă de Frontul Național de Eliberare. Forțele patriotice din Vietnamul de sud — ca răspuns la reluarea misiunilor de bombardament ale avioanelor americane B-52, care au lansat cantități masive de bombe în provinciile Long Khanh și Phu Cat, situate la nord-est de Saigon — au reluat ofensiva lor, înregistrînd succese importante. Joia trecută ele au lansat 31 de atacuri cu rachete și mortiere asupra bazelor și instalațiilor militare americano-saigoneze. Cel mai puternic atac a fost îndreptat împotriva taberei militare americane de la Song Be, situată la 115 km de Saigon. A fost, de asemenea, bombardată tabăra Bu Dop a forțelor speciale, iar în apropiere de Saigon s-au semnalat două angajamente grave între unități ale forțelor patriotice și trupele americane. Unitățile guvernului revoluționar provizoriu al Republicii Vietnamului de sud au supus unor bombardamente cu rachete și mortiere un număr de 16 obiective americano-saigoneze, între care pozițiile unor unități americane aflate în fosta capitală imperială Hue, capitala provinciei de deltă Vinh Binh și baza de pușcași marini de la Quang Tri.

În acest timp, vineri, la Washington — și nu la Camp-David, așa cum au anunțat inițial unele surse de informație — președintele Nixon avea să examineze situația din Vietnam la o importantă reuniune cu unii din principalii săi colaboratori, între care vicepreședintele Agnew, comandantul forțelor americane din Vietnamul de sud, Abrams, ambasadorul S.U.A. la Saigon, Bunker, generalul Earle Wheeler, președintele comandamentului mixt al statelor majore americane, șeful C.I.A., Helms, și consilierul președintelui, Kissinger. La încheierea acestei consultări, Ziegler, purtătorul de cuvînt al Casei Albe, anunța hotărîrea de a relua misiunile bombardierelor B-52. Această decizie a prilejuit exprimarea unor noi critici la adresa politicii Statelor Unite în Asia de sud-est. Manifestîndu-și regretul față de hotărîrea de a se continua operațiunile militare din Vietnamul de sud, Mike Mansfield, liderul majorității democrate din Senatul american, sublinia că Statele Unite „trebuie să folosească orice prilej pentru a se pune capăt războiului". La rîndul său, senatorul Jacob Javits a declarat că politica americană în Vietnam „trebuie să fie o politică a Statelor Unite care să nu poată fi supusă veto-ului guvernului de la Saigon. Am suferit prea des dezamăgiri din partea guvernului de la Saigon — a arătat el ; dorim o reglementare politică în Vietnam... Momentul adevărului a sosit pentru Saigon".

La numai cîteva zile după reuniunea de la Washington, întîi la Saigon și apoi în capitala Statelor Unite, a fost anunțată o altă hotărîre : retragerea, pînă la sfîrșitul lunii noiembrie, a unui contingent de 35 000 de soldați americani din Vietnamul de sud, care vor fi înlocuiți în următoarele 3 luni prin militari ai guvernului de la Saigon. Înainte de a adopta această ultimă hotărîre, Casa Albă a avut o serie de consultări cu guvernele tuturor statelor, ale căror forțe armate sînt angajate în Vietnam (Australia, Noua Zeelandă, Coreea de sud, Filipine și Tailanda) pentru a explica decizia prezidențială.

Europa occidentală

MIȘCĂRI REVENDICATIVE

Dezbaterile în legătură cu planul de redresare economică și financiară a Franței, care au început marți în Adunarea Națională convocată în sesiune extraordinară, nu par să pună guvernului nici o problemă. Primul ministru Chaban-Delmas, autorizat de Consiliul de Miniștri să angajeze răspunderea guvernului asupra planului, nu va avea dificultăți în obținerea aprobării lui de către Adunare, unde dispune de o majoritate largă — apreciază aproape unanim presa franceză.

Adevăratele dificultăți provin însă din serioasa agravare a situației sociale marcată prin greva declanșată miercurea trecută de feroviari, grevă care a paralizat traficul din țară în proporție de 95 la sută. Situația este serioasă și în alte sectoare publice, în primul rînd cel al transporturilor pariziene și al electricității și gazului, unde sindicatele amenință să treacă la acțiuni dacă revendicările lor nu vor fi luate în considerare.

Această bruscă încordare în climatul social — determinată, după părerea comentatorilor, de refuzul salariaților de a accepta planul de austeritate, propus ca mijloc de redresare a situației economice — riscă să pună cabinetul într-o situație delicată. În acest sens se citează avertismentul lansat de secretarul general al Confederației Generale a Muncii, Georges Séguy : „Dacă puterea și patronatul refuză negocierile, ne rămîne acțiunea pentru a valorifica drepturile noastre". De aceea, săptămîna în curs, afirmă observatorii politici, este o săptămînă cheie și, de evoluția evenimentelor sociale, va depinde în mare măsură soarta planului de redresare al guvernului.

Efervescența socială a cuprins și alte țări ale Europei occidentale. Ampla mișcare revendicativă din R. F. a Germaniei a început cu valul de greve din industria oțelului și industria minieră. Succesul obținut de muncitorii din aceste sectoare, în ce privește majorarea salariilor, a determinat și alte categorii de angajați să ceară încheierea unor noi contracte colective de muncă,

New York. O demonstrație împotriva războiului din Vietnam

Greva feroviarilor francezi a paralizat aproape în întregime traficul feroviar. În imagine : gara de est din Paris în aceste zile

săptămîna

în telegrame

Mineri greviști din Saar (R.F.G.), regiune în care continuă să aibă loc ample mișcări revendicative

înainte de expirarea celor în vigoare. Astfel, la începutul săptămînii, au intrat în grevă muncitorii șantierelor navale, din Kiel, care revendică majorarea salariilor la nivelul celor obținute în alte orașe ale țării.

În ciuda divergențelor existente între creștin-democrați și social-democrați cu privire la aprecierea mișcărilor revendicative, guvernul federal este, fără îndoială, preocupat de a evita o creștere peste măsură a tensiunii sociale în această perioadă preelectorală. Nu este, însă, sigur că apelul său la „restabilirea păcii sociale" va fi luat în considerare de principalii interesați. Astfel, deși a intervenit un acord între Federația germană din industria minieră și reprezentanții sindicali, cei 20 000 de mineri din Saar nu și-au reluat încă lucrul.

Precedate de grevele izbucnite la începutul anului la Battipaglia și la uzinele Fiat din Torino, sindicatele italiene prevăzuseră, de mai multă vreme, mișcările revendicative care cuprind în prezent Italia, pe măsură ce se angajează negocierile dintre sindicate și patronat, în vederea reînnoirii contractelor de muncă. După puternicele greve de la sfîrșitul săptămînii trecute ale muncitorilor din întreprinderile de construcții — care vor provoca industriei italiene pierderi evaluate la 16 milioane lire sterline — la începutul acestei săptămîni, în aceleași ramuri de producție, au izbucnit noi greve limitate. La 16 septembrie și-au încetat lucrul și salariații din industria chimică și farmaceutică, iar la 17 septembrie, alți 22 000 de muncitori de la fabricile de ciment și cărămizi. O puternică nemulțumire domnește, în momentul de față, în rîndul muncitorilor din industria cauciucului, cu deosebire la uzinele Pirelli, ca și a celor din importantul centru industrial din sudul Italiei, Taranto. Mișcarea grevistă a cuprins și mediul rural, unde agricultorii revendică prețuri mai echitabile pentru produsele lor.

Orientul Apropiat

ÎN PREAJMA CONFERINȚEI ISLAMICE

După diminuarea încordării militare, intervenită în regiunea Orientului Apropiat, în cursul săptămînii trecute (atacul israelian împotriva pozițiilor egiptene situate pe coasta occidentală a golfului Suez, considerat cea mai gravă operațiune a Israelului, declanșată împotriva R.A.U., de la încetarea focului, în iunie 1967, și apoi raidul avioanelor egiptene asupra pozițiilor israeliene în nordul Sinaiului), atenția observatorilor politici s-a deplasat, în zilele din urmă, spre examinarea evoluției situației din regiune pe alte coordonate. Pe plan arab, în centrul activității diplomatice stau pregătirile în vederea convocării conferinței islamice la nivel înalt. Începute luna trecută la Rabat, lucrările comisiei pregătitoare, compusă din reprezentanții Arabiei Saudite, Iranului, Somaliei Malayeziei, Pakistanului și Marocului, recomandă convocarea conferinței la data de 22-24 septembrie, în capitala marocană. În numele celor șapte țări membre ale comisiei, regele Hassan al II-lea a adresat șefilor de state ale țărilor musulmane o telegramă invitîndu-i să asiste la reuniunea la nivel înalt care va avea drept obiectiv „dezbaterea catastrofei intervenite prin incendierea moscheei Al Aksa și a problemei orașului Ierusalim, în scopul unificării pozițiilor față de această problemă".

Numărul statelor participante va fi de 25-30, în principiu fiind invitate toate țările a căror religie de stat este islamică, sau care au o populație predominant musulmană. Deocamdată nu se știe precis dacă data convocării conferinței va rămîne cea recomandată de comisie, cu atît mai mult cu cît, după cum relata cotidianul libanez „L'Orient", guvernul R.A.U. ar intenționa să propună amînarea ei.

Nairobi. Nahashon Nyoroge, asasinul fostului lider kenyan Tom M'boya, ieșind sub escortă din tribunal, după ce a fost condamnat la moarte

O imagine de la Tîrgul de toamnă, deschis recent la Budapesta

Între timp, la O.N.U., Consiliul de Securitate, continuînd dezbaterile în legătură cu incendierea moscheei Al Aksa, a adoptat — cu 11 voturi pentru și 4 abțineri — rezoluția prezentată de reprezentanții Pakistanului, Algeriei și Senegalului, în numele a 25 de țări arabe și islamice, care cere adoptarea de măsuri suplimentare în cazul în care Israelul nu va respecta rezoluțiile Consiliului de Securitate cu privire la statutul Ierusalimului.

Tot pe plan diplomatic, săptămîna aceasta a înregistrat vizita oficială, pe care regele Hussein al Iordaniei a întreprins-o în Liban, la invitația președintelui Charles Helou. În convorbirile lor, cei doi șefi de state au analizat evoluția situației din zonă, locul Libanului în actuala conjunctură din Orientul Apropiat, precum și problemele acute cărora Libanul trebuie să le facă față în prezent, în principal relațiile sale cu organizațiile palestiniene funcționînd pe teritoriul libanez. După cum se știe, de mai multă vreme, la Beirut se desfășoară tratative între guvernul libanez și reprezentanții palestinieni privind definitivarea statutului activității acestor organizații în Liban, tratative care pînă în prezent nu au dus la rezultate pozitive.

Rodica GEORGESCU

Președintele KEKKONEN despre actualele preocupări ale statului finlandez

În exclusivitate pentru „Lumea"

Personalitate marcantă a vieții politice finlandeze, dr. Urho Kekkonen deține funcția de președinte al Finlandei încă din anul 1956. Magistratura supremă în această țară se bucură, conform Constituției, de atribuții considerabile în domeniul politicii internaționale, președintele avînd mandatul de a decide în toate problemele relațiilor externe ale Finlandei, cu excepția chestiunilor de război și pace, împuternicire pe care o împarte cu parlamentul. Adăugate unei îndelungate experiențe politice, ca și fidelității sale față de doctrina neutralității consacrată sub formula „liniei Paasikivi-Kekkonen", aceste elemente explică autoritatea și prestigiul de care se bucură președintele Finlandei, în țara sa ca și peste hotare.

Prima întrebare în cadrul interviului pe care domnia-sa l-a acordat, în exclusivitate, revistei „Lumea", s-a referit la preocupările statului finlandez în planul dezvoltării economice și sociale a țării.

— Tehnica modernă, în Finlanda ca, de altfel, oriunde, e pe cale de a transforma profund structura producției și ea provoacă mari schimbări vizibile și în domeniul social — *ne-a spus președintele Kekkonen.* În pofida verii noastre reci și scurte, ne găsim în fața unei probleme de supraproducție, între altele în domeniul agriculturii. Numai cu zece ani în urmă, mai mult de o treime a populației trăia din agricultură. Astăzi, societatea se transformă rapid, devenind dominată de industrie și diferite forme de servicii economice. Ca urmare a transformării rapide a vieții economice și a societății, ne vom afla în anul 1970 în fața unor mari sarcini care implică o cooperare strînsă internă și externă.

— Vă rog, domnule președinte, să evocați pentru cititorii noștri eforturile depuse de Finlanda în slujba cooperării internaționale, conform liniei politice de neutralitate „Paasikivi-Kekkonen".

— Sîntem foarte conștienți de limitele unei țări de talia Finlandei atunci cînd ea se străduiește să contribuie la soluționarea marilor probleme internaționale. Pacea și cooperarea internațională nu se obțin prin cîteva mari soluții generale, ci trebuie să le construim cu perseverență, pas cu pas. În această muncă, micile țări neutre joacă un rol important. Noi credem că dacă vom reuși, în ce ne privește, să consolidăm pacea și cooperarea în Europa de Nord, vom contribui totodată la o dezvoltare pozitivă într-un sens mai larg. Prin inițiativele noastre care privesc Nordul, am căutat să consolidăm pacea mai cu seamă în această regiune a Europei. Politica noastră de neutralitate constituie o parte a acestor eforturi. Consider că în politica noastră am reușit să ne apropiem de scopurile mai sus menționate.

— Cunoscînd interesul manifestat de Finlanda pentru problemele europene, vă rog să expuneți părerile dv. asupra normelor ce trebuie să călăuzească raporturile între statele continentului nostru și, în context, aprecierile dv. privind însemnătatea unei conferințe consacrată securității Europei.

— În ultimul timp, s-au manifestat tot mai mult posibilitățile de care dispun țările neutre în a întreține contacte internaționale, în a căuta noi mijloace și a servi ca mediatori în probleme pentru a căror rezolvare e nevoie de încrederea tuturor părților. Pe acest fond trebuie înțeleasă inițiativa Finlandei în legătură cu conferința asupra securității europene. Sîntem mulțumiți că am putut întreprinde această inițiativă datorită poziției noastre internaționale. În lumea noastră care se transformă atît de rapid, devenim din ce în ce mai mult interdependenți. Consolidarea și salvgardarea păcii și securității implică o activitate tot mai bogată de negocieri și convorbiri, pentru a se putea găsi soluții acceptabile tuturor părților. După părerea noastră trebuie căutate în mod constant mijloacele care permit rezolvarea rațională a problemelor noastre internaționale. Conferința pentru securitatea europeană ar fi unul din mijloacele de înfăptuire a acestui proiect. Europa nu este o comunitate statică, ea se schimbă continuu și, odată cu ea, se schimbă și necesitățile diferitelor forme de cooperare. Important este ca această dorință de cooperare să învingă obstacolele formalismului și neîncrederii.

În lumina apropiatei vizite pe care o întreprinde în țara noastră, am solicitat președintelui Kekkonen opiniile domniei-sale asupra relațiilor finlandezo-române și, totodată, asupra rolului contactelor între conducătorii de state pentru întărirea înțelegerii și cooperării între națiuni.

— Am subliniat mai sus importanța unei cooperări constructive în viața internațională, *a spus șeful statului finlandez.* Relațiile între Finlanda și România s-au întemeiat pe principiul pe care l-am amintit, pe punctele comune ale eforturilor noastre. După părerea noastră, acest principiu poate servi și pe un plan mai larg. În ce ne privește, în Finlanda, noi sperăm să dezvoltăm cooperarea noastră, cu deosebire pe plan economic.

Am subliniat totdeauna utilitatea întîlnirilor personale între șefii de state și am desfășurat activ eforturile noastre în acest sens, potrivit posibilităților noastre. Experiențele pe care le avem sînt foarte pozitive. Cooperarea implică o înțelegere reciprocă. Întîlnirile personale oferă posibilitatea de a aprofunda și lărgi bazele acestei înțelegeri. Contactele personale au un rol de jucat și în cooperarea pe plan uman.

Mă bucur mai ales, *a declarat în încheiere președintele Finlandei,* că vizita în România îmi dă posibilitatea de a întîlni conducătorii dv. de stat. Noi sperăm că această vizită, pentru care sînt foarte recunoscător gazdelor mele române, își va aduce contribuția la dezvoltarea legăturilor și a cooperării între cele două țări ale noastre.

Helsinki, de la trimisul nostru Ion Cârje

Pulsul FINLANDEI

Ministrul afacerilor externe al Finlandei, Ahti Karjalainen (dreapta) și Risto Hyvärinen, șeful direcției politice din Ministerul de Externe

In toate întrevederile avute de delegația de ziariști români în Finlanda — cu președintele Republicii, Urho Kekkonen, cu ministrul afacerilor externe, Ahti Karjalainen, vice-premierul și ministrul educației naționale Johannes Virolainen, președintele partidului de centru (fost agrarian), cu ministrul industriei și comerțului Väinö Leskinen, cu alți oameni politici ori colegi de breaslă, ni s-a subliniat din capul locului că preocupările interne și externe ale Finlandei, poziția ei față de problemele internaționale decurg dintr-o experiență națională proprie, din elemente și interese specifice. Aceasta nu frustrează comunitatea internațională de o contribuție eficientă ci, dimpotrivă, determină un aport original, constructiv. Locul Finlandei în concertul națiunilor, viața și preocupările ei, ne spunea președintele Kekkonen, trebuie considerate în raport cu evenimentele sale istorice, cu experiența și datele ei. Firește, o asemenea considerare trebuie completată cu modificările care se produc pe arena internațională, creșterea rolului țărilor mici și mijlocii reținînd în mod deosebit atenția președintelui.

Printre elementele care definesc „pulsul Finlandei", ni s-au reamintit situația ei de țară mică (5 milioane de locuitori) dar realizînd un venit național care o plasează, potrivit datelor O.N.U., pe locurile 15—16 în lume ; o mare penurie de resurse naturale (exceptînd lemnul) ceea ce face ca economia finlandeză să depindă, în mai mare măsură decît alte țări, de schimburile cu străinătatea, Finlanda cultivînd activ raporturi de cooperare cu alte țări ale lumii, fără deosebire de sistem social; o politică de neutralitate ce-și propune neangajarea în marile probleme conflictuale ce privesc marile puteri, dar colaborare pozitivă cu toate statele interesate, pe baza egalității în drepturi și avantajului reciproc.

În cercurile politice și economice finlandeze se apreciază că lipsa de materii prime nu trebuie să împiedice diversificarea economiei naționale. Pornind de la premisa că progresul economic propriu, cum ne declara președintele Kekkonen, constituie condiția esențială a bunăstării, finlandezii depun eforturi considerabile pentru dezvoltarea unor ramuri industriale moderne, ca, de pildă, metalurgia și petrochimia, a căror pondere în structura producției este în continuă creștere, cu toate că aceste ramuri nu beneficiază de surse finlandeze de materii prime. In structura exportului, deși baza o constituie încă industria lemnului, metalurgia acoperă aproximativ 20 de procente (cu două decenii în urmă, ea era inexistentă). Beneficiul diversificării producției industriale este dublu. Ministrul industriei și comerțului, Väinö Leskinen, ne-a vorbit atît de avantajele economice ale diversificării exportului finlandez, cît și de avantajul ei politic, subliniind că relația „dezvoltare economică multilaterală — independență de stat este o axiomă". Iar specialiștii întreprinderii petroliere NESTE (două rafinării cu o capacitate totală de 10 milioane de tone de țiței), subliniind importanța decisivă a metalurgiei și petrochimiei asupra ansamblului economic național, opinau că o asemenea problemă nu trebuie lăsată pe seama conjuncturii ori a capriciilor piețelor occidentale, ci trebuie să intre în sfera competențelor finlandeze. Aceasta presupune, așa cum ne-au declarat toți interlocutorii, un schimb viu, constant, cu alte țări ale lumii, facilitat în ultimii ani de tendințele sănătoase ce se manifestă în comerțul internațional, dar nu lipsit de obstacole. In această ordine de idei, președintele uneia din cele mai mari întreprinderi de comerț exterior, „Metex", opina că în condițiile în care, în ultimii zece ani, volumul comerțului mondial s-a dublat, cînd tendințele de lărgire și intensificare a circuitului comercial devin tot mai manifeste, barierele și aranjamentele discriminatorii apar nu numai anacronice, ci și extrem de dăunătoare. Toată lumea caută soluții, sublinia dl Uvalinen. Importante pentru depășirea acestor obstacole sînt schimburile de vizite între oamenii de stat, între specialiștii în economie și tehnică, pentru ca mai buna cunoaștere astfel realizată să stimuleze schimburile de valori materiale. In context, discuțiile cu factori politici și economici de răspundere ne-au relevat refuzul finlandezilor de a se angaja în formule „integraționiste" care, fie că pot afecta statutul lor de neutralitate, fie că permit dominația ori influența unor cercuri economice străine. Ministrul Leskinen aprecia cu optimism dezvoltarea legăturilor internaționale ale Finlandei, cu condiția continuării politicii din ultimii ani. Existența independentă a unei țări datorează foarte mult dezvoltării sale economice, opina președintele Finlandei, adăugînd că o economie puternică constituie o garanție sigură împotriva subordonării și presiunilor externe. In acest cadru, construcția și păstrarea unei economii independente pot constitui un scop fundamental.

In ceea ce privește normele de conduită internațională pe care Finlanda le consideră obligatorii pentru un climat de pace și securitate durabil, în cercurile politice finlandeze se apreciază că trebuie excluse forța și violența din relațiile între state, în favoarea discuțiilor și a negocierilor, metodă căreia Finlanda i se consacră cu devotament. Construcția unor raporturi normale, sănătoase, între țări presupune o cooperare bilaterală activă ; principiile înscrise în Carta Națiunilor Unite sînt pe deplin juste și viabile și Finlanda le susține în mod perseverent.

Printre preocupările actuale esențiale ale cercurilor politice finlandeze, am reținut colaborarea nordică, securitatea europeană, dezarmarea, rolul Finlandei în Organizația Națiunilor Unite.

Cooperarea, internordică beneficiază de o experiență îndelungată și pozitivă ale cărei coordonate, se subliniază la Helsinki, constau într-un trecut istoric asemănător, în existența unor structuri politico-sociale identice sau similare, condiții naturale și de viață apropiate, într-un fond cultural comun ; problemele fiind aceleași și soluțiile sînt deseori aceleași, ne-a declarat o personalitate finlandeză. Cooperarea nordică, realitate curentă, cotidiană, fără aspecte spectaculare, acoperă diverse domenii de activitate, sau mai precis toate domeniile de activitate, inclusiv cel politic. Cum latura cantitativă a acestei cooperări este poate familiară cititori-

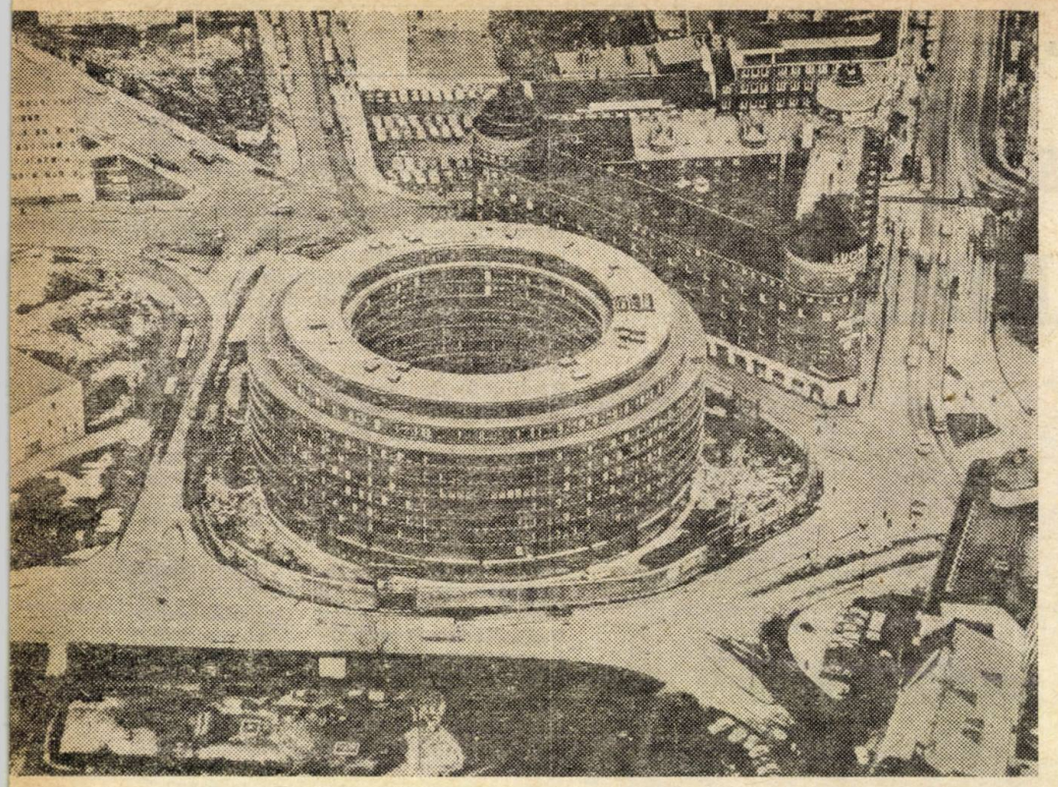

Acest bloc circular este unul din exemplarele caracteristice de arhitectură contemporană, apărute în noul peisaj al capitalei finlandeze

lor noştri din materiale anterioare, vom insista doar asupra laturii ei calitative, de altfel destul de insistent evocată aici. În pofida faptului că trei ţări nordice fac parte din pactul NATO — Islanda, Norvegia, Danemarca, iar două sînt neutre — Suedia şi Finlanda, aceste ţări reuşesc să coopereze activ sau să adopte unele poziţii comune prin discuţii deschise, purtate în spirit de egalitate în drepturi, de considerare a tuturor punctelor de vedere, căutîndu-se identificarea acelor puncte de vedere care constituie note esenţiale, comune ale poziţiei date. Acestor norme li se supun şi întîlnirile periodice ale miniştrilor afacerilor externe ai ţărilor nordice şi organismul interparlamentar, denumit „Consiliul nordic", în ale cărui atribuţii intră „acele recomandări profitabile pentru toate ţările membre".

Tocmai această latură calitativă a cooperării nordice ne-a fost evidenţiată de ministrul afacerilor externe al Finlandei, Ahti Karjalainen, întors de la Reykjavik, unde avusese loc sesiunea bianuală a miniştrilor de externe ai ţărilor nordice, chiar în ajunul întrevederii pe care ne-a acordat-o. Dacă în problemele Vietnamului şi Orientului Apropiat ţările nordice şi-au reafirmat poziţiile cunoscute, ministrul finlandez ne-a declarat că sesiunea şi-a exprimat sprijinul faţă de propunerea privind convocarea unei conferinţe pentru securitatea europeană şi, de asemenea, faţă de iniţiativa Finlandei cuprinsă în cunoscutul ei memorandum. O atenţie particulară a fost acordată problemei dezarmării. S-a subliniat, în acest sens, importanţa amorsării unor discuţii între Uniunea Sovietică şi S.U.A. în problema arsenalelor strategice ; totodată, s-a subliniat pericolul existenţei şi experimentării armelor biologice şi, în context, necesitatea de a actualiza prevederile Protocolului de la Geneva, din 1925, care interzic aceste arme de exterminare în masă. În cercurile guvernamentale finlandeze se acordă o importanţă deosebită măsurilor parţiale de dezarmare, considerate ca fiind mai rezonabile şi mai uşor de efectuat ; realizarea unei măsuri parţiale, tranzitorii, ar încurajă o rezolvare progresivă, din treaptă în treaptă, a problemelor dezarmării, principiu care stă la baza cunoscutei iniţiative Kekkonen de denuclearizare **de jure** a nordului european.

Acelaşi principiu a călăuzit Finlanda şi în elaborarea memorandumului privind convocarea unei conferinţe în problema securităţii europene. Guvernul finlandez are o atitudine pozitivă faţă de convocarea acestei conferinţe şi, după cum ne declara ministrul Karjalainen, înţelege că o asemenea sarcină cere timp, implică o pregătire corespunzătoare. Domnia-sa apreciază că însăşi discuţiile purtate în jurul conferinţei sînt de natură să contribuie la ameliorarea climatului politic european. Adresat la 31 de guverne interesate, memorandumul a primit pînă acum răspunsuri pozitive din partea a 21 de ţări: Suedia, Norvegia, Danemarca, Islanda, Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, Iugoslavia, Polonia, România, Ungaria, Uniunea Sovietică, Olanda, Marea Britanie, Irlanda, Elveţia, Austria, Portugalia, Spania, San Marino, Canada. În unele răspunsuri, ni s-a declarat aici, se subliniază necesitatea unei bune pregătiri a conferinţei ; în altele, exprimîndu-se acordul cu o pregătire corespunzătoare, se avertizează asupra faptului că acest argument nu trebuie folosit ca un pretext pentru amînarea ei. Guvernul finlandez aşteaptă răspunsurile altor guverne şi, cînd va fi în posesia lor, va considera problema în ansamblu pentru a şti ce se poate întreprinde mai departe. În cercurile politice finlandeze se manifestă optimism în această privinţă, considerîndu-se că pacea în Europa nu-i ameninţată, iar în consolidarea ei sînt interesate toate naţiunile.

Construcţia de nave este una din cele mai tinere ramuri ale industriei finlandeze. În imagine : spărgătorul de gheaţă „Murtaja"

Manifestarea naţiunii finlandeze pe plan internaţional este conectată aici atît la dorinţa ei de a coopera activ cu toate naţiunile lumii, cît şi la modificările produse pe arena internaţională. E o realitate, ne spunea ministrul Karjalainen, că rolul şi răspunderile marilor puteri sînt foarte mari ; dar este, de asemenea, o realitate că rolul ţărilor mici şi mijlocii nu poate fi ignorat şi nu pot fi angajate soluţii politice valabile fără sprijinul lor. Teza o ilustrează însăşi experienţa Finlandei care, în raporturile ei bilaterale sau în organismele internaţionale, cu deosebire la O.N.U. şi ca membru al Consiliului de Securitate, se străduieşte să-şi realizeze aportul la reglementarea unor probleme internaţionale de mare actualitate.

Întrevederile avute la Helsinki, ca şi vizitele în unele oraşe din provincie, au relevat interesul şi aprecierea caldă de care se bucură România socialistă, realizările ei, politica ei externă, în rîndul finlandezilor. În corespondenţa anterioară, ca şi în interviul alăturat, am reprodus unele aprecieri de înaltă autoritate cu privire la relaţiile dintre Finlanda şi România. Numeroşi factori de răspundere din economie ne-au vorbit cu admiraţie de succesele înregistrate de economia ţării noastre, de posibilităţile crescînde ale României de a participa la amplul schimb mondial de valori materiale şi spirituale. Oameni de artă, ziarişti au ţinut să-şi exprime simpatia pentru eforturile României de a-şi construi o viaţă avansată, pentru politica ei externă consacrată destinderii şi colaborării internaţionale.

Cum se ştie, desigur, că, în ceea ce o priveşte, România socialistă este adînc devotată dezvoltării unor relaţii de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de sistem social, pe baza principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi şi neamestecului în treburile interne, că poporul român nutreşte sentimente de prietenie şi stimă faţă de poporul finlandez, apropiata vizită în România a preşedintelui Kekkonen beneficiază de condiţii favorabile pentru contribuţia ei la dezvoltarea relaţiilor româno-finlandeze, în beneficiul ambelor părţi, al păcii şi cooperării internaţionale.

Helsinki, 12 septembrie

În sala Adunării Generale a O.N.U.

O.N.U.

Agenda sesiunii a XXIV-a

Călin VLAD

La 16 septembrie — cea de-a treia marți a acestei luni — s-au deschis la New York lucrările sesiunii Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

În calendarul politico-diplomatic al acestei toamne, sesiunea a 24-a a Adunării Generale a O.N.U. este un eveniment important, așteptat cu interes și speranțe de cercurile largi ale opiniei publice. Devenite o tradiție, dezbaterile de la New York prilejuiesc un schimb de păreri amplu, deschis, asupra marilor probleme internaționale, de a căror reglementare depind pacea, securitatea și bunăstarea popoarelor. În acest an, lucrările sesiunii Adunării Generale, discuțiile și hotărîrile care se vor adopta, capătă o semnificație particulară, ele desfășurîndu-se înaintea aniversării, în 1970, a 25 de ani de la înființarea O.N.U. Într-un sens, actuala sesiune este considerată o repetiție generală în vederea importantului jubileu din toamna anului viitor.

Ordinea de zi a sesiunii a 24-a depășește o sută de probleme. Multe dintre ele sînt puncte care se discută nu pentru prima dată, reglementarea lor fiind, însă, tot atît de urgentă și necesară ca și în trecut.

Dintre chestiunile politice generale care apar pe ordinea de zi se impun problemele privind dezarmarea, Orientul Mijlociu, explorarea și exploatarea spațiului cosmic și a teritoriilor submarine în scopuri pașnice, universalitatea O.N.U.

Un grup important de probleme, care polarizează interesul tuturor statelor și în primul rînd al celor în curs de dezvoltare, îl constituie cele economice. Pe ordinea de zi a sesiunii din acest an sînt înscrise puncte referitoare la rolul Organizației Națiunilor Unite în pregătirea cadrelor pentru accelerarea industrializării țărilor în curs de dezvoltare ; activități operaționale pentru dezvoltare ; al doilea deceniu al Națiunilor Unite pentru dezvoltare ; analiza activității unor organisme O.N.U. ale căror programe vizează promovarea cooperării internaționale în domeniul economic.

Din domeniul social vor fi examinate la sesiune punctele referitoare la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, la drepturile omului în țările și teritoriile coloniale și dependente, elaborarea unei declarații privind progresul social și dezvoltarea.

În dezbaterile consacrate lichidării colonialismului — care vor fi, ca și în ceilalți ani, viu disputate —, un loc însemnat îl vor ocupa lupta împotriva apartheidului practicat de Africa de Sud, eliberarea teritoriilor portugheze din Africa și îndeplinirea rezoluțiilor O.N.U. referitoare la Namibia (Africa de sud-vest).

Pe ordinea de zi figurează, de asemenea, un șir de probleme juridice — între care elaborarea principiilor relațiilor dintre state și definirea agresiunii — precum și unele chestiuni referitoare la îmbunătățirea organizării și funcționării aparatului O.N.U.

În ceea ce privește problemele dezarmării, negocierile din ultimul an, atît de la O.N.U. cît și din cadrul Comitetului de la Geneva, au invederat existența unui larg curent de opinii favorabil întreprinderii unor măsuri hotărîte și reale de dezarmare, vizînd în primul rînd interzicerea armelor nucleare și lichidarea stocurilor existente.

Multe state consideră că încheierea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, care conține obligația expresă de a se negocia și finaliza acorduri concrete de dezarmare, trebuie să conducă la impulsionarea tratativelor, la angajarea fermă a puterilor nucleare, a tuturor statelor pe calea dezarmării.

În prezent, la Geneva continuă lucrările Comitetului pentru dezarmare. În raportul către Adunarea Generală, Comitetul va trebui să prezinte rezultatele activității sale, rezultate care, deocamdată, se mențin la un nivel minim. Este de așteptat ca la Adunarea Generală, activitatea Comitetului să fie supusă unei ample analize cu participarea tuturor membrilor O.N.U. care vor ca acest organism să-și îndeplinească mandatul încredințat prin numeroasele rezoluții ale Adunării Generale.

■

O altă problemă politică de cea mai mare importanță de pe agenda sesiunii este restabilirea drepturilor legitime ale Republicii Populare Chineze la O.N.U. Acest punct va prilejui și în acest an o amplă dezbatere asupra necesității de a se realiza universalitatea Organizației, pentru ca ea să reflecte realitățile lumii contemporane. În memorandumul prezentat de mai multe state membre ale O.N.U., printre care și România, care însoțește cererea de înscriere a acestui punct pe ordinea de zi, se arată că „restabilirea R.P. Chineze în drepturile sale la O.N.U. este, mai mult ca oricînd, vitală, în special pentru viitorul Organizației. Refuzul persistent de a restitui Republicii Populare Chineze locul care îi revine de drept în O.N.U. constituie nu numai o negare a justiției de o extremă gravitate, dar este contrar unuia din principiile fundamentale ale Organizației, anume vocația sa de universalitate. Restabilirea R. P. Chineze în drepturile sale depline la O.N.U. și toate organismele sale, precum și recunoașterea reprezentanților guvernului R. P. Chineze ca singurii reprezentanți ai Chinei la O.N.U., constituie o necesitate imperioasă și urgentă pentru întărirea autorității și influenței Organizației. Aceasta implică expulzarea imediată a reprezentanților clicii lui Cian Kai-și de pe locul pe care îl ocupă în mod abuziv în O.N.U. și în toate organismele sale".

De asemenea, în cadrul dezbaterilor privind universalitatea O.N.U., țara noastră, alături de alte state, se va pronunța în favoarea cererii R. D. Germane de a deveni membru a O.N.U. pornind de la convingerea că primirea celor două state germane în O.N.U. ar fi un act pozitiv, de natură să contribuie la destindere și înțelegere în Europa și în lume.

Ca și în anii trecuți, sesiunea este chemată să discute problema retragerii trupelor americane și altor trupe străine din Coreea de sud, unde se află sub steagul O.N.U., desființarea așa-zisei Comisii O.N.U. pentru Coreea și, în general, încetarea oricărui amestec străin în treburile poporului coreean. Delegația țării noastre va sprijini cererile juste ale Republicii Populare Democrate Coreene în legătură cu dezbaterea acestor probleme.

Discuțiile privind lichidarea definitivă a colonialismului și neocolonialismului și asigurarea dezvoltării economico-sociale independente a tinerelor state dețin, la fel ca și în alți ani, un loc important pe agenda sesiunii.

În spiritul sprijinului consecvent pe care România îl acordă popoarelor care luptă pentru a-și făuri o viață liberă, independentă și prosperă, delegația țării noastre va exprima în mod activ solidaritatea poporului român cu aceste popoare, va sprijini acțiunile de condamnare a politicii de apartheid și a discriminărilor rasiale, incompatibile cu principiile Cartei O.N.U. și ale Declarației Drepturilor Omului.

O altă preocupare a sesiunii va fi situația din Orientul Mijlociu. Se știe că, pînă în prezent, o serie de încercări de a se ajunge la o soluționare a crizei din această zonă, întreprinse la O.N.U. sau pe calea consultărilor între diferite state și grupuri de țări, nu au condus încă la o soluție acceptabilă pentru toate părțile implicate. Pe de altă parte, menținerea situației conflictuale în Orientul Mijlociu are efecte dintre cele mai dăunătoare pentru interesele popoarelor din această parte a lumii și, în același timp, reprezintă o sursă de tensiune și pericol pentru pacea întregii lumi. Evoluția evenimentelor din această zonă a confirmat pe deplin justețea poziției României, a elementelor pe care ea le-a enunțat, încă de la izbucnirea conflictului, ca indispensabile pentru o reglementare viabilă și anume, luarea în considerare a intereselor tuturor țărilor din regiune, renunțarea la forță și rezolvarea diferendului pe calea tratativelor între părți. Țara noastră nutrește profunda convingere că numai în acest fel se poate asigura o pace trainică în Orientul Apropiat.

Acum, mai mult ca oricînd, este clar că soluționarea conflictului este posibilă numai pe baza principiilor cuprinse în rezoluția Consiliului de Securitate din noiembrie 1967. O condiție esențială a reglementării situației o constituie retragerea trupelor israeliene din toate teritoriile ocupate, renunțarea de către Israel la orice pretenții teritoriale, luîndu-se totodată măsuri pentru garantarea integrității frontierelor și a securității tuturor statelor din această parte a lumii și rezolvarea problemei refugiaților palestinieni, avîndu-se în vedere interesele lor naționale și drepturile lor legitime. Politica de forță, represaliile și amenințările nu pot — în Orientul Mijlociu ca și oriunde — conduce la soluții durabile și nu fac decît să perpetueze încordarea.

Fără a figura ca punct oficial pe ordinea de zi, discuții ample vor avea loc și în legătură cu războiul din Vietnam, a cărui continuare reprezintă o sursă majoră de pericol pentru pacea lumii.

Este de așteptat că un mare număr de delegați vor cere ca S.U.A. să pună capăt războiului de agresiune din Vietnam, să-și retragă toate trupele din Vietnamul de sud, pentru ca poporul vietnamez să-și rezolve singur problemele, în conformitate cu voința și aspirațiile sale naționale.

O altă chestiune care deocamdată nu este înscrisă pe ordinea de zi, dar va suscita un viu interes, se referă la situația de pe continentul european.

Țara noastră a exprimat în repetate rînduri convingerea că în prezent există condiții propice pentru abordarea de o manieră nouă a problemei securității europene în așa fel încît să se poată obține rezultate concrete în această problemă, pentru ca pe continentul nostru să se instaureze un climat de pace, prietenie și cooperare între toate statele, fără blocuri militare, fără amenințări, presiuni sau recurgerea la folosirea forței. Este cunoscut faptul că în ultimii ani au fost avansate de diferite state un șir de propuneri și planuri privind organizarea securității continentului nostru.

Un program realist de acțiuni pentru edificarea unei Europe a păcii și cooperării este cuprins în Declarația statelor participante la Tratatul de la Varșovia, adoptată la București în 1966, precum și în Apelul acestor state adoptat la Budapesta în primăvara acestui an. Acordînd sprijinul său și militînd pentru înfăptuirea ideilor cuprinse în aceste documente, țara noastră s-a pronunțat, în același timp, pentru luarea în considerare și a altor propuneri vizînd același obiectiv. România s-a pronunțat nu numai în declarațiile oficiale pentru securitatea europeană, dar s-a străduit să contribuie în fapt la realizarea acestui deziderat.

Noi am considerat că O.N.U. reprezintă un cadru optim pentru întărirea și promovarea unor acțiuni pe linia securității europene. Se știe că încă în anul 1960 România a propus discutarea la O.N.U. a unui punct privind îmbunătățirea relațiilor între statele europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite.

A fost nevoie de cinci ani de muncă intensă, perseverentă, pentru ca această idee valoroasă să-și găsească întruchiparea într-o rezoluție adoptată în unanimitate de Adunarea Generală. La această rezoluție au subscris și alte state europene membre ale N.A.T.O., ale Tratatului de la Varșovia, precum și unele state europene neutre. Acum, la patru ani de la adoptarea rezoluției „Acțiuni pe plan regional" se poate spune fără nici o rezervă că ea a adus o contribuție pozitivă la promovarea înțelegerii și cooperării pe continentul nostru. Ideile sale au fost preluate în numeroase alte acțiuni cu caracter european, atît în organizații internaționale cît și pe planul relațiilor bilaterale. Adoptarea acestei rezoluții și acțiunile ce i-au urmat atestă că Organizația Națiunilor Unite poate juca în continuare un rol util în căutarea și găsirea unor căi și mijloace adecvate de promovare a păcii și securității în Europa.

■

Participarea Republicii Socialiste România la cea de-a XXIV-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. are o semnificație deosebită. Sesiunea din acest an are loc după evenimente de cea mai mare importanță în viața poporului nostru : cel de-al X-lea Congres al P.C.R. și împlinirea a 25 de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist.

Aceste evenimente au prilejuit o nouă și puternică afirmare a realizărilor de seamă obținute de poporul român pe calea construcției noii societăți, a succeselor înregistrate de țara noastră pe planul activității internaționale. De la înalta tribună a Congresului au fost reafirmate și proclamate cu fermitate liniile directoare ale politicii externe românești, exprimate sintetic de acele principii fundamentale care stau la baza politicii internaționale a partidului și statului nostru și care se bucură astăzi de o adeziune largă din partea unui număr sporit de state din toate colțurile lumii : independența și suveranitatea națională, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc.

Delegația țării noastre, la sesiunea Adunării Generale, va promova în întreaga sa activitate politica externă a partidului și guvernului așa cum a fost stabilită de Congresul al X-lea.

Delegația noastră este animată de dorința de a contribui la dezvoltarea multilaterală a cooperării pașnice dintre toate statele, mari și mici, la reglementarea multiplelor și complexelor probleme ale vieții internaționale în spiritul echității și justiției, la instaurarea unui climat de pace și securitate în întreaga lume.

În cooperare cu delegațiile celorlalte țări socialiste, cu toate delegațiile interesate în găsirea de soluții pașnice, constructive, delegația română va depune toate străduințele pentru ca lucrările acestei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. să marcheze un pas înainte pe calea creșterii încrederii între state, a normalizării climatului politic internațional.

„Scandalul Matesa"

După cea mai lungă reuniune a sa din ultimii 19 ani, guvernul de la Madrid a hotărît, în cele din urmă, să lase pe seama justiției elucidarea „scandalului Matesa", dar anunțarea acestei hotărîri nu a reușit să pună capăt speculațiilor presei și să liniștească opinia publică.

De mai bine de o lună, „afacerea Matesa", cel mai mare scandal economic al ultimilor 30 de ani, preocupă cercurile industriale și financiare, guvernul și opinia publică spaniolă. „Cazul Matesa" (numele prescurtat al societății „Maquinaria textil del Norte de Espana") a izbucnit în primele zile ale lunii august, o dată cu apariția zvonurilor privind destituirea celor trei administratori și unici acționari ai societății, Juan Vilà Reyes, Fernando Vilà Reyes și Manuel Salvat Delmau.

Cînd cei trei o înființau la Pamplona, la 20 iunie 1956, societatea își propunea să „investigheze și să studieze problemele mecanice și tehnice relative la orice tip de mașini și instalații, în special cele destinate industriei textile". „Matesa", dispunea atunci de un capital social de 200 milioane pesetas. Doisprezece ani mai tîrziu, la 28 iunie 1968, capitalul ridicîndu-se la 600 milioane pesetas, societății i se concede titlul de „exportator individual de categoria întîi", fapt ce-i permite o serie de facilități de credit superioare celor ce se ofereau sectorului textil. Revista „SP" afirma că, din cei 15 812 milioane de pesetas destinate creditului de export în ultimul an, 5 649 milioane s-au alocat industriei textile ; din acestea, 5 294 milioane pesetas, deci 93,7 la sută din totalul creditelor destinate sectorului textil, le-a primit „Matesa".

Ce-a făcut „Matesa" cu marile credite pe care i le oferiseră societățile bancare ? A realizat cea mai surprinzătoare și voluminoasă fraudă din istoria ultimilor 30 de ani ai Spaniei — arăta revista „SP". Creditele pe care le solicita pentru operațiile de export nu corespundeau vînzărilor reale, ci unor operații fictive, majoritatea exporturilor declarate de societate neexistînd decît pe hîrtie.

„Un rău ireparabil" — astfel califică ziarul catalan „Solidaridad Nacional" — „cazul Matesa". „Consecințele pe care le va avea asupra economiei Spaniei — constată ziarul — sînt greu de pronosticat. Cu absurdele credite acordate s-ar fi putut finanța importante întreprinderi cu caracter național : s-ar fi putut ridica, de pildă, trei centrale atomice de importanța celei de la Vandellós ; s-ar fi putut finanța două sau trei proiecte de irigații ; s-ar fi putut construi mii și mii de locuințe muncitorești, pentru a se pune capăt endemicei probleme a locuințelor".

Fapt fără precedent în istoria regimului franchist, revista „SP" cere demisia cabinetului, făcîndu-l direct răspunzător „prin orientarea dată economiei și industriei spaniole", de conjuncturа economică ce a permis apariția „cazului Matesa". Această afacere — adaugă revista — „arată clar că echipa care conduce de zece ani viața economică a Spaniei trebuie renovată. Liniile directoare ale economiei au fost greșite și o corectare a lor se impune. Situații de acest gen n-au putut să se producă decît datorită orientării economiei spaniole de către echipa de tehnocrați care conduce țara".

R. D.

PIAȚA COMUNĂ

Moratoriul relansării

Zilele trecute s-a întrunit la Bruxelles într-o sesiune extraordinară Consiliul ministerial al Pieței comune pentru a explora, în principal, posibilitățile convocării unei reuniuni comunitare la nivel înalt, care să ia în discuție, potrivit condițiilor actuale, ansamblul problemelor C.E.E. Faptul că această propunere venea din partea franceză — care în concepția eurocraților s-a opus pînă în prezent desăvîrșirii „construcției europene" — părea să semnifice că, în momentul de față, în Piața comună se conturează elemente noi asupra „relansării comunitare". Aceasta cu atît mai mult cu cît o vie activitate diplomatică precedase convocarea consiliului: turneul ministrului de externe olandez Luns, călătoria lui Brandt la Roma și, bineînțeles, în primul rînd, vizita președintelui Pompidou la Bonn, care constituia prima întrevedere franco-vest-germană la nivel înalt și, de altfel, primul contact politic peste hotare al noului președinte francez.

Dar la o privire atentă a comunicatelor acestor vizite, a declarațiilor făcute cu aceste prilejuri, dincolo de acordul în principiu al relansării Pieței comune, nu se distinge nici un element concret de natură să traseze practic calea realizării acestui obiectiv. Mai mult, nici în domeniul modalităților de principiu părerile nu concordă. După cum se exprima oficiosul partidului de guvernămînt francez, „La Nation", „expunerii cancelarului federal, reflectînd ceva asemănător unei proiecții paneuropene asupra viitorului. Pompidou nu i-a putut răspunde decît prin reamintirea poziției sale față de o întîlnire comunitară la nivel înalt". Tezei olandeze privind imediata lărgire a Pieței comune prin aderarea Angliei — pe care Olanda o dorește cît mai curînd ca debușeu sigur al competitivelor ei produse agricole — i se opune teza că aderările pripite, înainte ca Piața comună să fie ea însăși consolidată, ar duce de fapt la „diluarea" C.E.E. La părerea italienilor că la conferința la nivel înalt ar trebui să participe și comisia C.E.E., vest-germanii au replicat că ei nu consideră acest lucru necesar din punct de vedere juridic. „Marea relansare europeană — arată ziarul francez „Le Figaro" — care urmează să permită crearea unui ansamblu capabil să hotărască acțiunile comune atît în domeniul economic cît și în cel politic, nu pare mai probabilă acum după întrevederile de la Bonn (Kiesinger-Pompidou — n.n.) decît înaintea lor". Și într-adevăr, pare puțin probabil ca o relansare să se traducă în fapt atîta timp cît ceea ce se propusese încă nu s-a realizat.

SCADENȚĂ NEONORATĂ

La 31 decembrie 1969, potrivit Tratatului de la Roma, trebuia să se încheie perioada de tranziție în „construcția" Comunității Economice Europene (Piața comună). Cu prilejul sărbătoririi noului an 1970, „eurocrații" urmau să se felicite pentru înfăptuirea obiectivului perioadei de tranziție — uniunea economică — și să închine pentru cel al perioadei următoare — mult preconizata uniune politică, ale cărei baze aveau să fie deja puse și a cărei realizare trebuia să fie consecința logică a integrării economice. Pentru ca toate acestea să se desfășoare întocmai, era necesar ca sfîrșitul perioadei de tranziție să găsească Piața comună „unită", dacă nu și din punct de vedere politic cel puțin din punct de vedere economic, pe toate coordonatele fixate. Sau cum au mai fost denumite acestea — „cei cinci C" și „cei patru L". C — o politică **comună** în cinci domenii: agricultură, concurență (crearea unor condiții identice concurenței în toate țările membre), transport, comerț exterior, sistem fiscal. L — asigurarea **liberei** circulații a mărfurilor, capitalurilor, forței de muncă precum și libera stabilire în orice țară comunitară a oricăror organizații economice (întreprinderi, companii etc.).

Cum se prezintă însă situația acum în pragul scadenței? Pe fiecare din coordonate, rețetele comune sînt invalidate de interesele proprii ale fiecărui membru, deplina înfăptuire a „celor cinci C" și a „celor patru L" fiind amînată și pe alocuri compromisă pentru încă mult timp. Nici nu se ajunsese la un consens unanim asupra unei politici agrare comune privind toate produsele agricole — o parte importantă din acestea (lactatele în principal) mai constituia încă un subiect controversat de discuție — și o mică dereglare de numai 11,1 % în paritatea francului a amînat cu doi ani realizarea „Europei verzi". Imediat după ce ultimele bariere vamale au fost desființate între țările membre, protecționismul și-a adaptat mijloacele de acțiune, transferîndu-le din domeniul tarifar în cel netarifar, fiscal, monetar, legislativ. Unul din principalele sectoare de transport — cel feroviar — nu a intrat încă în mecanismul unei politici comunitare coordonate. În comerțul cu terții cei șase au într-adevăr tarife vamale comune, dar nimeni — așa cum se preconiza — nu consultă Comisia C.E.E. sau pe ceilalți membri asupra oportunității încheierii unor tranzacții comerciale extracomunitare; și chiar dacă o face, aceasta nicidecum în prealabil ci totdeauna ulterior, punîndu-și partenerii în fața faptului împlinit. Unificarea sistemelor fiscale, atît de solicitată de adepții integraționiști, avînd în vedere importanța crescîndă a fiscalităților ca mijloc de protecție a economiei naționale după desființarea barierelor vamale intracomunitare, este departe de țintă; sistemul T.V.A. (taxa asupra valorii adăugate), element esențial al unificării fiscalităților, nu este aplicat decît în trei din cele șase țări iar, de curînd, Belgia a anunțat că amînă cu un an trecerea la acest sistem. Tradițiile naționale înrădăcinate de ani de zile cît și condițiile de discriminare impuse muncitorilor străini în alte țări fac din libera circulație a forței de muncă o iluzie în ce privește posibilitatea realizării ei practice și un motiv de permanente și puternice fricțiuni sociale. În schimb, capitalurile care nu urmăresc decît profitul au trecut frontierele spre locurile unde se întrevedea o fructificare mai ridicată și volumul lor a fost atît de mare încît țările care au înregistrat pierderi s-au văzut nevoite să ia măsuri pentru stăvilirea „liberei" lor circulații. În sfîrșit, libera stabilire a organizațiilor economice: actualele legislații din țările membre protejează înființarea și funcționarea pe teritoriul național a întreprinderilor proprii. De aici, pentru a evita aceste

Doi dintre participanții la recentul Consiliu ministerial al Pieței comune: ministrul de externe olandez, Joseph Luns (stînga), și omologul său francez, Maurice Schumann (centru).

„restricții", adepții integraționiști au lansat ideea creării unei „companii europene" cu statut separat care să dobîndească un regim similar în toate țările Pieței comune. Dar în raport cu care dintre legislațiile naționale să se stabilească statutul unei asemenea companii ? Dacă se prevede un regim mai puțin restrictiv decît în toate țările membre, atunci aceste companii s-ar stabili în țările unde restricțiile sînt cele mai ridicate, și deci, celelalte țări nu ar beneficia ; dimpotrivă, dacă restricțiile vor fi mai mari decît în toate țările membre atunci cine ar mai avea interesul să înființeze astfel de companii ?

Într-un cuvînt, Piața comună nu a reușit, în pragul expirării termenului-limită, fixat pentru perioada de tranziție, să învingă „barierele înguste" ale intereselor naționale nici măcar în domeniul economic și cu atît mai puțin în cel politic, mai delicat și mai susceptibil confruntărilor.

„CUTIA PANDOREI" A RĂMAS DESCHISĂ

Eurocrații, care au sacrificat pe altarul „supranaționalismului" vreme îndelungată un imens capital politic și filozofic, uriașe cantități de cerneală și hîrtie, în fața mai puțin recompensatelor lor speranțe, au atribuit în mod greșit generalului de Gaulle rolul de principal obstacol în calea realizării proiectelor lor. Generalul de Gaulle nu a fost decît exponentul păstrării și asigurării caracterului indivizibil al atributelor și intereselor naționale. În calea proiectelor adepților „integrării" nu a stat generalul de Gaulle, ci interesele naționale înseși.

În credința lor, eurocrații s-au grăbit, după retragerea generalului de Gaule, să tragă concluzia că pentru ei „cutia Pandorei" s-a închis, în sfîrșit. Vechile proiecte au fost repuse pe tapet. Se discută din nou despre nu de mult aproape abandonata uniune politică. Lărgirea Pieței comune este prezentată ca un obiectiv pe deplin realizabil. Comitetul marelui arhitect eurocrat, Monnet, și-a activizat planurile și întocmește acum noi studii privind : adîncirea politicii agricole comune, crearea, în viitor, a unui fond monetar european, „Europa lărgită" etc. Cu alte cuvinte, ideea „relansării" Pieței comune este relansată.

Dar euforia primelor momente după retragerea lui de Gaulle a trecut și chiar printre eurocrații cei mai îndoctrinați și-au făcut loc evaluări mai realiste, care iau în considerare situația de fapt. Și aceasta nu conduce la concluzii prea optimiste. Desigur, atenția generală s-a îndreptat spre Franța, cea care sub trecuta administrație fusese acuzată de compromiterea proiectelor comunitare. Deci principala întrebare a devenit : care va fi poziția noii administrații franceze ? Răspunsul prezenta interes și pentru cei care sub mantia aparentei „eurocrații" își apărau, de fapt, interesele proprii, știind că există altcineva care va spune nu.

Răspunsul francez a venit sub forma unor aforisme. Aforismele dau posibilitatea unor formulări în general, dar dau loc și la interpretări în privința aspectelor concrete, interpretări ce fiecare le poate face în sensul dorit. Georges Pompidou, la preluarea președinției : **continuité et ouverture** (continuitate și deschidere). Ministrul de externe Schumann, la 22 iulie, cînd propunea o reuniune comunitară la nivel înalt, care urmează, de altfel, să aibă loc între 17-18 noiembrie la Haga : **achévement, approfondissement, élargissement** (finisare, aprofundare, lărgire). Dacă, după unii comentatori politici, în poziția franceză a intervenit o schimbare — de la **nu** la **poate** — și aceasta constituie destul de mult chiar și pentru eurocrații cei mai înverșunați, alți comentatori apreciază că nu e vorba de o schimbare de conținut ci de stil. Oricum, devalorizarea francului, acțiune pregătită în secret și fără o consultare prealabilă cu partenerii — deși cu nici o lună înainte se căzuse de acord la Bruxelles asupra principiului consultării comunitare înaintea luării unor măsuri importante pe plan intern și extern — demonstrează că, în continuare, Franța nu se arată dispusă să acționeze sub imperiul unor presiuni din afară ci potrivit voinței ei proprii și la momentul cînd interesele ei o cer. Iar ordinea priorităților formulată în deviza Schumann — întîi să sfîrșim ce ne-am propus să facem, apoi să explorăm posibilitățile de aprofundare a colaborării între cei șase și apoi să ne gîndim la o lărgire a C.E.E. — constituie un răspuns pertinent la situația actuală cînd, după cum arătam, nici ce s-a propus a se realiza pînă acum nu s-a înfăptuit încă. „Mai există — notează «Financiarul Times» — mari conflicte de interese naționale, nu numai asupra lărgirii C.E.E. ci între cei șase înșiși". Și acestea fac parte din scadența „planului de finisare" a propunerilor deja avansate.

„EUROPA VERDE" VA HIBERNA

La sfîrșitul anului acesta, urma să expire și termenul reglementărilor comunitare în vigoare referitoare la agricultură, reglementări asupra cărora — după cum se știe — s-a ajuns după îndelungi și disputate controverse, care puseseră în cauză la un moment dat însăși existența Pieței comune. Principiul acestor reglementări este simplu, sistemul lor de funcționare și aplicare fiind însă deosebit de complicat. În vederea compensării pierderilor datorate „integrării industriale", țările producătoare de produse agricole au solicitat prețuri unice la aceste produse, pentru a căror menținere țările importatoare varsă în favoarea celor exportatoare, la un fond special creat în acest scop, contravaloarea diferenței dintre prețurile extracomunitare mai scăzute și prețul comunitar mai ridicat. Și, cum Piața comună este confruntată cu surplusuri din ce în ce mai mari de produse agricole tocmai datorită menținerii nivelului ridicat al prețurilor, contribuția la fondul „Europei verzi" urma să crească vertiginos (1968—1,8 miliarde dolari, iar pentru anii următori se evaluează : 2,4 miliarde în 1969 și 3,1 miliarde în 1970). De aceea, la reluarea discuțiilor privind politica agrară comună se așteptau noi dispute — țările plătitoare dorind noi reglementări, țările ce încasează cerînd, dimpotrivă, permanentizarea celor actuale.

Deocamdată însă, fie într-o formă fie în alta, realizarea „Europei verzi" este amînată pentru doi ani agricoli. Unitatea de cont pe baza căreia se efectuează contribuția la fond este egală cu dolarul. Or, față de acesta, prin devalorizare, francului i-a scăzut valoarea și, deci, cu aceeași cantitate de dolari (și respectiv unități de cont) se pot obține mai mulți franci. Ca urmare, încasările agricultorilor francezi ar fi valorat mai mult în franci, ceea ce ar fi agravat tendințele inflaționiste pe piața internă franceză, tocmai pentru a căror combatere acționează în prezent guvernul francez. În consecință, piața franceză a fost izolată pentru doi ani de sistemul prețurilor unice — printr-un complex de taxe prețurile pe piața franceză vor fi reduse cu procentele devalorizării francului — iar politica agrară comună a fost suspendată pentru această perioadă.

DEVIZELE : FIECARE CU PROPRIA „DEVIZĂ"

În focul disputelor monetare interoccidentale, fiecare valută și-a formulat propria deviză de acțiune. Marca vest-germană : „immer und ewig" (eternă și invariabilă), ca ilustrare a hotărîrii Bonn-ului de a nu ceda, în detrimentul său, cererilor unora din partenerii săi occidentali de a revaloriza marca, spre a reduce în acest fel din deficitele propriilor balanțe de plăți. Francul francez : „un franc amaigri mais guéri" (un franc slăbit dar însănătoșit), formulă ce a însoțit devalorizarea venită într-un moment cînd se aștepta cel mai puțit acest lucru, ca expresie a voinței Parisului de a urma propria politică în materie monetară, cînd și cum interesele lui o cer. Ceea ce se dovedește a fi însă comun celor două formule este faptul că nici una din părți nu se arată dispusă să-și sacrifice interesele proprii în numele „celor comune". Or, tocmai acest lucru îngrijorează mai mult pe adepții „construcției comunitare". Și, într-o asemenea situație, în vederea atenuării și eventual eliminării confruntărilor monetare interoccidentale — devenite tot mai dese, mai acute în ultimul timp și care sînt de natură să umbrească, să compromită potențial și efectiv „construcția comunitară" — eurocrații și-au sporit eforturile, revitalizînd diverse idei mai vechi sau avansînd altele noi : realinierea treptată, printr-o politică coordonată, a parităților valutare ; crearea unui fond monetar european ; instituționalizarea unui sistem european unic de rezerve monetare ; crearea unei monede comune. Subliniid că asemenea formule nu beneficiază de un suport economic real, luînd în considerare diferențele sensibile în nivelul productivității muncii din țările membre și, deci, al prețurilor ce determină puterea de cumpărare pe o piață sau alta, vom mai nota doar părerea unui expert în materie, Raymond Barre, vicepreședinte pentru problemele economice al Comisiei C.E.E., care este, de fapt, adept al integrării comunitare : „O uniune monetară europeană, o monedă europeană sau un sistem european de rezerve sînt utopii pentru actualul stadiu de dezvoltare al C.E.E. Domeniul monetar este intim legat de problema suveranității naționale și statele membre nu au apărut nici un moment gata să renunțe la prerogativele lor în acest domeniu".

DE LA „NU" LA „POATE"

Expresia pare a fi caracteristică stadiului în care se găsește, în momentul de față, problema lărgirii Pieței comune. Nimeni nu se opune acum, **în principiu**, lărgirii C.E.E. De asemenea însă, nimeni nu poate să dea un răspuns la întrebările : cînd, cum, cine, în ce mod, în ce formulă ? Poziția franceză este cla-

ră : în prealabil să se rezolve problemele între cei șase, să se ajungă la un acord privind adoptarea unei poziții comune în această direcție și de-abia apoi să se primească noi membri. Și din acest punct de vedere teza franceză nu este decît o reluare, în variantă, stil și redactări noi, a celei mai vechi, gaulliste — primirea unor noi membri ar însemna, în cazul în care Piața comună nu este încă bine consolidată, o schimbare completă a naturii și caracterului acestei organizații. N-ar duce, astfel, asemenea aderări pripite la o „diluare" a Pieței comune ? Este semnificativ că premierul francez Chaban-Delmas a evocat și el această eventualitate reluînd termenul și insistînd asupra lui. Concluzia : totul înseamnă, de fapt, o amînare.

Nu punem aici în discuție motivele cererilor de aderare, evaluarea șanselor lor, costul, avantajele și dezavantajele intrării în Piața comună (ele au fost pe larg dezbătute în paginile revistei noastre), dar trebuie arătat că nodul gordian se află tot în domeniile monetar și agricol. Cei șase vor trebui să preia și să finanțeze îndatorirea externă britanică, iar Marea Britanie, în condițiile actualei politici agricole comunitare, să participe în proporție de 50% la fondul de susținere al acestei politici. Și tot datorită problemei agrare se conturează tot mai mult ideea — în cazul lărgirii — a unei „Europe a celor șapte" și nu mai mult. Dacă de o țară importatoare de produse agricole, în speță Anglia, poate fi nevoie, de țări exportatoare de asemenea produse, în speță Danemarca și Irlanda, nu este nevoie. Însuși Jean Rey, președintele Comisiei C.E.E., fervent adept al „lărgirii" a lăsat să transpară o astfel de eventualitate, lansînd formula negocierii și aderării nu în bloc ci „unul după altul și în stagii".

Cît privește posibilitatea înfăptuirii, în acest context de amînări pe termen mai apropiat sau mai îndepărtat, a obiectivului eurocratic final — uniunea politică — fie în varianta comunitară restrînsă fie în cea lărgită, nici un comentator politic occidental nu se arată prea optimist. Alții însă nu lasă urmă de dubiu : „Generalul de Gaulle nu a fost singurul om care a avut îndoieli în ce privește supranaționalismul. Dl Wilson mai mult decît altă dată s-a arătat împotriva ideii ca intrarea în C.E.E. să ducă Marea Britanie drept către un guvern federal european. Cel mai «european» dintre cei doi principali candidați la președinția Franței în trecutele alegeri, dl Alain Poher, a declarat în timpul campaniei sale electorale că niciodată nu a spus că este un adept necondiționat al unei «Europe integrate supranaționale» mai mult decît al unei Europe a patriilor" („The Economist"). Iar despre ideea că integrarea economică — în cazul în care ea ar fi pe deplin realizată — ar avea drept urmare o integrare politică, aceeași revistă se arată a fi foarte explicită în aprecieri : „Întreaga presupunere a Tratatului de la Roma că integrarea economică conduce la integrarea politică s-a dovedit falsă".

Altfel spus, în ce privește uniunea politică, nu s-a depășit cu nimic stadiul acordului de pricipiu. Referitor însă la aspectele concrete, faptul că însăși luarea lor în discuție va avea loc numai după ce vor fi rezolvate multele probleme rămase în suspensie arată că „marea relansare" suferă din nou o amînare.

Ilie ȘERBĂNESCU

Corespondență din Berlin, de la trimisul nostru Anca Voican

Sinteze arhitectonice

Ușor poți remarca la Berlin cifra simbolică ce domină marile afișe sau reclame, librăriile, marile sau discretele vitrine, fațadele edificiilor moderne sau ale celor unde timpul nu-și mai poate disimula trecerea. O poți citi, de altfel, pretutindeni între coordonatele Elbei și Oderului, Werrei și Warnowului, exprimată prin arhitectura simplă a patru linii : XX. Este simbolul vîrstei Republicii Democrate Germane, care împlinește, la 7 octombrie 1969, două decenii de la proclamare. Cifra jubiliară solicită bilanțuri, prilejuiește, în același timp, fundamentarea perspectivelor. Așa încît cele două săptămîni rămase pînă la 7 octombrie concentrează, mai mult ca oricînd, elan, energie creatoare, entuziasm, concordînd cu tinerețea aniversării.

Un șantier poate constitui un punct de atracție ? Vechiul ghid al Berlinului, cel puțin în ceea ce privește centrul orașului, nu mai poate veni în ajutorul celui sosit aici de curînd. Nu mai corespund realității cele mai multe detalii și trebuie să renunți. În favoarea clădirilor încă în lucru, a magazinelor, a edificiilor deja terminate și a turnului televiziunii, construcție cuneiformă, înaltă de 362 metri, întreruptă la un moment dat de sfera ce găzduiește cafeneaua si restaurantul ce urmează a fi inaugurate la 7 octombrie. Poți deci răspunde afirmativ la întrebare pentru că reconstrucția centrului reprezintă într-adevăr cel mai interesant punct de atracție al Berlinului. Eforturile de reconstrucție ale berlinezilor nu pot fi evaluate la realele lor proporții decît cunoscînd cîteva cifre : 39,4 la sută din locuințele capitalei au fost distruse în timpul celui de-al doilea război mondial. Cea mai atinsă a fost regiunea centrului : 60,9 la sută. Începutul operei de ridicare a unor noi edificii a impus, în primul rînd, degajarea terenului acoperit de circa 10 milioane m.c. de dărîmături. A fost prima etapă, încheiată în 1950, urmată apoi de cea a reconstruirii unor străzi întregi, mai ales a cunoscutei Karl Marx Alee. S-a putut apoi trece la realizarea marilor complexe de locuințe, a noilor întreprinderi industriale. La Berlin este apreciat ca un succes concepția de realizare — și apoi punerea ei în practică — a principalului bulevard berlinez, Under der Linden.

Arhitectura centrului se desfășoară pe 800 hectare, iar Alexanderplatz este acum principala regiune a vastului șantier. Cea mai mare parte a construcțiilor vor fi încheiate la începutul anului următor. Alex — cum obișnuiesc să numească berlinezii piața mare a orașului lor — va deveni un centru animat al vieții publice și comerciale.

Urbaniștii Berlinului au rezolvat problema circulației și transportului prin aplicarea unui sistem de căi de degajare în jurul centrului, prin construirea tunelului pentru autovehicule și a pasajelor subterane pentru pietoni.

Una din principalele preocupări a fost, în cadrul acestor acțiuni de reconstrucție, armonizarea arhitecturii și a materialelor de construcție moderne, cu stilul edificiilor istorice, dată fiind intenția de a se păstra caracterul unitar al orașului. Metamorfoza capitalei se face astfel în continuarea moștenirii lăsate Berlinului de marii lui arhitecți Schüller și Schinkel.

Dacă, ușor de înțeles, Berlinul ocupă un loc aparte în planurile de reorganizare și în proiectele arhitecților, interiorul țării nu se află mai puțin în atenția acelorași resoarte. Vechi orașe au fost restaurate : centrul din Dresda, Karl Marx-Stadt, Leipzig și Magdeburg. Orașe noi au apărut în cele două decenii de la proclamarea republicii : Eisenhüttenstadt, Hoyerswerda, Halle-Neustadt. „Procesul de dezvoltare a construcțiilor, de la locuințe și fabrici pînă la orașe întregi, găsește un exemplu foarte bun în regiunea Kottbus — îmi spune Hans Pinsendel, director adjunct al Oficiului muncii și al Comisiei planului din regiune. Este o expresie a succeselor noastre obținute în anii din urmă, Kottbusul reprezentînd o regiune model în acest sens. Și pentru că totdeauna cifrele vorbesc singure, iată-le : 220 000 de noi locuințe date în folosință în regiune, multe la Hoyerswerda, oraș complet nou, care în 1950 avea 7 000, iar acum 55 000 de locuitori. Ocupăm primul loc pe țară în producția energetică și minieră, ceea ce presupune, bineînțeles, existența unor instalații foarte moderne, a unor uzine bine dotate. Știu că vizitați și orașul Erfurt, unde la fel s-a construit mult, într-o armonie perfectă cu ceea ce deja exista".

Într-adevăr, aflu că 264 din cele 1 200 locuințe proiectate pentru anii următori la Erfurt vor fi predate cu prilejul apropiatei aniversări. Orașul florilor, vechi de aproape 13 secole, face în aceste zile ultimele retușuri la cartea de vizită multicoloră din Piața Domului, pe care o pregătește pentru marea sărbătoare.

Sinteza între arhitectură și arte plastice, aici, la Erfurt, a dus la acea transformare a peisajului pe care o întîlnești în orice oraș al R.D.G. Acum, puțin înainte de marea sărbătoare, pulsul construcțiilor tinde spre limitele lui cele mai înalte. Și pentru că nu se fac construcții în sine, ci pentru sine, noilor edificii citadine li se adaugă noi complexe industriale. Oricine îți poate vorbi aici de combinatul de fontă de pe Oder, de cel de tratare a petrolului de la Schwedt, de șantierele navale de la Marea Baltică sau de instalațiile noi de înalt randament, ce perfecționează procesul de producție al întreprinderilor, al căror nume sînt recunoscute deja ca simbolul muncii de calitate · V.E.B. Karl Zeiss, din Jena.

Cînd ajungi la Berlin, poți răspunde afirmativ la întrebarea despre șansele unui șantier de a atrage vizitatori. Autostrada te găzduiește cîteva ore pînă la Frankfurt pe Oder sau la Kottbus, Dresda, Leipzig și peisajul, puțin prăfuit, implicit ideii de „a construi", nu reușește să-ți schimbe această impresie. Mai mult, o transformă în certitudine.

Berlin, 16 septembrie

Ahmed SNOUSSI

ministrul informațiilor
al Marocului

„Fructele exploatării resurselor Africii să revină africanilor înșiși"

de la trimisul nostru la Rabat, Corneliu Vlad

Dl Ahmed Snoussi, ministrul informațiilor din guvernul marocan, este o personalitate bine cunoscută și peste hotare pentru temeinicele sale cunoștințe în problemele generale ale dezvoltării continentului african. Diplomat al Facultății de drept și științe politice din Paris, dl Snoussi a fost, în perioada studenției, secretar general iar apoi președinte al Asociației studenților nord-africani care milita în capitala Franței pentru obținerea independenței țărilor din Maghreb. Mai tîrziu, în perioada zbuciumată care a urmat actului independenței Congoului, dl Snoussi a fost trimis special al șefului statului marocan la Kinshasa, apoi membru al Comisiei de conciliere a O.N.U. pentru Congo. În anii următori (1965—1967), domnia-sa a fost martor direct al crizei nigeriene în calitate de ambasador al Marocului la Lagos. În sfîrșit, dl Snoussi a efectuat în ultimul deceniu numeroase călătorii în țările africane și a participat la activitatea diferitelor organizații și reuniuni internaționale sau continentale. Motive pentru care am solicitat domnului ministru să se refere în discuția noastră la cîteva din marile probleme ale Africii.

— Mai întîi, o precizare — *ne spune domnia-sa.* Ori de cîte ori discutăm despre prezentul și viitorul Africii, trebuie să nu pierdem din vedere trecutul său. Nu este momentul să uităm că țările africane au început să se dezvolte ca state independente și suverane pornind de la un nivel foarte scăzut. Un simplu exemplu : în Congo, în momentul obținerii independenței existau doar doi absolvenți de facultate și nu mai mult de 30-40 de oameni cu studii secundare, în întreaga țară. Iată, deci, una din problemele acute ale Africii — necesitatea formării neîntîrziate de cadre care să poată asigura cu succes progresul țărilor lor. Trebuie ca procesul dezvoltării să treacă în întregime în mîinile lor, pentru că nici în cazurile fericite, cînd la conducerea noilor state africane s-au găsit autodidacți înzestrați, n-a putut fi suplinită pe deplin lipsa masivă de cadre. Și, totuși, aș dori să evoc figura unui asemenea autodidact de mare valoare, Patrice Lumumba, pe care l-am cunoscut îndeaproape pînă în ultimele săptămîni ale vieții sale. Lumumba era un om politic deosebit de capabil și, mai important decît aceasta, avea concepții mult mai avansate decît alți politicieni congolezi ai momentului. Era, în epoca respectivă, cel dintîi om politic congolez cu adevărat animat de sentimentul conștiinței naționale și nu purtat de ambiții mărunte și nefaste de ordin tribal.

— *Acum, la încheierea unui deceniu de cînd majoritatea statelor africane și-au dobîndit independența națională, care este, după opinia dv., principalul cîștig al acestei perioade ?*

— Cred că deceniul care a trecut ne-a învățat în primul rînd că, pentru realizarea obiectivelor de emancipare a țărilor Africii, se impune mai mult realism. Pentru a fi mai exact, voi aminti că, nu o dată, în ultimii ani interesele naționale — politice, economice sau sociale — ale unor țări africane au fost ignorate în numele unor idealuri utopice sau chiar răuvoitoare. În sfera colaborării interafricane, de exemplu, aspirația spre unitatea continentului nu trebuie să primeze — și, de altfel, nici nu este posibil în mod practic acest lucru — în fața unor obiective ca asigurarea unui ritm tot mai înalt de dezvoltare a țărilor continentului, sau ridicarea nivelului de viață a africanilor. Africa a suferit prea mult de pe urma exploatării și se află într-un stadiu de dezvoltare absolut inacceptabil pentru a-și putea permite să piardă în continuare ani prețioși cu discuții sterile privind coordonarea la nivel continental a politicii lor, eventuala creare a unui guvern al întregii Africi etc., etc. Fiecare țară africană este capabilă — și trebuie să fie lăsată — să-și construiască propriul său viitor. Cineva spunea că fiecare țară își are regimul pe care-l merită ; mai exact este, cred, să spunem că fiecare țară este capabilă să-și dobîndească, mai devreme sau mai tîrziu, regimul pe care-l merită. Ceea ce nu înseamnă în nici un caz că trebuie să ne dezvoltăm, fiecare dintre noi, ca țară izolată, ruptă de contextul african sau global. Dimpotrivă ; sînt multe lucruri comune țărilor africane, țărilor în curs de dezvoltare în general, care îndeamnă la intensificarea colaborării dintre ele. Multe din aceste țări și-au cîștigat independența cam în aceeași perioadă — după cel de-al doilea război mondial ; ele au un trecut asemănător de luptă pentru a-și afirma personalitatea și demnitatea națională. Sub raport economic, ele au suferit profund de pe urma dominației străine, economia lor fiind în general dezvoltată mai mult ca o economie de exploatare decît de producție și aceasta în funcție, bineînțeles, de interesele colonialismului.

Am participat în ultimii cîțiva ani la mai multe întruniri africane la nivel înalt, unde am făcut cunoscută voința Marocului de a contribui la intensificarea colaborării dintre țările africane, prezentînd și propuneri concrete în acest sens, mai ales în planul cooperării economice.

— *Despre un alt factor care, mai mult decît colaborarea internațională, este menit să impulsioneze dezvoltarea țărilor în curs de dezvoltare — efortul național — se vorbește tot mai mult în capitalele africane și în alte părți ale lumii. Ce înseamnă, de fapt, pentru țările africane a conta pe propriile forțe și mijloace în vederea realizării obiectivelor dezvoltării ?*

— Înseamnă, în primul rînd, că Africa este conștientă și profund încrezătoare în existența acestor mijloace. Se impune apoi ca țările noastre să exploateze aceste posibilități în moduri diverse ; de exemplu prin asigurarea unor prețuri reale pentru produsele africane destinate exportului, exploatarea în folosul național al bogățiilor țării, utilizarea cît mai cuprinzătoare a marilor resurse umane ale continentului nostru. Orice progres în acest sens permite statelor africane să-și sporească rolul lor propriu pe plan mondial, să participe mai eficace la viața internațională. Dezvoltarea și consolidarea economiilor independente în țările africane presupun, în mod obligatoriu, și eliberarea de servitutile unor acorduri sau tratate încheiate adesea în avantajul fostelor puteri colonizatoare sau ale altor cercuri străine interesate în promovarea propriilor lor interese în Africa. Rezumînd, este necesar ca fructele exploatării resurselor Africii să revină africanilor înșiși.

— *Luînd drept exemplu țara dv., ce ne puteți spune despre eforturile făcute de Maroc în vederea afirmării independenței sale politice și economice ?*

— Angajat în procesul dezvoltării independente, Marocul promovează în același timp colaborarea cu alte state în diverse domenii. Orice formă de asistență, fie ea tehnică, științifică sau culturală, acordată Marocului, este decisă și controlată de guvernul nostru, pe baza unor proiecte bine definite dinainte și precizate în detaliu. Trebuie remarcat că toate aceste forme exclud, fără nici o excepție, orice clauză de ordin politic.

Principiile după care se conduce țara noastră în relațiile sale externe sînt simple și înțelepte — trebuie făcut totul pentru ca țara noastră, care a luptat vreme îndelungată pentru independență și demnitate națională, să beneficieze tot mai mult de pe urma acestor cuceriri. Noi înțelegem să respectăm interesele tuturor celorlalte țări și să nu ne amestecăm în afacerile lor proprii și, în același timp, respingem orice imixtiune străină în viața noastră internă.

Față de conflictele care se declanșează în relațiile internaționale, noi sîntem pentru cheltuirea tuturor eforturilor în vederea reglementării lor pe cale pașnică, prin negocieri. În același timp, manifestăm o mare considerație și respect pentru țările angajate în triumful idealurilor lor de independență și prosperitate. Între aceste țări se află și Marocul și România.

Gehendra Bahadur
RAJBHANDARY
ministrul afacerilor externe
al Regatului Nepal

Țările lumii au o responsabilitate comună

Fiind recent într-o scurtă vizită în țara noastră, cu care prilej a fost primit de tovarășul Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, și s-a întreținut cu conducerea ministerului afacerilor externe și a ministerului petrolului, dl Gehendra Bahadur Rajbhandary, ministrul afacerilor externe al Nepalului, a acceptat cu amabilitate să răspundă întrebărilor revistei „Lumea".

— Este prima dv. vizită în România. Cum ați caracteriza stadiul actual și perspectivele relațiilor dintre Nepal și România ?

— Da, este prima mea vizită în țara dv. dar nu sînt primul nepalez care vizitează România. Ea ne era cunoscută de la Maiestatea Sa, regele Mahendra, care a fost deja aici și am aflat mai multe lucruri și de la ambasadorul nostru în România. Deși țările noastre sînt departe, geografic, una de cealaltă, depărtarea spațială a fost și este anihilată de relațiile apropiate existente între cele două guverne și popoare ale noastre. În plus, acum, cînd mă aflu aici, sînt de-a dreptul impresionat de prietenia și ospitalitatea prietenilor români. Am avut prilejul să discut probleme de interes reciproc pentru țările noastre cu dl Vasile Gliga și cu dl Mihai Marin, adjuncți ai ministrului afacerilor externe, și cu alte personalități din ministerul de externe ; am abordat, de asemenea, problema dezvoltării industriei petroliere din țara noastră și posibilitatea cooperării tehnice dintre România și Nepal în cadrul discuției pe care am avut-o cu conducerea ministerului petrolului.

Am avut onoarea să fiu primit de Excelența sa, dl Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, cu care am avut o discuție deschisă și sinceră, legată de dezvoltarea pe mai departe a cooperării prietenești dintre țările noastre și de unele probleme internaționale actuale.

— Ne-ați putea vorbi despre problemele interne actuale ale guvernului nepalez ?

— Am explicat domnului președinte al Consiliului de Miniștri cum depunem toate eforturile în vederea dezvoltării economice și sociale a țării noastre, sub conducerea dinamică și înțeleaptă a Maiestății Sale, regele Mahendra, în cadrul sistemului nostru parlamentar fără partide. Am obținut succese mai ales în domeniul economic, unde avem realizări satisfăcătoare, și în cel politic — astăzi în Nepal este o deplină stabilitate politică. Întrucît economia noastră se bazează în mare măsură pe agricultură, reforma agrară (1961—1962) a reprezentat un succes. De asemenea, noi legi au fost elaborate pentru înlăturarea practicilor sociale învechite. Am putea spune că în Regatul Nepal domnia legii a fost înscăunată.

— Țara dumneavoastră duce o politică externă de bună vecinătate ; regele Mahendra definea astfel politica externă a Nepalului : „Mica națiune nepaleză urmează o politică de nealiniere și neangajare", precizînd însă că „aceasta nu înseamnă că Nepalul stă în expectativă". V-aș ruga, așadar, să ne prezentați o serie de elemente — atît de principiu cît și concrete — ale politicii externe nepaleze.

— În ceea ce privește politica noastră externă, noi credem în coexistența pașnică și credem în dezarmare ; nu credem în colonialism. Deși ducem o politică de nealiniere, sau poate tocmai de aceea, ne-am pronunțat întotdeauna în mod deschis în problemele internaționale cum sînt : conflictul din Orientul Apropiat, apartheidul, războiul din Vietnam. Și deși țara noastră este mică, nu ne temem niciodată să luăm partea celui nedreptățit. Sîntem membri ai Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite și ca atare avem sarcina să activăm în colaborare cu alți prieteni pentru menținerea păcii în lume. Concertul națiunilor ne-a acordat încrederea sa și vom face tot posibilul să nu înșelăm această mare încredere. Aș vrea să-mi exprim și cu acest prilej mulțumirea față de colaborarea constructivă a României în cadrul O.N.U.

— Ce părere aveți despre importanța cooperării internaționale pentru dezvoltare și progres ?

— Mai avem multe de făcut în această privință. În ultimul deceniu O.N.U. și-a îndreptat eforturile în vederea creșterii dezvoltării economice a țărilor în curs de dezvoltare ; anul acesta vom discuta la Națiunile Unite despre programul de dezvoltare al deceniului următor. Cred că trebuie găsite soluții concrete în această privință. Lumea poate avea pace numai dacă diferențele economice dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare se vor diminua. A lua în considerare egalitatea politică, fără a exista o adevărată egalitate economică, aceasta, după părerea mea, nu servește la nimic.

— Ați abordat mai înainte problema țărilor mici. Care sînt, după părerea dv., domnule ministru, îndatoririle și posibilitățile țărilor mici și mijlocii în contextul actual al vieții internaționale ?

— Mari, mici sau mijlocii — indiferent de mărime, țările lumii au toate aceeași responsabilitate în fața omenirii și a ansamblului celorlalte națiuni. Consider că țările mici pot contribui în mare măsură la menținerea păcii în lume. Aveți și avem în această privință exemplul țării dv. Noi, țările mici, nu vrem să-i conducem pe alții și nici să fim stăpîniți de alții. Dacă această politică este dusă în mod sincer de către toate țările mici și dacă celelalte țări ale lumii ne înțeleg situația și sentimentele, trebuie să ne spunem părerea sincer, fără teamă, fără a stîrni susceptibilitățile nimănui.

Rodica DUMITRESCU

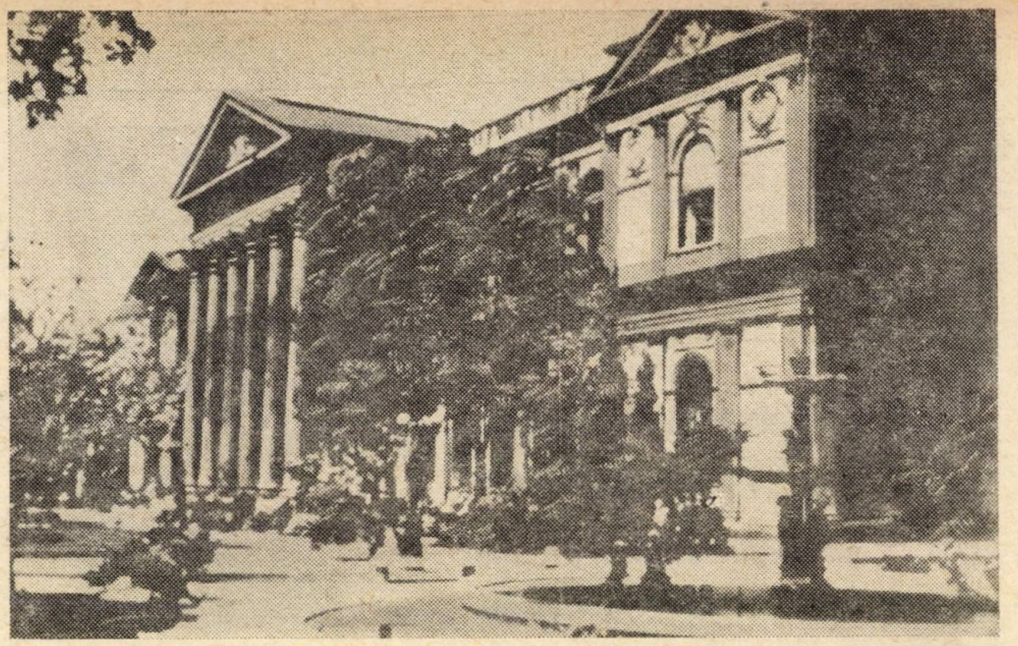

Sediul parlamentului chilian

Dansul național „Cueca"

reportaj pe glob

SANTIAGO DE CHILE

Eugen Pop

O imagine de ansamblu a capitalei

Se spune că Santiago de Chile este metropola cea mai puțin sud-americană din America de Sud. Într-adevăr, la Santiago călătorul nu întîlnește acele imagini, considerate tipic sud-americane, pe care le oferă panorama de un exotism fascinant a marilor orașe portuare, ca Rio de Janeiro sau Buenos Aires ; și nici erupția de modernism din Sao Paulo sau din Caracas, în care ritmurile epocii se exprimă parcă în grabă, prin impresionante inovații urbanistice și arhitecturale.

Dacă, în ochii multora, Rio de Janeiro este un simbol al beatitudinii, iar Caracasul „o respirație adîncă a secolului XX", capitalei chiliene i s-ar fi potrivit cel mai bine o alegorie care să exprime calmul acestui oraș. Un oraș unde nu se circulă cu peste 100 de km pe oră, ca în Caracas, și care nu cunoaște frenezia unor carnavaluri delirante ca cele de la Rio ; nu are zgîrie-nori și nici taxiuri cu aer condiționat. Și totuși Santiago este un oraș foarte frumos și modern. Frumos, fără spectaculosul șocant ; modern, fără prea multă preocupare pentru exteriorizarea ostentativă a existenței sale contemporane. În locul unui răsărit de soare care dezghioacă din ape-

le tropicale siluetele fantomatice ale vaselor oceanice — imagini atît de frecvente în descrierile despre orașele Americii de Sud — la Santiago, în fața ochilor ți se înfățișează piscurile înzăpezite ale Anzilor, străjuind orașul inundat de soare estival. Clădirile par mohorîte, zidurile lor sînt de un cenușiu-închis — nu e atît patina vremii, cît urma vînturilor cu cenușă vulcanică — dar de pe colinele San Cristobal și Santa Lucia verdeața se revarsă din abundență pe marginile bulevardelor extraordinar de drepte, trasate parcă cu rigle uriașe. De pe pantele terasate pentru viță de vie ale celor două coline ai în față planul desfășurat al orașului, în mărime naturală, schițat cu verde pe o imensă hîrtie de calc fumurie. Două uriașe linii paralele, verzi, care se pierd la poalele Anzilor, după ce străbat orașul fără nici un ocol, indică traseul faimosului bulevard „Alameda de las Delicias", pe care unii călători îl situează fără rezerve alături de Broadway-ul newyorkez sau de celebra Calle de Florîdas din Buenos Aires.

Un profesor universitar din Santiago, cu care am discutat despre personalitatea capitalei chiliene, părea intrigat de faptul că unii vizitatori ai capitalei chiliene, Santiago, îi consideră pe arhitecții lui refractari curentelor noi care au adus celebritate unor orașe ca Brasilia sau Caracas. „E absurd să gîndești așa, îmi spunea profesorul. La noi, supradimensionarea clădirilor practic este imposibilă din cauza mișcărilor seismice atît de dese. În afară de faptul că poate nici nu ne-ar face plăcere să imităm pe alții... Iar la întrebarea dacă Santiago este un oraș modern, răspunsul nu trebuie căutat prin măsurarea înălțimii clădirilor. Normal e să vedem civilizația modernă în structura învățămîntului și raportul lui cu cerințele dezvoltării economice, în numărul studenților la mia de locuitori, în capitolul social al bugetelor naționale, în legile care favorizează progresul. Din aceste puncte de vedere — și nu cred că greșesc — Chile se află pe primele locuri ale statisticilor latino-americane".

Avea dreptate interlocutorul meu de la Universitatea din Santiago și mă voi opri încă asupra unor fapte care atestă justețea argumentației sale. M-aș întoarce, însă, la unele particularități ale orașului, ale istoriei sale, care explică, într-o anumită măsură, locul său aparte în rîndul așezărilor întemeiate de conchistadorii spanioli. Piatra de temelie a multora dintre aceste orașe a fost pusă pe țărmul oceanului, iar locul lor — ales în funcție de condițiile necesare pentru funcționarea unui port. Dar, pe meleagurile unde avea să fie durat Santiago, spaniolii au venit *nu dinspre ocean*, ci escaladînd Anzii Cordilieri, dinspre versantul peruvian al acestora. Aceste escaladări temerare sînt comparate de istorici cu traversarea Alpilor de către Hanibal sau Napoleon. Prima tentativă de trecere a Anzilor îi aparține lui Diego Almagro. Încercarea lui nu a izbutit, iar cînd Pedro de Valdivia, conducătorul celei de-a doua expediții, a ajuns aproape de creste, în fața lui s-au ivit dintr-o dată mii dintre oștenii lui Almagro, transformați în stane de gheață. Înspăimîntătoare erau, spune cronica, macabrele statui ecvestre; suflul morții albe îi lovise pe mulți înainte de a putea coborî de pe cai. Pedro de Valdivia a fost mai norocos decît înaintașul său și a reușit să traverseze cu bine nu numai Anzii, dar și pustiul din nordul actualului teritoriu chilian. Cînd, în sfîrșit, a ajuns pe malul rîului Mapoche, care străbate și azi orașul Santiago, Valdivia a ordonat primul popas mai îndelungat. Știa că oceanul este destul de aproape, dar a hotărît să mai amîne continuarea drumului. Valdivia, spun chilienii, nu s-a gîndit, în primul rînd, la jefuirea țării, adică la întemeiera unui port. Lui Don Pedro *i-a plăcut* valea lui Mapoche și de aceea a hotărît ca primul oraș întemeiat de el la „capătul lumii" să fie ridicat acolo. (Firește, fără un port nu se putea concepe legătura cu metropola, dar Valparaiso a fost întemeiat mai tîrziu, tot de Pedro de Valdivia). Cucerirea centrului și a sudului a întîmpinat multe greutăți, rezistența indienilor araucani neputînd fi înfrîntă definitiv nici după 200 de ani. Într-una din luptele cu araucanii, însuși Pedro de Valdivia a fost făcut prizonier. Indienii i-au scos inima din piept și, tăind-o în bucăți minuscule, au împărțit-o căpeteniilor araucane. Îl urau pe Pedro de Valdivia, dar îi admirau totodată forța și vitejia din care voiau să se împărtășească. Faptul în sine — un episod sîngeros, barbar, al luptelor dintre araucani și spanioli — a dobîndit cu timpul aură de legendă, apărînd, după cîteva secole, ca unul din momentele principale ale genezei unei noi națiuni. Cutezanța coloniștilor, porniți în marea aventură a descoperirilor, și rezistența eroică araucană au avut o coexistență dură, dar, respingîndu-se, s-au stimulat reciproc, devenind trăsături ale vitalității unui popor nou, filoane permanente în stratificarea istoriei sale. O istorie în care spiritul de luptă (nicăieri, în America Latină, luptele dintre spanioli și indieni n-au fost atît de sîngeroase și de îndelungate ca în Chile) s-a convertit, prin forța lucrurilor, într-o încleștare dură cu natura pentru asigurarea existenței. Solul chilian are foarte multe bogății, dar exploatarea acestora a cerut și cere și azi eforturi extraordinare. Și în sudul austral, ostil omului, și în El Norte Grande, cu formidabile zăcăminte de salpetru, dar unde pluviometrul înregistrează anual doar 2,5 mm de apă. Nici în centrul țării viața nu s-a dovedit a fi mai ușoară, deși aici clima este blîndă, căci cuprul se găsește în creierii Anziilor, unde înfiriparea unor așezări ar părea unora de domeniul fantasticului. Și totuși, în coclaurii Anzilor, în ținuturi dezolante — numai piatră seacă și cer plumburiu — sînt așezări miniere, oricît de fantastică ar părea existența lor.

Confruntați cu realități dure și, din cauza așezării geografice a țării lor, mult timp izolați de popoarele care trăiesc dincolo de Anzi, chilienii sînt mai puțin excesivi în manifestarea temperamentului lor sud-american („fastul lor e interior", spune Gabriela Mistral), posedînd simțul echilibrului, al măsurii, știind să confrunte dorințele cu posibilitățile pentru realizarea lor. Santiago de Chile mi-a apărut ca o mare oglindă a acestei optici. Și ca așezare, luată în sine, și ca centru politic. Santiago este una din puținele capitale sud-americane care, în ultimele decenii, n-a cunoscut intervenția armatei în viața politică și unde n-au avut loc lovituri de stat („Ne ajung cutremurele de pămînt", îmi spunea un ziarist din Santiago). Congresul chilian este unicul parlament sud-american unde sînt reprezentate și forțele de stînga (partidul comunist și partidul socialist). Este o urmare a creșterii populației muncitorești și a tendințelor de radicalizare manifeste în numeroase cercuri ale intelectualității chiliene. În istoria politică de azi a capitalei chiliene dăinuie încă tradițiile Frontului popular din 1938, amintirea primei coaliții guvernamentale de centru-stînga. Participarea locuitorilor capitalei la viața politică a devenit aproape un reflex al existenței lor cotidiene. Santiago este un oraș calm, dar nu și liniștit. El a cunoscut în ultimii ani temperatura înaltă a unor manifestații extraparlamentare prin care au fost sprijinite proiectele de lege privind reforma agrară și trecerea în proprietatea statului a unei cote majoritare din acțiunile minelor de cupru. În pelegrinările mele prin Santiago am poposit deseori în Plaza de Armas, cu edificii masive, durate exact pe locurile unde și-au întins taberele, pentru prima oară, oștenii lui Pedro de Valdivia. Ori de cîte ori se încinge atmosfera politică a țării, fluvii de oameni se scurg spre Plaza de Armas. Aici se confruntă zvonurile cu realitatea, aici lansează cuvinte de ordine militanții partidelor, aici e locul de adunare pentru manifestațiile de masă. În vara anului 1967, cînd rezistența moșierilor față de proiectul reformei agrare a fost înfrîntă în parlament, dreapta amenința cu o lovitură de stat. Măsurile energice ale guvernului au fost susținute de uriașe demonstrații populare. Zeci de mii de manifestanți, masați în Plaza de Armas și în jurul ei, au cerut măsuri severe împotriva reacțiunii. Aceste demonstrații au contribuit la izolarea politică a marilor terratenientes care, de atunci, au schimbat tactica rezistenței, recurgînd la metode mai subtile de sabotare a reformei agrare.

În Plaza de Armas, ca și la exploatările miniere din Anzi, sau în drumurile spre sudul austral, peste tot am întîlnit lozinci referitoare la cuprul chilian. „Chilenizarea" cuprului a devenit o expresie forte a luptei pentru redobîndirea suveranității naționale asupra celei mai importante bogății a solului chilian. Recîștigarea cuprului este o cauză națională. La Clubul presei din Santiago mi s-a povestit că un ziar a constatat, la un moment dat, o scădere bruscă a tirajului său. Motivul principal — s-a văzut ulterior — era o referire ironică la adresa capacității naționale de a gospodări și administra minele de cupru.

Schimbarea profilului economiei și stabilirea unor noi direcții ale activității statului în procesul dezvoltării sînt axe în jurul cărora se învîrt tot mai multe rotițe ale mecanismului politic chilian. Iar o recentă declarație a președintelui Eduardo Frei în sensul că dezvoltarea nu se realizează cu așa-zisul ajutor al altora, ci, în primul rînd, prin eforturi proprii consecvente, face parte din acele acte politice pe care le aplaudă și majoritatea parlamentară, și majoritatea extraparlamentară, cu forumul stabilit în Plaza de Armas.

Sînt opțiuni azi sesizabile, într-o formă sau alta, în toate marile centre politice ale continentului. Privit din acest unghi, al corelării politicului cu necesitățile dezvoltării naționale — Santiago apare ca unul din cele mai sud-americane orașe ale Americii de Sud.

Confruntări de poziţii

Pe măsură ce data alegerilor generale din Turcia (12 octombrie) se apropie, temperatura politică în ţară creşte, iar campania electorală solicită toate energiile liderilor diverselor partide. Cele opt partide şi-au desemnat candidaţii şi, în toate provinciile ţării, au luat sfîrşit alegerile preliminare cu participarea delegaţiilor constituite din membrii consiliilor executive ale formaţiunilor politice angajate în consultarea electorală, ale consiliilor municipale, grupărilor de tineret şi reprezentanţilor de la sate. Conform sistemului actual în vigoare, candidaţii parlamentari (2 942 persoane de diferite profesii şi orientări politice) sînt aleşi de organizaţiile locale de partid. Or, s-a dovedit şi de astădată că obţinerea voturilor necesare reclamă — cum ne transmitea colaboratorul nostru, Sami Kemal, de la ziarul „Milliyet" — mult tact şi efort chiar în sînul partidelor. Astfel, ne informează el, în Partidul Dreptăţii (de guvernămînt) al premierului Suleyman Demirel, au concurat pentru obţinerea candidaturilor 888 de persoane. Odată aleşi, aceştia sînt înscrişi pe listele ce vor fi prezentate de partide în vederea consultării electorale generale. Ordinea înscrierii pe listă e în funcţie de numărul de voturi obţinute, dar este, în acelaşi timp, admisă şi modificarea ei de către direcţiunile centrale ale partidelor. În consecinţă, alegătorul turc votează după sistemul proporţional, pe baza unui buletin unic. Pe acesta sînt tipărite, orizontal, numele şi emblemele fiecăruia din cele opt partide, iar vertical, la rubricile respectivelor formaţiuni politice, lista candidaţilor. Reiese astfel — prin faptul că alegătorul va putea să-şi exprime direct opţiunea pentru un partid anume dar nu şi direct pentru candidatul preferat şi, deci, viitorul deputat — importanţa aparte a recentelor consultări preliminare, afectînd, mai curînd, structurile interne ale partidelor decît lupta electorală, în ansamblu. De aceea, nu pare exagerată opinia majorităţii comentatorilor turci, după care, pînă în prezent, campania electorală s-a desfăşurat mai mult în sînul partidelor, decît între ele. Există însă evidente indicii că următoarea etapă va fi caracterizată prin abordarea mai directă a problemelor cu care este confruntată ţara.

Complexitatea vieţii politice din Turcia a învederat evoluţia unor interesante procese şi tendinţe politice, necesitatea unor mutaţii şi transformări care preocupă, din ce în ce mai mult, personalităţile politice ale principalelor partide. Sfîrşitul anului trecut — moment important, definit, pe plan intern, printr-o intensă activitate congresuală, cuprinzînd toate grupările politice turceşti —, primăvara şi vara aceasta — elocvente pentru manifestarea, în sînul diverselor partide, a unor orientări uneori contradictorii — au făcut ca viaţa politică internă din Turcia să cîştige în intensitate şi culoare.

Partidul Dreptăţii, care controlează aproximativ jumătate din numărul alegătorilor, s-a dovedit a fi o zonă de sensibile înfruntări, datorate, mai cu seamă, caracterului său destul de neomogen şi evantaiului larg de nuanţe şi tendinţe politice pe care le însumează. Ajuns la putere în 1965, mulţi alegători văd în el succesorul vechiului partid democrat (interzis în 1960 şi, în consecinţă, este mai puţin agreat de armată, al cărei rol politic, în continuă diminuare, e totuşi departe de a fi neglijabil. Din 1965, armata a păstrat o anume neutralitate, ceea ce n-a împiedicat-o să sugereze, de cîte ori s-a oferit ocazia, că oricînd ar putea avea un cuvînt de spus, în numele apărării tradiţiei lui Atatürk faţă de care, în mod constant, şi-a declarat fidelitatea. Cînd, în mai anul acesta, s-a ridicat din nou problema reabilitării fostului preşedinte al Republicii, Celal Bayar, şi a altor două sute de personalităţi condamnate în 1960 de tribunalul militar de la Yassiada, intervenţia discretă dar fermă a armatei a impus renunţarea la acest proiect, susţinut, în primul rînd, de o mare parte din membrii Partidului Dreptăţii. O surpriză a constituit atitudinea bătrînului om politic Ismet Inönü, în vîrstă de 85 de ani, care s-a hotărît, în mod brusc, în favoarea reabilitării lui Bayar. Decizia lui Inönü pare curioasă dacă amintim că, în calitate de şef al Partidului Republican al Poporului — continuatorul direct şi legatarul formaţiunii întemeiate, după primul război mondial, de Kemal Atatürk — el s-a bucurat întotdeauna de simpatii nedezminţite în rîndurile armatei care, după 1960, a mai încercat să-l aducă o dată la putere. Singura raţiune plauzibilă a tacticii octogenarului Inönü pare să fi fost intenţia sa de a-l plasa pe tînărul său adversar, premierul Demirel, într-o poziţie dificilă, în ajunul alegerilor legislative din octombrie. Totuşi, ultimele sondaje de opinie arată că prima şansă o deţine, în continuare, Partidul Dreptăţii.

Campania electorală a avut darul de a scoate în evidenţă — în afara problemei privind reintegrarea vechilor politicieni înlăturaţi de la putere în 1960 — şi o serie de contraste sociale, cu rezonanţe partizane în cadrul principalelor grupări politice. Este, astfel, încă destul de marcată influenţa tradiţionalei nobilimi osmanlie din regiunile de est ale ţării, formată din mari latifundiari (agă) şi sprijinită de clerul islamic local — una din forţele de dreapta, conservatoare, de a cărei existenţă trebuie să ţină seama majoritatea partidelor, mai ales în momentul de faţă, cînd servituţile campaniei electorale le obligă la o serie de concesii. Prin caracterul său eterogen şi orientarea sa centristă, cel care e supus unor asemenea presiuni se dovedeşte a fi, în primul rînd, Partidul Dreptăţii. E însă de remarcat că, dacă într-adevăr aripile de dreapta ale partidului au găsit în acest conglomerat social-religios şi conservator — un sprijin aproape necondiţionat, succesul lor e destul de limitat, iar tendinţa moderată şi laicizantă, promovată de premierul Demirel, şi-a spus, în cele din urmă, un cuvînt decisiv. Astfel, gruparea de extremă dreaptă a fostului ministru al transporturilor, Bilgic, altădată rival al lui Demirel la preşedinţia partidului, a fost nevoită să cedeze în faţa fracţiunii liberale animată de profesorul Yalcin, iar tendinţa de similară orientare politică dar de o mai pronunţată coloratură religioasă, islamică, a prof. Erbakan, fostul preşedinte al Camerei de Comerţ şi Industrie, a fost îndepărtată, cîteva zile înaintea desemnării, prin ştergerea numelui profesorului de pe listele de candidaţi.

Curentul de dreapta — şi în acelaşi timp anti-laic — reprezintă, în condiţiile Turciei contemporane, o reacţie de apărare a marilor latifundiari, care îşi văd interesele ameninţate de procesul, în plină evoluţie, al industrializării şi modernizării, parte esenţială a importantelor modificări de structură pe care le-a înregistrat societatea turcă, în special în deceniile de după război. Este vorba, totodată, de continuarea, pe alt plan, a vechii lupte dintre kemalism şi conservatorism, care marchează întreaga istorie modernă a Turciei. Un aspect, poate semnificativ, al utilizării abile a principiilor modernizării şi democratizării în sprijinul conservatorismului tradiţional, îl constituie fenomenul citat cu cîţiva ani în urmă de bunul cunoscător al vieţii politice turce, Nadir Nadi: „De pildă, în numele libertăţii conştiinţei, femeia turcă a trebuit să adopte din nou vechea îmbrăcăminte, şi, la dorinţa soţului, să-şi ascundă cu un văl faţa de privirile indiscrete, ca să nu-i incite gelozia. Astfel, în numele democraţiei, reacţionarii fanatici au reclamat dreptul de a nu-şi trimite fiicele la şcoală, în pofida legii cu privire la învăţămîntul primar obligatoriu pentru toţi copiii turci între 7 şi 12 ani". Această tendinţă de anacronică întoarcere la vechile stări de lucruri, existenţa încă a unei mentalităţi fanatic religioase cu unele rezonanţe politice sînt însă limitate nu numai de acţiunea moderatoare a celor două mari partide — Republican şi al Dreptăţii — dar îşi găseşte, în ultima vreme, un adversar redutabil în grupările politice de stînga, numeric mai puţin reprezentative, dar cu o sporită audienţă în rîndurile alegătorilor, precum Partidul Muncitoresc al lui Mehmet Ali Aybar. Totodată, permanenta creştere a ponderii muncitorilor, stimulată de procesul de industrializare a ţării, a dus la o mai accentuată politizare a sindicatelor şi diverselor organizaţii, pînă nu de mult caracterizate mai curînd prin reticenţă şi neutralitate. La aceasta se adaugă o însemnată fracţiune a intelectualităţii turce şi mişcării studenţeşti a căror influenţă politică nu a putut fi niciodată trecută cu vederea de politicienii consacraţi. Unul din succesele de răsunet ale stîngii din Turcia l-a constituit, în ultimul timp, lupta împotriva prezenţei militare şi economice americane, precum şi opoziţia faţă de participarea Turciei la N.A.T.O. şi C.E.N.T.O., în aşa fel încît ideea dezangajării de servituţile blocurilor este astăzi îmbrăţişată nu numai în zona întrucîtva limitată a extraparlamentarismului studenţesc şi a Partidului Muncitoresc, dar găseşte adepţi şi în rîndurile unor politicieni ai stîngii din

principalele partide. Un comentator de la „Times" putea astfel constata că „astăzi Turcia cu greu ar mai putea găsi justificare pentru a se alătura vreuneia dintre aceste alianțe dacă ele nu ar exista deja". Pe planul politicii interne, e însă de notat și faptul că, de pildă, în acțiunea din 1960, aceste grupări au găsit o oarecare înțelegere în sînul armatei, iar, în prezent, e încă vie, în rîndurile stîngii studențești, ideea unei eventuale colaborări cu militarii, în special tinerii cadeți, sensibili la mentalitatea universitară.

În ce privește opoziția republicană a lui Inönü, aceasta pare marcată de o vizibilă trecere spre un social-democratism de tip apusean, proces care însă nu scutește partidul de divergențe interne. Un prim efect l-a constituit desprinderea, în 1967, a aripii drepte, ulterior devenită Partidul Încrederii ; un altul îl constituie, în prezent, afirmarea unei generații de politicieni mai tineri, în frunte cu secretarul general Eccevit, mai puțin înclinați să accepte, fără rețineri, strategia și principiile politice ale lui Inönü. În general, acum, înaintea alegerilor, republicanii par să fi renunțat, de pildă, în ce privește problema țărănească, la tactica compromisurilor, în favoarea unui program de reformă agrară cuprinzînd achiziționarea de către stat a unei părți din pămînturi și împărțirea lor la țărani, ca și naționalizarea pădurilor. Programul prevede, de asemenea, crearea de cooperative, reclamă necesitatea industrializării, cu accent pe dezvoltarea unei industrii grele și limitarea activității companiilor străine. În politica externă, partidul republican se pronunță pentru o linie independentă și națională, bazată pe relații bune atît cu Occidentul cît și cu țările socialiste. În general, noua linie a Partidului Republican al Poporului pare a avea sprijinul unei mari părți a membrilor săi care, însă, și ei sînt departe de a forma o masă omogenă.

Partidul Dreptății caută, în special, să pună în valoare succesele economice ale guvernării sale. Situația economică va fi, de altfel, una fin temele principale ale competiției electorale. Partidul Dreptății a început să publice cifre atestînd succese în domeniul economic, ca de pildă valoarea indicelui de dezvoltare anuală (de aproape 7 la sută), creșterea venitului național, a investițiilor particulare și de stat, a comerțului exterior etc.

Situația celorlalte partide e destul de confuz. Astfel, Partidul național al acțiunii, condus de Turkeș, — ne informează colaboratorul nostru Sami Kemal — pare să alunece din ce în ce mai mult spre dreapta. Partidul Încrederii, al profesorului Seznoglu, încearcă să-și consolideze atitudinea sa, ca partid de centru, în speranța de a participa la o coaliție, în cazul în care Partidul Dreptății va pierde alegerile. Un alt grup de dreapta moderat, Noul Partid al Turciei, se bizuie pe o eventuală revenire a lui Bayar. Micul partid de dreapta — Partidul Uniunii — încearcă să se descurce pe baze mai mult religioase, iar Partidul Națiunii face tot posibilul pentru a sprijini elemente de dreapta dezamăgite de Partidul Dreptății.

E de așteptat ca săptămînile viitoare să aducă noi elemente de natură să sporească tensiunea pre-electorală, înfruntarea dintre partide atrăgînd, implicit, abordarea unor probleme de interes pentru dezvoltarea și evoluția viitoare a țării.

Radu PASCAL

Corespondență din Bonn de la Eugen Mandric și Sergiu Verona

Ofensiva electorală a P.S.D.

Căutăm aeroportul Hangelar din apropierea Bonnului. Indicatoarele, atît de precise, ale autostrăzilor nu-ți oferă nici o informație, iar cei întrebați, așa se întîmplă, de obicei, dau răspunsuri dintre cele mai contradictorii. În cele din urmă, reușim să identificăm sub același nume un aeroport militar, o școală de zbor, un teren de planare și un mic aeroport pe care se adunaseră un grup de ziariști vest-germani și străini. Împreună cu ei, sîntem invitați de serviciul de presă al P.S.D să-l însoțim la cîteva adunări electorale din ziua aceea, pe Willy Brandt. Programul cuprinde localități din Saar, cum ar fi Pirmasens, Kaiserslautern, Saarbrücken, Merzig. Este una din zonele cu opțiuni politice diferite. Influența social-democrată, puternică pe alocuri, își împarte dominația aproape egal cu creștin-democrații în zonele rurale. Avionul pus la dispoziția ziariștilor se îndreaptă spre Pirmasens. Trecem deasupra Rinului, zburăm de-a lungul unei autostrăzi animate, distingem una din bazele de rachete americane instalate în R.F.G. Zona care coboară în linie dreaptă, aproape paralel cu frontiera, devine din ce în ce mai puțin populată. Localitățile sînt rare, distanțate, cu un specific rural. Spre sud, pătrunzînd în Palatinat, observăm însă primele aglomerări industriale, iar spre Saarbrücken, marea industrie.

Sîntem martori ai celei mai disputate campanii electorale postbelice din R.F.G. Pentru strategia electorală a social-democraților, de care ne ocupăm în acest articol, dispunem de programele și diversele documente editate, precum și de declarațiile ce ne-au fost făcute de vicecancelarul Willy Brandt. Pentru a răspunde la întrebarea : care este particularitatea actualei înfruntări electorale — cel mai util ar fi să-l citățm chiar pe Brandt. El ne-a declarat : „O definiție esențială a actualului moment este că social-democrații merg în campania electorală ca partid guvernamental. Firește, nu sîntem încă așa de puternici pentru a prelua întreaga putere. Dar suficient de puternici pentru a nu sta la o parte în această perioadă. În anii de guvernare noi am învins prejudecățile existente față de noi. Luați, de pildă, ultimul oraș vizitat astăzi : era un oraș cu tradițională majoritate catolică. Noi eram aci o simplă sectă. Schimbarea care s-a produs față de P.S.D. mi se pare semnificativă. Există față de noi un interes mai accentuat în opinia publică decît acum patru ani. Mult mai multe femei, tineri, s-au alăturat partidului nostru".

Partidul social-democrat — este opinia observatorilor — se bazează pe un anumit capital politic cîștigat ca partid guvernamental. De aici, probabil, și explicația faptului că în actuala campanie electorală el se situează pe poziții mult mai ofensive față de aliatul său din „marea coaliție".

Consultăm o voluminoasă lucrare publicată în zilele acestea, un fel de bilanț al politicii P.S.D. în perioada 1966—1968. În acesta figurează 160 de întrebări și răspunsuri, un index alfabetic etc. Dar problemele majore sînt

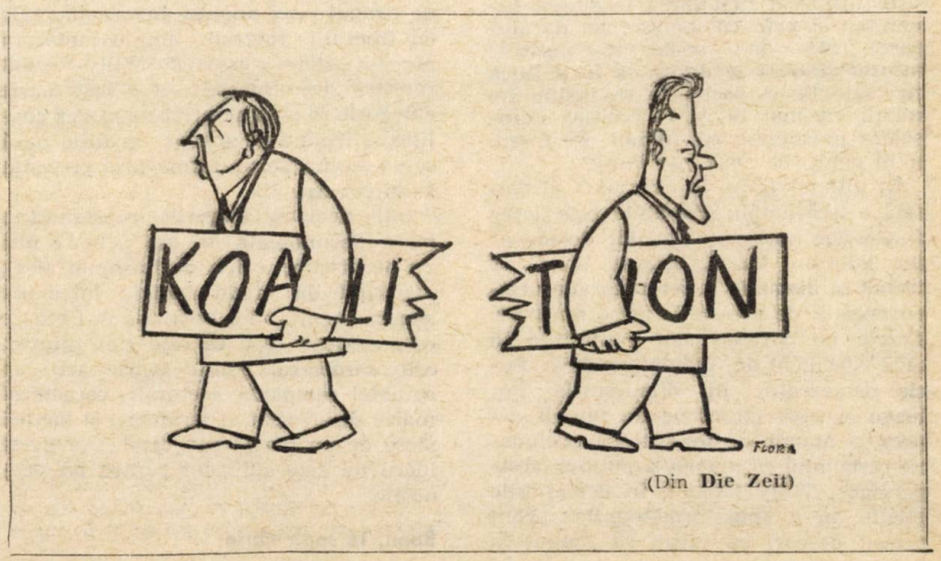

(Din **Die Zeit**)

în realitate două, în jurul lor închegîndu-se nu numai strategia P.S.D., dar şi elementele nodale ale întregii lupte electorale : **politica economică, politica externă.** Sînt temele invariabile ale expunerilor liderilor social-democraţi, în discursuri publice sau la televiziune, în interviuri şi în particular.

Problemele economice sînt plasate mai ales în jurul politicii şi personalităţii actualului ministru al economiei, Karl Schiller. De el se leagă şi depăşirea momentului critic prin care a trecut economia vest-germană în perioada 1965—1966. Sînt citate numeroase acţiuni ale acestuia şi se încearcă acreditarea ideii că ar fi singurul om capabil să conducă mai departe acest sector dificil. Firește, lucrurile nu sînt chiar atît de simple. Actuala situaţie economică din R.F.G. nu pluteşte pe ape line. Ceea ce anumite cercuri numesc „grevele sălbatice" care s-au desfăşurat în Ruhr, Saar şi în alte zone industriale, pornesc de le nemulţumirea oamenilor muncii faţă de numeroase contracte colective încheiate. Reprezentanţii sindicatelor vest-germane, pe care i-am întîlnit recent, ne-au subliniat importanţa acestui fenomen care, evident, îşi pune amprenta asupra actualului moment electoral.

Problemele economice vest-germane sînt, de asemenea, concentrate în jurul revalorizării mărcii, idee sprijinită de P.S.D., dar refuzată de U.C.D., care contestă de altfel lui Schiller poziţiile sale în problemele economice cele mai importante. Pe de altă parte, social-democraţii consideră că pur şi simplu U.C.D.-ul nu are posibilitatea de a prezenta în locul lui Schiller un alt candidat.

■

Politica externă reprezintă una din preocupările importante ale opiniei publice din R.F.G. În campania electorală, spre deosebire de ceea ce s-a întîmplat în trecut, temele de politică externă au reprezentat un teren deschis înfruntării. Ministrul de externe, vicecancelarul Willy Brandt, ne-a vorbit despre principalele probleme care figurează pe agenda programului lui extern.

Despre Europa, despre evoluţia relaţiilor pe continent, viziunea sa este, după propria-i expresie, „foarte largă". Pentru d-sa, „Europa reprezintă toate ţările din est şi din vest, inclusiv ţările neutre. Cînd vorbesc de Europa mă gîndesc firește şi la Statele Unite ; deşi ţară neeuropeană, dar prezentă în Europa". Şi tot domnia-sa ne-a declarat : „Noi urmărim lichidarea tensiunii, înlocuirea ei prin colaborare. Pe de altă parte, luăm în consideraţie poziţiile tuturor statelor şi dorim ca în politica cu toate ţările socialiste să instaurăm relaţii cît mai bune. O politică europeană presupune că trebuie să facem totul pentru o cooperare largă".

În ultimul timp, în campania electorală o teză amplu dezbătută este aceea a armelor nucleare. Potrivit declaraţiilor liderului U.C.S., Strauss, R.F.G. ar trebui să dispună, într-o federaţie vest-europeană, de accesul la arma nucleară. Tezele lui Strauss sînt contestate în mod vehement de opinia publică. Social-democraţii, în discursurile lor, leagă această chestiune de un alt aspect, şi anume de necesitatea excluderii războiului ca metodă a politicii vest-germane. Willy Brandt, în declaraţiile făcute, ne-a spus următoarele : „Sînt acuzat deseori că vreau să renunţ la unele lucruri. Într-adevăr, vreau să renunţ la un anumit lucru şi anume la faptul că războiul este un element, o componentă a politicii germane. Am fi, de aceea, gata ca, împreună cu toate statele care doresc, să facem schimb de declaraţii sancţionate din punct de vedere juridic de dreptul internaţional, pentru renunţarea la război ca mijloc al politicii". Fără îndoială că asemenea declaraţii răspund unui curent majoritar de opinie care se disociază în mod direct de politica de încordare internaţională. Este o condamnare implicită a politicii unor cercuri de extremă dreaptă care se agită şi ele în R.F.G., o opţiune pe care P.S.D. o prezintă alegătorilor.

■

Ajungem la întrebarea cea mai importantă : care poate fi rezultatul alegerilor şi, mai ales, la ce se aşteaptă social-democraţii, în urma scrutinului din 28 septembrie ? Este vorba de două probleme. Prima : **ponderea** pe care scrutinul o va da fiecărui partid ; a doua : **formula** guvernamentală care va rezulta din aceasta. În cercurile social-democrate există speranţa într-o victorie majoritară care să ducă la formarea unui guvern monocolor. Se speră obţinerea a 42—46 la sută din voturi şi reducerea numărului de voturi al U.C.D., ceea ce ar crea un nou echilibru între cele două partide.

În acest caz, care va fi alternativa ? Ea depinde nu numai de rezultatele finale, nu numai de aspectul strict matematic, dar şi de mutaţiile din fiecare partid. L-am întrebat pe Willy Brandt dacă va continua „marea coaliţie". Fără a da un răspuns precis, el şi-a arătat însă preferinţa pentru ceea ce se numeşte în mod curent „mica coaliţie", un guvern format din partidele social-democrat şi liber-democrat. După părerea observatorilor, se poate însă lua în considerare şi o altă mică coaliţie, în care partenerii liber-democraţilor ar fi creştin-democraţii. Această dublă posibilitate este determinată de politica, mai precis de poziţiile pe care se situează partidul liberal care, pe de o parte, înclină spre conservatorismul creştin-democrat în politica internă, pe de alta este apropiat tezelor de politică externă ale P.S.D.

De aceea, în cazul oricărei forme de coaliţie, cineva va trebui să renunţe. Or, la ora actuală nu este încă sigur că social-democraţii ar fi gata să renunţe la unele teze de politică internă de dragul unei alianţe guvernamentale cu liberalii. Într-un amplu interviu acordat zilele acestea de Willy Brandt revistei „Der Spiegel", el a fost foarte categoric în ceea ce priveşte marea coaliţie, afirmînd că o mare coaliţie dacă se va forma, se va forma fără prezenţa sa în guvern.

Iată deci că alegerile reprezintă o mare necunoscută, la ora actuală nici un observator, oricît de informat ar fi, neputînd da vreun indiciu întemeiat asupra rezultatului scrutinului. Ceea ce este evident, ceea ce este clar tuturor, este caracterul politic foarte activ al actualei campanii electorale, caracterul foarte diferenţiat al strategiei şi tacticii alese de un partid sau altul. Dar acest lucru nu este suficient pentru un pronostic.

Bonn, 16 septembrie

reflector

TRANSPLANTUL CARDIAC SUSPENDAT

Pînă în curînd, Houston era considerat capitala transplanturilor cardiace americane. Numai doctorul Cooley efectuase 20. Fapt este însă că moartea lui Philip Blaiberg a accentuat lipsa de încredere ce începuse să se manifeste la Houston încă din luna aprilie, cînd doctorul Cooley a încercat să introducă o inimă artificială unui pacient care a decedat ulterior după numai 65 de ore. Bolnavii de cord manifestă acum faţă de transplanturile de inimă o asemenea neîncredere, încît s-a ajuns la situaţia ca, de curînd, la spitalul St. Luke, unde operează doctorul Cooley, să fie disponibil un donator dar nici un pacient dispus pentru operaţie. Pînă acum lucrurile stăteau invers.

Recent, la Houston s-a luat hotărîrea ca transplanturile de inimă să fie suspendate, iar celor două echipe de medici, care efectuaseră pînă acum 32 de operaţii de acest gen, li s-au încredinţat alte misiuni.

36 DE ETAJE ÎN CIUDA SEISMELOR

Sutele de cutremure, care se produc în fiecare an în regiunea oraşului Tokio, au determinat pe constructori să limiteze înălţimea imobilelor. S-au emis şi legi în această privinţă aşa încît în capitala Japoniei nu s-au construit pînă acum zgîrie-nori. De la această regulă face acum excepţie noul „Kasumigaseki building", care domină centrul comercial Akasaka. Are 36 de etaje şi a fost terminat de cîteva luni. Este cel mai înalt imobil locuit din tot oraşul. Cutremurele produse după darea lui în folosinţă nu i-au provocat nici un neajuns.

CEL MAI VECHI MORMÎNT DIN LUME

O expediţie arheologică franceză a scos la lumină, în apropiere de Nazareth, resturile unui mormînt de acum 50 de mii de ani. Mormîntul, considerat de experţi drept cel mai vechi din lume, conţine scheletul unui copil de 10-13 ani şi oasele unui „animal cu coarne".

Pe urmele istoriei

O dată memorabilă în relațiile româno — bulgare

Ion Babici
doctor în istorie

Cu 90 de ani în urmă, între România și Bulgaria au fost stabilite relații diplomatice, eveniment memorabil în istoria legăturilor tradiționale statornicite de-a lungul secolelor între popoarele român și bulgar.

Românii și bulgarii, ale căror destine s-au asemănat în multe privințe în cursul istoriei lor milenare, au purtat, veacuri în șir, o luptă dîrză pentru păstrarea și apărarea ființei naționale. Deși stăpînirea străină a frînat progresul firesc al celor două țări, ea n-a putut niciodată să înăbușe aspirațiile maselor largi populare de a trăi libere și neatîrnate.

Pe pămîntul României au găsit adăpost și sprijin frățesc și și-au putut desfășura nobila activitate patriotică și revoluționară, pusă în slujba eliberării naționale a Bulgariei, eminenții patrioți și revoluționari Hristo Botev, Liuben Karavelov, Gheorghi Sava Rakovski, Vasil Levski și alți luptători de frunte pentru cauza libertății poporului bulgar.

Tradițiile de luptă comună pentru independența națională s-au întărit prin tributul de sacrificii în războiul din 1877 — 1878, cînd ostașii români și voluntarii bulgari au luptat alături de trupele ruse pentru cucerirea victoriei. Dorobanții, roșiorii, călărașii și artileriștii români și-au legat pentru totdeauna numele de biruințele de la Grivița, Plevna, Rahova, Smîrdan, Opanez, Vidin și alte localități, jertfa lor de sînge ridicîndu-se la aproape 10 000 de morți și răniți.

La scurt timp după cucerirea independenței naționale, țara noastră a stabilit relații diplomatice cu noul principat al Bulgariei în scopul întreținerii și dezvoltării legăturilor politice, economice și culturale dintre cele două state. Astfel, la 21 iulie 1879 (stil vechi) au fost înființate agenția și consulatul general al României la Sofia, iar la 11 noiembrie 1879 (stil vechi) a fost înființată la București agenția diplomatică a Bulgariei.

La 3 septembrie 1879 a plecat din capitala țării noastre în orașul de la poalele Vitoșei, Alexandru Sturdza, primul agent diplomatic și consul general al României la Sofia. El a fost primit la Ministerul de Externe la 8 septembrie 1879, unde a predat copiile scrisorilor de acreditare, pe care, în ziua următoare, le-a prezentat în audiență solemnă prințului Alexandru de Battemberg.

În cuvîntarea rostită cu acel prilej, prințul bulgar declara că „Bulgaria nu va uita niciodată că, în momentele grele, fiii ei au găsit în România ospitalitatea cea mai frățească și că eforturile poporului bulgar pentru libertate și progres au fost totdeauna privite cu o nobilă simpatie de către români". Națiunea bulgară — sublinia el în continuare — își va aminti mereu că oștirea română „a făcut numeroase sacrificii pentru cauza sfîntă a libertății Bulgariei". După cîteva săptămîni de la prezentarea scrisorilor de acreditare ale diplomatului român la Sofia, Evloghie Gheorghiev, primul reprezentant diplomatic al Bulgariei în România, sosea la București.

Înființarea agenției diplomatice române la Sofia și a celei bulgare la București a marcat o etapă nouă în dezvoltarea relațiilor străvechi de prietenie româno-bulgare. În anul 1909, Bulgaria și România au ridicat reprezentanțele lor diplomatice la rang de legație, ceea ce a contribuit și mai mult la strîngerea legăturilor dintre cele două state.

Un rol deosebit de important în dezvoltarea relațiilor tradiționale de prietenie româno-bulgare l-a avut mișcarea muncitorească și democratică din cele două țări. Nepieritoare vor rămîne în istoria popoarelor român și bulgar paginile luminoase înfățișînd solidaritatea internaționalistă dintre mișcarea muncitorească, socialistă din România și Bulgaria, dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Bulgar, organizatorii și conducătorii luptei oamenilor muncii din țările noastre împotriva exploatării sociale, pentru eliberarea de sub jugul fascismului, pentru triumful socialismului.

Vechile legături de prietenie româno-bulgare, închegate în anii de luptă pentru libertate și independență națională, au căpătat, în condițiile socialismului, noi dimensiuni și valențe, s-au ridicat pe o treaptă superioară. Baza de nezdruncinat a acestei prietenii o formează comunitatea țelurilor fundamentale, orînduirea socială și de stat socialistă, principiile marxism-leninismului și internaționalismului proletar.

Succesele obținute de România și Bulgaria în cei 25 de ani de la eliberarea de sub jugul fascist, creșterea potențialului economic și avuției lor naționale, înflorirea culturii, științei și învățămîntului constituie un puternic fundament pentru dezvoltarea neîncetată a colaborării frățești multilaterale dintre cele două țări.

O importantă contribuție la consolidarea relațiilor și adîncirea prieteniei dintre popoarele noastre au adus extinderea legăturilor dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Bulgar, schimburile de vizite ale conducătorilor de partid și de stat din cele două țări.

An de an iau amploare și se diversifică schimburile comerciale, colaborarea economică și tehnico-științifică, se adîncește cooperarea în toate domeniile vieții politice, economice, sociale și culturale, se lărgesc contactele dintre partidele și statele noastre. Amplificarea relațiilor comerciale româno-bulgare este ilustrată de faptul că volumul lor în perioada 1950—1968 a crescut de peste 13 ori, iar în perioada 1965—1968 — de peste două ori. Recent, a fost semnat la Sofia protocolul privind schimbul de mărfuri și plăți între Republica Socialistă România și Republica Populară Bulgaria pe anul 1970, care prevede creșterea livrărilor reciproce între cele două țări, în anul viitor, cu peste 17 la sută, în comparație cu cifrele preliminare din acest an.

S-au dezvoltat, de asemenea, relațiile româno-bulgare în domeniul cooperării economice și tehnico-științifice ; a fost construită linia electrică de înaltă tensiune Craiova-Boicinovți, care leagă sistemele energetice ale celor două țări, se prevede construirea complexului hidroenergetic de pe Dunăre din zona Islaz-Somovit.

Rezultate pozitive au fost obținute în domeniul relațiilor științifice, culturale și artistice. S-au lărgit colaborarea și cooperarea dintre instituțiile științifice, schimburile de experiență și contactele dintre oamenii de știință români și bulgari, s-au intensificat schimburile și colaborarea în domeniul culturii, învățămîntului, artelor, presei, radiodifuziunii, televiziunii, sportului, turismului.

Dezvoltarea continuă a relațiilor de bună vecinătate, a prieteniei frățești româno-bulgare, a cooperării lor multilaterale servește intereselor ambelor popoare, cauzei unității țărilor socialiste, luptei împotriva imperialismului, pentru pace în lume.

Edwin Aldrin

Continuăm să publicăm relatarea lui Edwin Aldrin, începută în numărul precedent, despre călătoria sa selenară, precum și povestirea celui de-al treilea membru al echipajului navei „Apollo-11", Michael Collins. (Textele sînt reproduse după revista „L'Europeo").

CE AM SIMȚIT UMBLÎND PE LUNĂ

Toate instrumentele și aparatele au fost mult mai ușor de manipulat pe Lună decît pe Pămînt. Pensetele lungi, de exemplu, cu care am strîns o parte din material, nu funcționau prea bine în timpul probelor la Houston. Dacă piatra apucată era prea grea sau de o formă mai ciudată, adesea cădea și, abia după trei sau patru încercări, reușeam să o prindem din nou. Pe Lună, însă, nu am greșit niciodată, indiferent de forma sau greutatea pietrelor.

Folosirea sapei a fost, însă, mai grea. Pe baza experienței terestre, ochiul e obișnuit să evalueze greutatea după cantitatea de material care se vede pe sapă și să transmită informația creierului. Acesta comunică mușchilor efortul necesar. Pe Lună, însă, cantitatea de pulbere de pe o sapă cîntărește puțin și, la primele încercări, brațele făceau un efort exagerat și totul se împrăștia în aer. Rezultatul: ne pomeneam dezechilibrați. E ca și cum ai crede că ridici o valiză foarte grea și de fapt valiza e goală.

Toate mișcările, toate deplasările, toate traiectoriile obiectelor sînt diferite pe Lună, în această lume fără atmosferă și cu gravitație redusă. Îmi amintesc cît am fost de surprins observînd ciudatul mod în care se desfășurau cablurile pe care le instalam pe teren. Aruncam un cablu și acesta se desfășura foarte lent. Pînă și praful ridicat de picioarele noastre avea, ca să spun așa, o comportare destul de stranie. Dacă pe Lună lovești cu vîrful cizmei, nisipul se ridică lent și recade tot atît de lent în semicerc, în jurul pantofului.

MOMENTUL CEL MAI EMOȚIONANT

Nici Armstrong, nici eu nu sîntem prea expansivi. Nu ne place să ne manifestăm sentimentele, dar trebuie să spun că, pe Lună, am fost cuprinși amîndoi de o ciudată stare de spirit. Discutînd în timpul zborului de întoarcere, am descoperit că avuseserăm aceeași emoție, o emoție unică, irepetabilă. Îmi amintesc un anumit moment: la sfîrșitul lucrului, reintrați în modul, ne-am privit în ochi. Apoi ne-am bătut cu mîinile pe spate (spațiul nu ne permitea gesturi mai ample) și am spus aproape în același timp: „Am făcut-o. O treabă bună". Acela, cred, a fost momentul cel mai emoționant din toată călătoria. Am simțit că trăiserăm o mare aventură. Nici un om, înaintea noastră, nu ajunsese atît de departe și nu fusese atît de separat de lumea sa. Știam, însă, că o legătură caldă și continuă ne unea cu milioane de alți oameni. Nu numai cu prietenii din laboratoarele și din sălile de control ale N.A.S.A., care comunicau cu noi prin radio, ci cu toți oamenii de pe Pămînt.

Că președintele Nixon ne va vorbi de la Casa Albă, am știut-o abia cu zece secunde înaintea începerii mesajului. Centrul de control ne-a spus să stăm aproape de steag. Apoi, pe neașteptate, am auzit vocea președintelui.

CÎND AM HOTĂRÎT SĂ IEȘIM DIN MODUL

Înainte de zbor, discutasem mult cu Armstrong despre posibilitatea de a alege: fie să ieșim din modul imediat după sosire, fie după o perioadă de odihnă. Știam că, renunțînd la odihnă, ne cream probleme. Era clar că, de-a lungul cîtorva ore înaintea aterizării, în timpul coborîrii spre Lună, aveam de îndeplinit o muncă grea la bordul „Vulturului", în condiții destul de incomode și dificile. A renunța la odihnă însemna să înfruntăm ieșirea pe Lună după o perioadă de tensiune și oboseală. Însemna chiar să amînăm somnul cu cîteva ore. Și nici nu ar fi fost posibil să întrerupem eventual plimbarea pe Lună ca să ne odihnim puțin în interiorul modulului. Dacă, în timpul lucrului, ne-am fi simțit obosiți, trebuia să întrerupem programul, să reintrăm în modul, să dormim și să plecăm.

De acord cu Armstrong, am hotărît să amînăm alegerea momentului cînd ar urma să ieșim din modul pînă după aterizare. Dacă ne vom simți obosiți, ne vom culca. Dacă vom fi calmi și ne vom simți odihniți, vom ieși imediat.

Coborîrea ne-a provocat unele neplăceri din cauza unei defecțiuni la calculatorul electronic de la bord, a dificultăților legate de alegerea locului de aterizare, a carburantului redus la zero. Dar, o dată ajunși pe Lună, am simțit o asemenea stare de euforie încît, de comun acord, am hotărît să ieșim imediat.

Totul a mers bine, dar trebuie să spun că, atunci cînd ne-am întors în modulul lunar, după plimbarea și activitatea pe solul lunar, am dormit prost. Eu găsisem o poziție destul de comodă, dar Armstrong nu. Stătea pe jumătate răsucit pe motor, care forma un fel de protuberanță chiar în mijlocul cabinei. Pentru a-și întinde picioarele, a trebuit să fixeze o chingă de o bară de fier.

Și frigul ne-a împiedicat să dormim bine. După trei ore devenise aproape insuportabil. Mai purtam costumul de protecție, prevăzut cu sistemul de răcire. Încercasem să reducem la minimum răcirea, dar fără rezultat. Ne-am străduit atunci să corectăm temperatura, acționînd asupra sistemului de distribuire a oxigenului. Temperatura oxigenului poate fi reglată între anumite limite, dar chiar ridicînd la maximum manivela, tot nu am reușit să creăm în minuscula cabină o temperatură suportabilă. I-am propus lui Armstrong să deschidem obloanele interne ale ferestruicilor pentru a permite soarelui să pătrundă în navă. Desigur că ne-ar fi încălzit puțin dar, în schimb, lumina foarte intensă ne-ar fi împiedicat definitiv să dormim.

LUMINA ȘI UMBRA

Lumina e un fenomen important pe Lună. Cînd te expui din plin razelor solare, ai o intensă senzație de căldură. În interiorul costumelor noastre nu sesizam diferența de temperatură, dar lumina ne dădea o impresie de căldură. În schimb, cînd se trecea în zona de umbră, ne învăluia o senzație de ger, chiar dacă, în realitate, nu era vorba de nici o scădere de temperatură în interiorul costumelor noastre. În plus, în geamul vizierei ne vedeam reflectate fețele. Din această cauză e foarte greu de lucrat la umbră. Îți vezi fața ca într-o oglindă, la cîțiva centimetri de nas, și observi prea puțin ceea ce e în jur. Totuși, cam după 20 de secunde, te obișnuiești și, deși continuă să fie greu, e posibil să lucrezi și să te miști.

Un fapt curios: cînd ne-am aruncat prima oară privirea pe Lună, prin fereastra „Vulturului", imediat după aterizare, ne-am găsit în fața unui peisaj foarte familiar. De jur împrejurul nostru era o privelițe sălbatică, dar ispititoare. M-am gîndit un moment că poate ar fi posibil să ieșim pe Lună în cămașă și să stăm puțin la soare. Îmi amintesc că i-am spus lui Armstrong: „Nu crezi că am nimerit într-un nou și perfecționat simulator? Oare chiar am sosit pe Lună?" Și lui Armstrong îi părea familiar ceea ce vedea. Era ca și cum ar fi privit un peisaj de mult cunoscut. Ridicînd privirea, am văzut pe cerul negru o mică sferă albastră: Pămîntul. Atîrna deasupra capetelor noastre.

De multe ori, în timpul ședерii pe Lună, am ridicat privirea sperînd să zăresc nava în care ne aștepta Collins. Dar nu am văzut-o. Auzeam vocea tovarășului nostru și era reconfortant să știi că el se află acolo sus, așteptîndu-ne ca să ne ducă acasă.

Coborîrea pe Lună a fost lină și calmă. Din toate operațiile pe care le-am îndeplinit în spațiu, aceasta a fost poate cea mai liniștită. „Vulturul" e o navă minunată. Izolarea sa e atît de perfectă încît dinăuntru nu se aude nici măcar aprinderea motorului. Amortizoarele funcționează perfect. Cînd manevram butonul pentru a pune în funcțiune rachetele de frînare, se simțea doar o ușoară scuturătură. Numai indicatoarele de bord ne dovedeau că rachetele funcționează.

Am avut un puternic sentiment de apăsare doar cînd rachetele au ajuns la punctul maxim pentru a garanta frînarea. Abia în momentul acela ne-am dat seama că sosiserăm „în lungime",

cum spun aviatorii. Cu alte cuvinte, că ajunseserăm mult mai departe de locul prevăzut pentru aselenizare. Am deslușit foarte clar craterul Maskelyne, dar el s-a ivit cu două secunde mai tîrziu decît prevedea programul, ceea ce echivala cu o diferență de circa trei kilometri. În realitate, ne-am plasat la șase kilometri de zona prevăzută în planul de zbor, dar totuși în acea zonă eliptică indicată pe hărțile noastre drept „locul de aselenizare numărul doi".

La centrul Houston, geologii au fost cei care au identificat primii poziția noastră. Ei au reușit să stabilească unde ne găseam cu adevărat înaintea calculatoarelor, care elaborau datele relative la coordonate, traiectorie, viteză. Geologii au ajuns să învingă calculatoarele folosindu se de hărțile lor lunare. Aceste hărți foarte amănunțite au fost întocmite cu ajutorul fotografiilor efectuate de navele cu și fără echipaj, care vizitaseră împrejurimile Lunii înaintea lui „Apollo-11". Bazîndu-se pe puținele informații transmise de Armstrong în timpul coborîrii pe Lună, geologii au reușit să identifice rînd pe rînd, pe hărțile lor, punctele de referire.

Contactul cu solul lunar a fost foarte lin. În interiorul modulului am simțit o ușoară lovitură și atît. Era semnalul că sosiserăm cu bine pe Lună.

Nu pot spune dacă Luna are „miros". În interiorul căștii nu se simt mirosuri. Cînd am reintrat însă în modul și ne-am ridicat casca, am simțit în cabină un miros ciudat — puțin acru, înțepător, asemănător celui pe care îl emană capsulele unui pistol de jucărie. Sub cizmele noastre rămăsese lipit nisip lunar și chiar pe noi aveam pulbere. De unde provenea mirosul acela? Am început să fim preocupați. Nu din pricina mirosului propriu-zis, firește, ci din cauza sursei sale posibile. Ne-am întrebat, Armstrong și eu, dacă o dată ajunși din nou în spațiul cosmic, în condițiile totalei imponderabilități, nisipul și pulberea aceea pe care le purtam cu noi nu vor începe să „înoate" prin toată cabina, provocînd tulburări, nouă și instrumentelor.

Spre surprinderea noastră nu s-a întîmplat nimic. Chiar în absența totală a gravitației,pulberea lunară nu ne-a provocat nici o neplăcere. Foarte curînd, aproape că am și uitat de prezența ei la bord.

■ PLECAREA DE PE LUNĂ

Plecarea de pe Lună s-a desfășurat perfect, ca și sosirea. Ne așteptam ca, în momentul aprinderii motorului, să simțim vibrații și oscilații. Fuseserăm preveniți în acest sens și chiar experimentaserăm mai multe plecări „vibrante" în stimulatoare. Ne izbiserăm de toți pereții și, deci, eram pregătiți să trecem prin ceva asemănător acum, cînd plecam cu adevărat. Dar nu s-a întîmplat nimic. Cîteva ușoare oscilații, cîteva mici vibrații și am pornit încet și liniștit spre Collins.

Cel mai bun sistem pentru plecarea de pe Lună ar fi înălțarea orizontală, așa cum fac aeroplanele. Modulul lunar nu permite însă o astfel de manevră. Cu modulul trebuie să te înalți cam 60 de metri înainte de a te putea plasa pe o traiectorie orizontală. În momentul trecerii de la zborul vertical la zborul orizontal, vehiculul se înclină cu circa 50 de grade. În simulatoare, acest moment nu era prea plăcut. După fiecare probă ieșeam din simulator cam năuciți. În realitate, operația s-a desfășurat mult mai liniștit. „Vulturul" s-a înălțat foarte bine, a parcurs cei 60 de metri pe verticală, a atins înclinația necesară cu minimum de oscilații și a apucat hotărît pe drumul prevăzut pentru a ne readuce pe orbită. În timp ce nava se îndepărta, priveam pentru ultima oară Luna sub noi.

Sus era „Columbia" care ne aștepta. E adevărat că riscurile nu se sfîrșiseră încă. Manevra de cuplare prezenta dificultăți, chiar dacă fusese încercată cu succes de atîtea ori. Dar ce era mai greu trecuse și totul se desfășurase perfect, mai presus de orice așteptări. Ne întorceam spre Pămînt ducînd cu noi, în două valize, primele „materiale cosmice" pe care omul le zmulsese unei alte planete.

După înapoiere am încercat mereu să reflectez la semnificația călătoriei lui „Apollo-11". Văzută de pe Pămînt, călătoria noastră a fost o mare aventură: trei oameni lansați în spațiu pentru cucerirea unui corp ceresc visat, iubit, dorit, scrutat de milioane de oameni, timp de milenii. Aceasta e partea mitică a acțiunii. Văzută de protagoniști, călătoria a fost rezultatul unei îndelungate, precise și inteligente activități de cooperare științifică și tehnică. Vorbind despre cooperare nu mă gîndesc numai la organizații, întreprinderi și persoane din Statele Unite, care au colaborat direct la realizarea și reușita călătoriei noastre. Mă gîndesc la lungul șir de bărbați și femei, popoare întregi care, de-a lungul secolelor, au făcut posibilă aventura lui „Apollo-11". Mai mult, aș spune că au făcut-o inevitabilă. Cucerirea Lunii a fost dintotdeauna una din marile aspirații ale omului. Omul a visat de milioane de ani zborul lui „Apollo-11". Iată de ce simt în spatele meu această enormă mulțime de colaboratori. Noi am realizat doar ceea ce umanitatea a vrut și a construit. Istoria adevărată a lui „Apollo-11" nu începe cu startul de la Cape Kennedy, sau cu elaborarea programului spațial american, sau cu primele cercetări asupra rachetelor. Această istorie a început într-o zi îndepărtată, în ziua în care un om a ridicat pentru prima oară ochii, uimiți sau tematori, pentru a privi discul Lunii.

Edwin E. Aldrin Jr.

Michael Collins

LA BORDUL „COLUMBIEI" ÎN TIMPUL ASELENIZĂRII

A vrea să concentrezi în cîteva pagini povestirea celor opt zile de călătorie și a celor 800 000 de kilometri străbătuți de „Apollo-11" este o încercare foarte anevoioasă. Am văzut lucruri pe care ochiul omenesc nu le văzuse niciodată. Dintre toate, cea mai fascinantă a fost, fără îndoială, imaginea „Vulturului" ridicîndu-se de pe Lună pentru a se întîlni cu mine în spațiul cosmic.

Era o zi lunară blîndă, clară, luminoasă. Luna, spre deosebire de perioadele cînd lumina solară o atinge dintr-un unghi foarte mic, aproape razant, nu era nici sinistră, nici misterioasă. Dimpotrivă, luminată de soarele plasat foarte sus, în spațiu, părea fericită. Fericit eram și eu deoarece vedeam modulul lunar, pur și luminos, mărindu-se văzînd cu ochii și înscriindu-se exact pe orbita stabilită în planul de zbor. Toate greutățile întîlnirii pe orbită erau acum de domeniul trecutului. Nu ne mai rămînea decît operația de cuplare și întoarcerea acasă.

Neil Armstrong a început să efectueze primele manevre de apropiere și de aliniere a sistemului său de cuplare cu cel al „Columbiei". Apoi, cînd ne aflam la o distanță de circa 8—10 metri, controlul mi-a revenit mie. Era mai ușor să controlez eu manevra pentru că, în timp ce priveam drept înainte printr-o fereastră foarte mare, Armstrong era nevoit să privească în spate și avînd la dispoziție o fereastră mult mai mică.

Adevărata manevră de amorsare începe cînd cele două vehicule se ating și cele două sisteme se cuplează. În momentul acela, ele sînt foarte fragil legate de trei mici palete. E ca și cum niște fișii subțiri de hîrtie ar trebui să țină legate două vehicule, dintre care unul cîntărește 12 tone, iar celălalt trei. Pentru a menține cele două nave amorsate ferm și stabil, trebuie să apeși pe butonul unui mic rezervor de gaz, al cărui rol e de a „aspira" cele două vehicule și a le împinge unul către celălalt. Abia după această operație se asigură „blocarea" prin 12 zăvoare așa-zis explozive.

Principiul e acesta, dar lucrurile nu decurg niciodată aşa cum au fost prevăzute. După ce am apăsat pe butonul rezervorului de gaz, nava a început să se rotească într-o manieră îngrijorătoare. Au urmat 8—10 secunde în timpul cărora m-am gîndit să eliberez modulul şi să reiau de la început manevra de cuplare. Teoretic, lucrul era posibil deoarece aveam în rezervor o rezervă de gaz. (Întorşi pe pămînt mi s-a relatat că, în momentul acela, am exclamat : „Sîntem în plină încurcătură". Nu-mi amintesc să fi spus aceste cuvinte dar, de vreme ce ele figurează pe banda de înregistrare a dialogurilor cu astronauţii, desigur că le-am spus).

CUPLAREA

Eu de pe navă şi Armstrong de pe „Vultur" am încercat să corectăm unghiul de rotire. Împreună am readus cele două vehicule în linie, unul lîngă altul. Între timp, manevra automată de cuplare continua şi am auzit deodată o explozie puternică : cele 12 închizături s-au fixat pe vehicule. Eram în sfîrşit uniţi. Manevra de cuplare se sfîrşise.

Prima mea sarcină a fost de a elibera tunelul de comunicaţie între navă şi modul, de a deschide uşa şi de a transporta în cabină toate obiectele care blocau trecerea. Apoi, în stare de imponderabilitate, am plutit prin tunel pentru a-mi primi prietenii. Acolo, închişi în modul, îi vedeam pe amîndoi, le vedeam privirile concentrate. Pare ciudat, dar acum nu pot să-mi amintesc care din doi a intrat primul cu mine în „Columbia". I-am întîmpinat pe amîndoi, ne-am strîns mîna cu putere şi... asta a fost tot.

Eram fericit că-i văd, iar Armstrong şi Aldrin au spus că bucuria e reciprocă. Mi-au înmînat cutiile încărcate cu probele de roci lunare, pe care le-am aranjat ca şi cum ar fi fost pline cu bijuterii. Şi erau într-adevăr. Le-am pus în locul rezervelor de hidroxid de litiu, care serviseră la purificarea aerului din cabină. O dată aşezate acolo, preţioasele cutii păreau nişte case de fier aliniate şi dădeau impresia că te afli într-o bancă, în sala seifurilor.

NU M-AM SIMŢIT SINGUR

Zborul, în general, a fost perfect. Unica surpriză am avut-o în momentul plecării capsulei, fixată în cel mai înalt punct al rachetei „Saturn 5". Primele 15 secunde au fost grele. Cred că, în felul lor, rachetele „Saturn" sînt ca şi oamenii. Două rachete nu sînt niciodată la fel. A noastră părea învechită. Îmi dădea impresia unei femei nervoase, la volanul unei maşini, pe o stradă îngustă. O asemenea femeie nu ştie niciodată dacă se află prea la stînga sau prea la dreapta, dar ştie că e ceva în neregulă şi, ca atare, întoarce volanul la întîmplare, ba la dreapta, ba la stînga.

În schimb, zgomotul a fost mult mai mic decît ne aşteptam. După plecare s-a atenuat mult, astfel că aprinderea celei de-a doua trepte a rachetei s-a făcut fără ca noi să ne dăm seama. Aprinderea celui de-al treilea motor ne-a provocat o senzaţie mai apropiată de aşteptările noastre : o uşoară oscilaţie cu frecvenţă foarte înaltă.

Un astfel de zbor e rezultatul unui şir foarte lung de elemente, care pot apărea foarte nesigure şi care, într-un fel, chiar sînt. Eşecul unuia din aceste elemente duce aproape inevitabil la falimentul întregii încercări. Cu toată mărea încredere pe care o aveam în aparatele noastre şi în toţi ceilalţi factori, la plecare eu eram cam pesimist. Mi se părea că nu existau prea multe şanse pentru un succes total. Îmi spuneam că un lanţ atît de lung şi de fragil trebuie să ascundă pe undeva o verigă mai slabă decît altele. Înainte de plecare, m-am întrebat adesea : oare voi fi eu acea verigă fatală ? La antrenamentele mele nu a fost oare omis vreun element vital de informaţie ? Sau poate am uitat eu ceva ? Credeţi-mă, nu sînt îndoieli plăcute. Totuşi, în ziua plecării, m-am convins că am făcut tot ce stătea în puterea mea pentru a mă pregăti într-un mod demn pentru marea încercare. Desfăşurarea întregului zbor şi succesul său deplin au arătat că şi ceilalţi membri ai echipajului se pregătiseră cum se cuvine.

Am fost deseori întrebat dacă nu m-am simţit cam singur acolo sus, la comanda „Columbiei", în timp ce Armstrong şi Aldrin erau pe Lună. Trebuie să spun că nu. Sînt aproape 17 ani de cînd pilotez avioane fără colegi de echipaj. Ca atare, ideea de a fi singur în spaţiu nu m-a alarmat prea mult.

DE CE NU I-AM PUTUT VEDEA PE LUNĂ

De la bordul „Columbiei" nu am putut nici o singură dată vedea „Vulturul" aşezat pe solul lunar. Acesta a fost un aspect al zborului foarte discutat la Cape Kennedy, înainte de plecare. Ne-am întrebat atunci dacă modulul, o dată aterizat pe Lună, va reflecta suficientă lumină pentru a-l putea identifica de la postul meu de observaţie pe orbită. Zona prevăzută pentru aselenizarea modulului era foarte vastă, în timp ce trecerea mea pe orbită, de la un orizont la altul, nu dura decît şase minute şi jumătate, iar din acest răstimp, doar o mică parte putea fi folosită pentru căutarea unui semn de recunoaştere, dat fiind unghiul de zbor al „Columbiei", foarte razant spre Lună. Timpul de zbor asupra locului precis de aselenizare era de circa două minute şi jumătate. Am încercat să scrutez solul lunar în timpul acelei goane a secundelor, servindu-mă şi de sextant, un instrument optic foarte puternic, dar al cărui cîmp de vizibilitate e foarte limitat. Nici aşa nu am izbutit să examinez decît mici segmente din zona de alunizare.

Şi problema contactului prin radio merită să fie explicată. Aşezat pe cele patru picioare, „Vulturul" a fost tot timpul „în linie" cu un punct oarecare de pe Pămînt, iar Neil şi Edwin au putut astfel să vorbească în permanenţă cu baza. Pe cînd eu mă învîrteam ca un titirez în jurul Lunii, iar în timpul fiecăreia din revoluţiile mele, care durau cam două ore, navigam 40 de minute în spatele feţei ascunse, în condiţiile unei absolute izolări în raport cu Pămîntul şi cu cealaltă faţă a Lunii. Cînd ajungeam din nou în văzul lumii — pare ciudată această expresie, dar ea corespunde sentimentelor mele — puteam să reiau legăturile radio şi să vorbesc. Nici aceste „reintrări" nu se petreceau însă în raza vizuală a „Vulturului", aflat „în spatele" orizontului lunar. Astfel, de fiecare dată cînd zburam deasupra feţei vizibile a Lunii, aveam la dispoziţie o oră şi un sfert pentru a vorbi cu întreg universul, dar numai 6 sau 7 minute pentru a vorbi cu cei din modulul lunar. De fiece dată cînd ieşeam dintr-o perioadă de tăcere forţată, procedam ca oricine de pe Pămînt şi întrebam : „Ce au mai spus ?"

Mă număr şi printre puţinele fiinţe umane care nu i-au văzut pe Neil şi Edwin umblînd pe Lună, deoarece „Columbia" nu are televizor la bord. Am văzut plimbarea lor lunară după întoarcerea noastră pe Pămînt.

Înainte de zbor m-am întrebat dacă voi fi în stare să dorm. Ei bine, răspunsul e da. Şi nu am dormit rău. În noaptea aselenizării am dormit aproape cinci ore, întocmai ca Armstrong şi Aldrin, ceea ce a făcut ca circuitul radio să rămînă tăcut. Ştiam că tehnicienii de pe Pămînt supravegheau toate sistemele navei. Dacă aş fi avut mai înainte vreo defecţiune cît de mică, probabil că mi-aş fi făcut griji dar, cum totul se petrecuse cu bine, am închis ochii şi am dormit.

Perioada de carantină a fost cam prea lungă. La un moment dat am aflat cu satisfacţie că un şoarece căruia i se injectase puţină pulbere lunară nu suferise nici o consecinţă şi nu fusese atacat de microbi necunoscuţi. Dar fericita constatare nu a servit la nimic. Sper că succesorii noştri vor fi scutiţi în viitor de carantină după amerizare, dar cred că o probă similară va fi rezervată şi echipajelor ulterioarelor trei sau patru zboruri lunare.

LUNA E FASCINANTĂ, DAR REDAŢI-MI PĂMÎNTUL !

Văzută de la 100 de kilometri înălţime, Luna îşi schimbă culoarea pe măsură ce se modifică unghiul razelor solare. Cînd te afli pe orbită în jurul satelitului nostru, zorile, amiaza, apusul şi înserarea se succed fără întrerupere la fiecare revoluţie, adică la fiecare două ore. Cînd treci peste o regiune lunară în zori sau seara, Luna e cu adevărat o lume gri. Culorile variază de la negrul cel mai pur la gri clar, trecînd prin negru antracit şi albastru de ardezie, aşa cum a indicat echipajul de pe „Apollo-8". Cei de pe „Apollo-10" au văzut însă o Lună de culoare brună. Diferenţa se datoreşte faptului că echipajul lui „Apollo-10" a scrutat solul lunar spre amiază, cînd Soarele se afla în punctul cel mai înalt. La ora aceea, culoarea solului lunar este efectiv brună, apoi revine la gri şi apoi e din nou brună. Deci toţi astronauţii au avut dreptate.

În timpul zborului meu pe „Gemini-10", aveam atîtea de făcut încît n-am dispus nici măcar de răgazul de a mă mira de faptul că fluturam în spaţiu ca legat de un lanţ. Atenţia mea era fixată sută la sută asupra misiunii ce-mi fusese încredinţată şi pe care trebuia s-o duc la bun sfîrşit. De data aceasta, pe „Apollo-11", în timpul momentelor de calm, am putut reflecta asupra unor anumite lucruri. Înainte de toate nu-i totuna să te găseşti la 300 sau la 300 000 kilometri de casă. Evident, m-am gîndit mult la familia mea, la această distanţă, dar şi mai mult m-am gîndit la planeta noastră, Pămîntul, la norocul pe care-l avem de a trăi într-un loc atît de minunat şi la sentimentul de linişte pe care-l ai contemplînd-o de la o asemenea depărtare.

Mă gîndeam în momentele acelea că ar fi foarte plăcut să mă pot întoarce pe planeta Pămînt şi să revăd puţină apă albastră în loc să continui să mă rotesc în acel gol absolut. Există multe planete; eu am văzut numai două, dar ce diferenţă între una şi alta ! Luna e un loc fascinant şi, din punct de vedere geologic, o mică comoară. Dar, vă rog, redaţi-mi Pămîntul !

Michael Collins

AUGUST

FAȚA NEVĂZUTĂ A LUNII...

Montaj de Radu Cosașu

În timp ce :

— „Vulpea își face o intrare foarte remarcată, atît la croitori cît și la creatorii de modele, folosindu-se vulpi în toate tonurile, de la ruginiul natural pînă la cele argintate care, pentru a fi frumoase, par a fi totdeauna ușor triste",

— lîngă Torino, o armată de cîteva milioane de omizi înaintează pe un front foarte larg, necesitînd intervenția infanteriei italiene, cu aruncătoare de flăcări și napalm,

— în Franța, la Cobourg, se dă în folosință primul asinodrom pentru cursele pe măgari,

— dna Shirley Thorme, după o reflecție de trei luni, cere familiei Butler din Peterborough (Anglia) să-i dea înapoi pe Jacqueline, fiica sa în vîrstă de doi ani, schimbată în glumă, dar pe baza unui act semnat, pentru un patefon, iar familia Butler refuză, hotărîtă să adopte fetița,

— dl Georges Pompidou, aflat în vacanță, declară ziariștilor că : „...mai mult de două-trei cărți foarte bune nu pot ieși într-un an, proporția nu e de loc surprinzătoare, la urma urmei Flaubert publica o carte la zece ani",

— dna Claude Pompidou mărturisește că, pînă la aflarea veștii devalorizării francului la radio, „n-am înțeles de ce soțul meu a amînat vacanța cu 48 de ore cînd ea e atît de scurtă...",

— Hondurasul și San Salvadorul fac schimb de prizonieri — 58 hondurieni contra 27 salvadorieni,

— un copilandru american, John Erickson, 14 ani, reușește trecerea Canalului Mînecii înot, punînd piciorul pe plaja de la Dover după 11 ore și 23 de minute de la plecarea din Calais, iar

În tot acest răstimp — și am numit prima jumătate a lunii august — doi oameni se gîndeau, nici mai mult nici mai puțin, la sărbătorile de iarnă. Ca atare, în perioada 17—23 august, conducătorii societății Revlon — cunoscuta firmă producătoare de parfumuri, rujuri, pudră și alte articole pentru înfrumusețarea femeilor — primesc numeroase apeluri telefonice de la un necunoscut care le propune, în schimbul a 15 000 de franci, deconspirarea unor secrete de fabricație ale firmei Lancôme, specializată și rivală în aceeași branșă și aflată în plină pregătire tainică a surprizelor cosmetice pentru sărbătorile sfîrșitului de an. Revlon-ul informează Lancôme-ul și poliția despre telefoanele primite.

În numita săptămînă — cînd a apărut una din primele tentative de furt în domeniul apei de colonie, rimelului și fond-de-teint-ului,

— murea Blaiberg ; celebrul chirurg finlandez Matti Sulamaa contesta categoric grefele cardiace ; „Osservatore Romano" se pronunța în favoarea lor ; Escarpit în „Le Monde" scria : „...trebuie să-i mulțumim doctorului Blaiberg de a fi trăit ceva mai mult decît i-a hărăzit o natură ingrată și de a fi explorat pentru noi un teren îngust, cucerit dincolo de frontierele morții",

— un turist francez pierea acoperit de lava unei erupții de slabă intensitate a vulcanului Stromboli,

— antropologul L.S.B. Leakey anunța că a descoperit la Olduval (Tanzania) un nou craniu de „homo habilis", creaturi a căror existență s-ar situa în urmă cu 1 800 000 de ani,

— o rețea europeană de radioamatori salva un copil brazilian grav bolnav, obținînd medicamentul printr-o farmacie dintr-un orășel francez,

— unul din Beatleși, John Lenon și soția sa, japoneza Yoko Ono, se angajau să cînte, de pe un vas aflat în Mediterana, melodii adresate țărilor beligerante în Orientul Mijlociu, indicativul emisiunii fiind piesa muzicală „Dați o șansă păcii",

— doi turiști britanici acuzau doi ucenici dintr-o măcelărie pariziană de a fi brutalizat două lebede negre din parcul Monceau, iar,

— macheta statuii Libertății (înaltă de 13,50 metri și cîntărind 3 tone), folosită în comedia cinematografică „Creierul", vîndută de societatea Gaumont comunei Barentin (departamentul Seine-Maritime), transportată acolo pe un camion și întîmpinată de primar, cu surle și fanfare, în piața orașului, în prezența a 3 000 de locuitori.

...Cu încuviințarea poliției, un funcționar al Revlon-ului atrage misteriosul spion în ale cosmeticii într-o cursă. La 26 august, într-un bar de pe strada François I, are loc prima întîlnire. Sosește un bărbat. Se numește Christian Légér și declară că e capabil să furnizeze 11 fotografii de machete ale firmei Lancôme. Se fixează un nou rendez-vous pentru ziua de 27.

În zilele de 26 și 27 august :

— un vapor suedez culegea din Pacific un călător căzut în ocean de la bordul unui vas liberian ; plutea de 15 ore pe spinarea unei uriașe broaște țestoase,

— la tîrgul cailor de curse de la Deauville, un american, dl Engelhardt, bătea recordul licitației, cumpărînd cu 340 000 franci mînzul „Wenceslas",

— specialiștii sovietici puneau la punct un aparat, mic cît un pachet de țigări, alimentat cu pilă electrică, plasat în leagănele și pătuțurile pruncilor, care anunță mamele printr-un semnal sonor că scutecele sînt ude înainte ca nou-născutul să emită primele țipete,

— satul Bord-Saint-Georges era invadat de zeci de mii de purici, după ce primăria transportă cele cîteva tone de fîn depozitate în piața localității,

— Air-France decidea să mențină în serviciu stewardese pînă la vîrsta de 50 de ani, ceea ce provoacă declarații de genul următor : „o veste deprimantă — în avion e bine să știi că o ființă tînără se ocupă de tine...",

— pe baza unui acord comercial între R.P. Chineză și Pakistan, se redeschidea străvechiul „drum al mătăsii", lung de 713 km, care leagă bătrînul oraș Kashgar din Sinkian de Gilgit (Pakistanul oriental),

— ca „replică la atitudinea ostilă a suporterilor paraguaieni la meciul-tur disputat la Asuncion", un club de tineri brazilieni din Copacabana pregătea un coșmar echipei paraguaiene pentru noaptea care precede meciul-retur de la Rio ; poliția apără hotelul „Paineras", în care sînt cazați oaspeții,

— murea la Zürich, în vîrstă de 63 de ani, Erika Mann, fiica lui Thomas Mann,

— murea, la 84 de ani, Marcel Allain, creatorul lui Fantomas, „personajul care încarnează posibilitățile nelimitate ale răului în fața unei polițiii aservite orbește legilor și regulamentelor" (după o explicație recentă a autorului la televiziune).

...Dar la rendez-vous-ul din 27, cei 15 000 de franci sînt aduși de un polițist care se dă drept contabil al Revlon-ului. Légér e prins. El refuză să dea numele celui care a fotografiat machetele Lancôme-ului. Poliția cercetează trecutul funcționarilor și descoperă că un anume Bessin a locuit cîndva la Los Angeles, ca și Légér. Bessin face mărturisiri complete : ideea operației le-a venit celor doi după ce au văzut un film din lumea spionajului industrial... Judecătorul de instrucție Bertholou îi arestează sîmbătă 29 august.

În acea zi, ziarele anunță că U Thant a inaugurat campionatele de tenis de la Forrest Hills, în aceeași sîmbătă, care încheia unul din primele capitole ale spionajului într-ale frumuseții, la Cannes era în plină desfășurare Festivalul internațional de artă pirotehnică, „artă care încearcă să alieze într-o formulă magică focul, muzica și apa... Anul acesta, artificierii italieni și francezi au stăpînit atît de bine tehnica lor încît fraze muzicale din „Cotofana hoață", „Aida", „Gioconda", „Pinii din Roma" — folosite de primii — sau altele din Couperin, Rameau, Bach aduse de ceilalți, au apărut publicului masat pe Coastă ca transfigurări între apă și cer ale unui balet de foc... Progrese certe și încurajatoare au avut loc, în orice caz, față de anul trecut... („Le Monde" din 1 septembrie).

New Statesman
LONDRA

DIPLOMAȚIA DOLARULUI

DE 25 DE ANI Statele Unite se află într-un deficit permanent al balanței lor de plăți, fără ca americanul mijlociu să se preocupe sau măcar să cunoască mare lucru în legătură cu aceasta. Atitudinea oficialităților și oamenilor politici americani față de deficit a trecut însă prin trei etape diferite. În primul rînd, mulți ani după război, era considerat ca nefiind altceva decît un derivat lipsit de importanță al hotărîrii de a contribui la refacerea economiei Europei occidentale. Europenii — printre care și englezii — erau pradă unei crize disperate de dolari, singura valută cu care se puteau cumpăra mărfurile ce le erau necesare — și nu au formulat nici o plîngere în legătură cu deficitul S.U.A. — fie în schimburi comerciale fie în mișcările de capital, — care le punea la dispoziție dolari. Existența unui deficit, așadar, nu a jucat nici un rol, în momentul acela, în formularea unei politici externe sau economice americane.

Cea de a doua etapă a început pe la sfîrșitul deceniului al șaselea, după acțiunea (încurajată de Administrația S.U.A.) de a liberaliza convertibilitatea monedelor. Efectul psihologic al acestei acțiuni a fost de a lipsi dolarul de statutul său special ca singura valută pentru care apetitul lumii este inepuizabil și, treptat, să provoace critici la adresa poziției S.U.A.

Drumul a fost deschis de economiști cu titluri academice, îngrijorați de primejdia ca dezvoltarea comerțului mondial să fie stăvilită de o criză de valută internațională : creșterea rezervelor monetare de la război, au subliniat ei, s-a bazat pe dolarii creați de deficitul S.U.A., dar alte guverne ar pierde încrederea în dolar și ar fi nemulțumite să acumuleze mai mult în rezervele lor, dacă deficitul persistă. Aceste presimțiri rele s-au dovedit justificate cu mult înainte ca generalul de Gaulle să-și lanseze campania împotriva dolarului, chemînd la desființarea monedelor de rezervă și restabilirea etalonului aur. A cîștigat teren ideea că Administrația S.U.A. nu va putea continua la infinit să convertească dolari străini în aur la prețul fix de 35 dolari uncia ; guvernele au început să-și convertească dolarii cît timp cursul era favorabil, uriașele rezerve de aur ale S.U.A. au început să se restrîngă rapid, speculația împotriva dolarului a luat o amploare care, cu cîțiva ani înainte, ar fi părut de neconceput, iar președinții Kennedy și Johnson au fost siliți să treacă la acțiune în problema balanței de plăți. Aceasta a fost perioada în care s-au impus restricții asupra împrumuturilor contractate de străini la New York și asupra libertății firmelor americane de a investi în străinătate, restricții fără îndoială iritante pentru oamenii de afaceri, dar care continuă să prezinte prea puțin interes pentru cetățeanul obișnuit.

Aceste restricții continuă să fie în vigoare. Faptul că ne găsim acum într-o a treia etapă, cu totul deosebită, a fost însă scos în evidență cu energie săptămîna trecută, cînd Statele Unite au dat publicității cifrele balanței lor de plăți pentru al doilea trimestru al anului 1969 ; deficitul se cifrează la aproape patru miliarde dolari, de departe cel mai mare înregistrat vreodată. Piețele valutare continuau să manifeste nervozitate după devalorizarea francului ; poate că s-a urmărit o goană după dolari și o precipitare pentru cumpărarea de aur, totuși nimeni, în interiorul sau în afara S.U.A., nu pare să fi manifestat nici cel mai mic interes pentru aceste cifre.

Desigur că acest lucru se datorează, în parte, faptului că aproape nimeni în interiorul sau în afara S.U.A. nu le mai înțelege. Statisticile britanice referitoare la balanța de plăți sînt destul de rele, fără a mai vorbi de exporturile rămase, într-o măsură necunoscută, neînregistrate și de denaturarea regulată a tabloului general prin dimensiunile rubricii „erori și omisiuni". Dar statisticile S.U.A. au două complicații suplimentare proprii. În primul rînd, Administrația a căutat recent să îmbunătățească aspectul lor prin ceea ce se denumește, printr-un eufemism, „decorarea vitrinei", convingînd îndeosebi guvernele occidentale să convertească dolarii pe care îi dețin pe piața monetară din New York în titluri pe un an, creînd astfel o intrare artificială de capital pe termen lung în S.U.A. În al doilea rînd, balanța de plăți a S.U.A. este evaluată pe două baze diferite, una care ține seama de mișcările particulare de capital pe termen scurt, în timp ce cealaltă nu ține seama de aceasta. Este evident că nici unul din aceste criterii de evaluare nu este preferabil celuilalt, dar ele sînt de natură să ducă la rezultate diferite : ceea ce constituia un deficit al celui de-al doilea trimestru de aproape patru miliarde dolari dintr-un punct de vedere, devine din celălalt punct de vedere un excedent de peste un miliard de dolari. Nu este surprinzător că opinia publică americană refuză să privească lucrurile cu seriozitate.

Ultimele cifre sînt, de fapt, influențate în bună măsură de operațiunile băncilor americane, pe piața Eurodolarului ; supuse constrîngerilor în țară, ele au descoperit că este avantajos să împrumute dolari Europei occidentale la cursuri ridicate și să-i repatrieze pe o scară mai mare ca oricînd. Băncile centrale nu vor fi pe de-a-ntregul satisfăcute de dezvoltarea rapidă a unei piețe care le scapă aproape în întregime de sub control — a cărei întreagă rațiune de a exista constă, de fapt, în a se sustrage controlurilor și regulamentelor naționale — iar existența sa a încurajat fără îndoială speculațiile valutare. Totuși unii au putut profita : eurodolarii au contribuit, de pildă, în mare măsură la instituirea unei piețe vest-germane de capital pe termen lung, a cărui absență sporise în trecut contrastul dintre excedentul european și deficitul S.U.A. Ele au permis Londrei să rămînă un centru financiar de frunte, în ciuda restricțiilor impuse folosirii lirei sterline, și să cîștige o cantitate apreciabilă de valută din operațiunile sale. Iar acum a permis Administrației S.U.A. să suporte mai ușor deficitul său în plățile externe convenționale, luînd înapoi cu împrumut dolarii pe care îi cheltuiește în străinătate.

În aceste condiții, Administrația americană a preferat să-și exercite ponderea diplomatică. Ea și-a convins aliații să renunțe la dreptul lor de a converti dolarii în aur la prețul oficial fix și să lase piața liberă a aurului să-și poarte singură de grijă, iar, pînă în prezent, această politică s-a dovedit extrem de reușită : prețul pieții libere nu a crescut, iar perspectiva ca S.U.A. să fie silite să-și sporească prețul oficial a slăbit în mod constant. Dacă prețul s-ar ridica, unele guverne ar putea fi tentate să sfideze nemulțumirea S.U.A. și să-și convertească dolarii.

Dar Administrația S.U.A. s-a convins acum pe sine — și a convins și pe alții — că, dacă ar avea de înfruntat o nouă presiune serioasă asupra rezervelor sale, ea nu ar spori prețul aurului, ci ar suprima legătura dintre aur și dolar, suspendînd complet vînzările de aur. Rezultatele unei asemenea acțiuni sînt imprevizibile : lumea occidentală ar trebui să aleagă între a convietui deschis cu un etalon aur sau a se scinda într-un bloc al aurului și un bloc al dolarului, cu un curs de schimb fluctuant între cele două. Aceasta ar însemna, fără îndoială, sfîrșitul ordinii monetare, așa cum am cunoscut-o de la ultimul război, iar nimeni nu este dornic să verifice dacă S.U.A. recurg sau nu la un „bluff". Între timp, desigur continuă să existe ca etalon dolarul, iar S.U.A. continuă să se bucure de acele privilegii speciale ale unei valute de rezervă împotriva căreia generalul de Gaulle a ridicat obiecții serioase : capacitatea de a rămîne cu un deficit al balanței de plăți și de a deține, în același timp, supremația în industria străină cu banii proprii ai străinilor.

Addis Abeba. Un aspect de la recenta conferință la nivel înalt a Organizației Unității Africane (O.U.A.). La tribună, generalul Gowon, liderul nigerian

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post
NEW YORK

James Reston

ÎNAPOI LA REALITĂȚI

CA ORICE om la sfîrșitul vacanței, președintele Nixon trebuie să înfrunte acum toate problemele care s-au acumulat în cursul acalmiei de vară, și ele sînt copleșitoare.

El este confruntat de cea mai gravă spirală inflaționistă din ultimii 18 ani, mergînd pînă la 6 la sută sau și mai mult. Războiul din Vietnam continuă și ne costă 180 de vieți omenești pe săptămînă. Cursa înarmărilor pe plan mondial se desfășoară în ritmul de peste 200 de miliarde de dolari anual.

Președintele Nixon s-a ocupat de aspectele psihologice și politice ale acestor probleme. El minimalizează lucrurile, vorbind cu moderație, chemînd la prudență, rechemînd acasă o parte din trupe, reducînd ritmul noilor construcții federale, coborînd tonul, preconizînd reținere în țară și străinătate.

Este o atitudine modestă și fără îndoială că mulți oameni sînt liniștiți de moderația relaxată și de obiectivele limitate ale președintelui, dar atitudinile nu înseamnă politică. El trebuie să-și dea seama că pînă și cei ce îi doresc binele se întreabă dacă programele sale sînt sau nu pe măsura problemelor.

Întotdeauna în trecut, el s-a ocupat de aspectul exterior al problemelor, dar nu de probleme în sine. Este foarte priceput în tratarea aspectului exterior și politic al problemelor — așa cum a demonstrat în primele șapte luni ale prezenței sale la Casa Albă — dar atît vara cît și luna de miere politică sînt acum pe sfîrșite și nu este probabil ca Congresul, revenind la problemele recrutării, ratei dobînzii, locuințelor, impozitelor și după problemele rasiale și studențești, să se mulțumească cu atitudinile și discursurile din trecut.

„Noua strategie pentru deceniul următor, a spus recent Nixon, trebuie să fie o strategie a păcii și mă angajez astăzi că vom avea o strategie a păcii". Dar tocmai aceasta este problema care îl opune pe președinte criticilor săi în legătură cu războiul.

El consideră că războiul este just, dar că este purtat cu stîngăcie. Este preocupat de costul în vieți omenești și fonduri și încearcă treptat să reducă ambele aceste pierderi. Criticii săi afirmă însă nu numai că războiul este costisitor ci și că este nedrept și trebuie să i se pună capăt. El face compromisuri în ceea ce privește matematica războiului, dar criticii săi se concentrează asupra moralității războiului și susțin că este nu numai prea costisitor, ci și nedrept.

Tot astfel, pe frontul intern, președintele și criticii săi sînt deopotrivă îngrijorați de inflație, dar nu sînt de acord asupra metodelor de a-i face față. El acționează ca și cum guvernul federal ar fi un partener pasiv la administrarea economiei țării. Dacă companiile siderurgice ridică prețurile cu trei dolari per tonă sau dacă sindicatele din construcții insistă pentru creșteri de salarii, fie cum vor ele. El este conștient de problema inflației și a discutat despre ea, dar filozofia compromisului nu a dus la o rezolvare, așa cum atitudinea sa de compromis nu a rezolvat realitățile situației din Vietnam.

George Meany, președintele A.F.L. — C.I.O., îi spune acum președintelui: „să trecem la controlul asupra salariilor și prețurilor. Pînă și Carl M. Halvorson, președintele societății General Contractors of America, care reprezintă patronatul și nu poate fi bănuit de prietenie pentru George Meany, declară că ar prefera controlul asupra salariilor și prețurilor decît politica antiinflaționistă a lui Nixon de anulare a contractelor de construcții federale. Președintele vorbește însă în generalități, iar acum va trebui să înfrunte realitățile.

Oare interesele S.U.A. în Vietnam merită într-adevăr 180 de vieți americane pe săptămînă? Dacă inflația reprezintă cu adevărat amenințarea pe care o pretinde Trezoreria, cum ar putea fi combătută fără controluri eficente asupra prețurilor și salariilor?

Președintele, cabinetul său, senatorul Mike Mansfield, presa au duelat unii cu alții în legătură cu aceste probleme pentru a acorda noii Administrații timpul să se adapteze răspunderilor sale, dar întreg acest complex de relații se va schimba acum. Vara a trecut. Problemele rămîn, iar de aici înainte problema este dacă președintele și colegii săi vor trece dincolo de atitudini și vor elabora o politică pe măsura problemelor fundamentale care stau în fața națiunii.

POLITYKA
BELGRAD

CONVORBIRILE TEPAVAȚ—GROMÎKO

DUPĂ VIZITA în R. S. F. Iugoslavia a ministrului afacerilor externe al U.R.S.S., Andrei Gromîko, a fost dat publicității un comunicat comun care reflectă starea relațiilor dintre cele două țări. Acordînd o atenție deosebită relațiilor reciproce dintre Iugoslavia și Uniunea Sovietică și dorind să scoată în evidență interesele de perspectivă ale țărilor lor, cei doi miniștri „s-au pronunțat pentru dezvoltarea continuă a prieteniei și colaborării".

Șefii diplomației celor două țări exprimă, în comunicatul comun, sprijinul deplin față de principiile Declarației de la Belgrad din anul 1955, confirmate cu prilejul vizitei președintelui Tito în U.R.S.S. din anul 1965. Aceste principii de bază presupun „respectarea suveranității, egalitatea în drepturi și neamestecul în treburi interne". Participanții la convorbiri sînt de acord că aceste principii constituie „o bază trainică pentru colaborarea celor două țări", ceea ce trebuie accentuat cu cea mai sinceră satisfacție.

În general, experiența relațiilor dintre R.S.F.I. și U.R.S.S. demonstrează utilitatea unor astfel de întîlniri și schimburi de păreri nu numai pentru

La Mannheim populația a demonstrat pe străzi împotriva depozitării gazelor toxice americane pe teritoriul R. F. G.

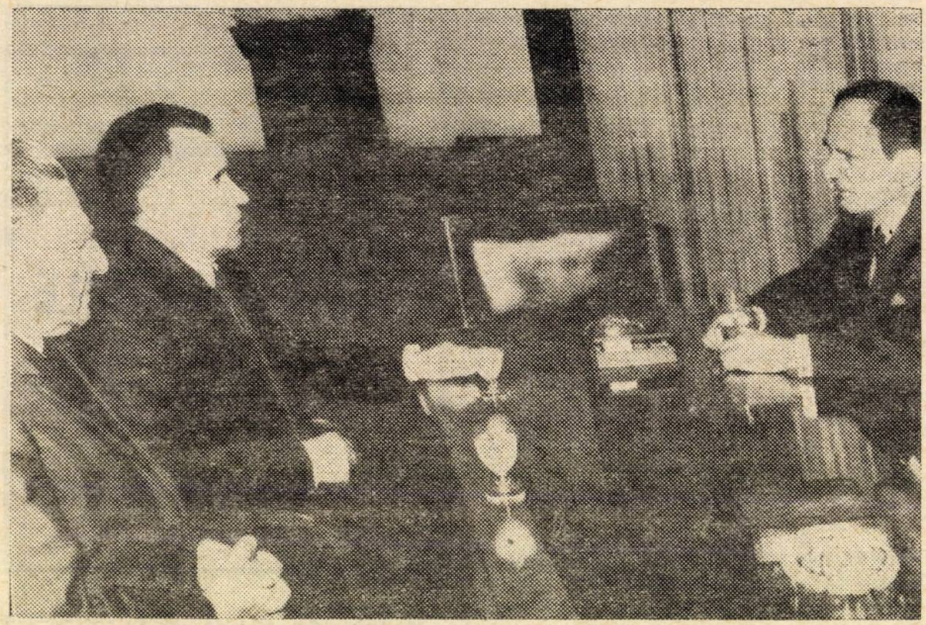

Intrevedere între Andrei Gromîko şi Mirko Tepavaţ, cu prilejul recentei vizite în Iugoslavia a ministrului de externe al U.R.S.S.

soluţionarea nemijlocită a problemelor care s-au ivit sau s-ar putea ivi, ci şi pentru o cunoaştere mai bună, mai profundă şi multilaterală a punctelor de vedere ale celeilalte părţi. În această privinţă, vizita lui Gromîko a jucat rolul său şi, dacă în domeniul colaborării bilaterale nu s-a soldat (probabil, nimeni nici nu s-a aşteptat) cu vreun rezultat concret, ea a determinat ambele părţi să constate necesitatea şi posibilitatea găsirii de noi căi pentru colaborare şi reafirmarea celor vechi. Aceasta se referă la relaţiile economice şi culturale, la o circulaţie mai largă a oamenilor şi ideilor, la ştiinţă şi tehnică etc. Fără îndoială, că ambele ţări sînt interesate pentru toate aceste domenii.

Cu alte cuvinte, nici dificultăţile care au existat în relaţiile politice, nici deosebirile în ceea ce priveşte punctele de vedere, n-au fost şi nu trebuie să fie o piedică pentru extinderea colaborării între cele două ţări.

Cei doi miniştri au acordat multă atenţie şi problemelor internaţionale, îndeosebi securităţii europene. Ei au salutat propunerea venită de la Budapesta după întrunirea Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varşovia privind convocarea unei conferinţe europene, dar au salutat şi alte iniţiative care contribuie la pacea şi securitatea în Europa. Ne putem aminti, de pildă, că şi Iugoslavia a făcut unele propuneri în această privinţă şi a manifestat atenţie faţă de propunerile altora.

În comunicatul comun sînt menţionate încă două probleme internaţionale actuale şi mari : problema Vietnamului şi problema Orientului Apropiat. Punctele de vedere ale celor două ţări în aceste probleme sînt cunoscute. Tepavaţ a informat pe Gromîko şi despre politica de neangajare, explicînd politica Iugoslaviei în această privinţă. Partea sovietică a expus poziţia sa faţă de politica de neangajare.

Totuşi, indiferent de gradul de acord care există în aprecierea problemelor internaţionale şi a problemelor speciale, cei doi miniştri au acordat sprijinul lor faţă de politica păcii şi soluţionării problemelor internaţionale litigioase pe cale paşnică. Prin urmare, s-ar putea spune şi în această privinţă că ultimele convorbiri sovieto-iugoslave au o însemnătate care depăşeşte cadrul relaţiilor dintre cele două ţări.

Le Monde
PARIS

SINGURUL MARE PARTID POLITIC BRAZILIAN

„ARMATA este singurul mare partid politic din această ţară..." a spus celebrul scriitor brazilian Antonio Callado, care a avut şi el recent de furcă cu coloneii însărcinaţi cu interogatoriile politice. În Brazilia ca şi în majoritatea celorlalte ţări latino-americane, ofiţerii s-au proclamat întotdeauna bucuros „apolitici", iar forţele armate nu încetează să-şi afirme „unitatea de nezdruncinat".

În realitate, intervenţia directă sau indirectă a forţelor armate în afacerile publice a fost constantă în Brazilia, de la proclamarea republicii încoace. În ce priveşte mitul „unităţii" numai secretul confortabil în care se complac militarii permite, într-o oarecare măsură, să se disimuleze în ochii mulţimilor certurile interne, rivalităţile personale şi conflictele politice. Armata, „primul partid", cunoaşte în mod firesc toate sfîşierile, sciziunile, tendinţele, răsturnările de alianţe şi înfruntările comune anumitor formaţiuni politice.

Se poate afirma chiar că armata braziliană, a cărei reputaţie de „apolitism" este deosebit de solidă, a manifestat în America Latină o oarecare precocitate, intervenind în viaţa publică începînd din secolul XIX. Pînă în 1889, în timpul monarhiei, puterea militară era subordonată puterii civile. Dar armata se considera, pe drept sau pe nedrept, neglijată de împăratul Don Pedro. Intervenţia militarilor conduşi de generalul da Fonseca şi aliaţi cu teoreticienii pozitivişti a precipitat instaurarea, de altfel paşnică, a republicii.

Protestele violente ale tinerilor ofiţeri nemulţumiţi nu constituie un lucru nou în Brazilia. „Tenentismul", mişcare a locotenenţilor care s-a manifestat între 1922 şi 1930, a influienţat profund viaţa politică a ţării şi continuă să o influenţeze. Cea mai mare parte a cadrelor superioare ale armatei astăzi la putere provin din această mişcare. Nemulţumirea „locotenenţilor" reflecta pe cea a noii burghezii şi a claselor mijlocii ostile preponderenţei tradiţionale a nobililor feudali de la Sao Paulo şi Minas-Gerais.

Purtat de pasiunea militarilor, Getulio Vargas ajunge la putere în 1930. Victoria sa este totodată, în oarecare măsură, şi cea a „locotenenţilor", a „celor mici", al căror sprijin a fost căutat de mareşalul Costa e Silva în 1966, înainte ca acesta să-şi pună candidatura la preşedinţia republicii.

Armata îl ajută pe Vargas în 1930 să iniţieze o eră nouă în viaţa politică. În 1945, înapoiat de pe frontul din Italia, unde a luptat alături de aliaţi împotriva puterilor Axei, ea îi mulţumeşte lui Vargas, care a cedat în 1937 tentaţiilor „statului nou" de stil fascist. În 1950, înaltul comandament nu se opune realegerii lui Vargas la preşedinţie din „respect pentru legalitate", dar curentul „contestatar", care ar fi dorit încă din 1945 să-l înlăture definitiv pe Vargas, se resemnează cu greu.

Mîndria de a fi luptat alături de S.U.A. împotriva fascismului european, iluzia că Brazilia se află într-o situaţie privilegiată, prieteniile legate între state majore, sînt tot atîtea sentimente care îi îndeamnă pe numeroşi ofiţeri să proclame ca principiu de bază al acţiunii lor „solidaritatea necondiţionată" cu Statele Unite.

Războiul din Coreea a aruncat încă din 1951 o umbră asupra acestei viziuni idilice. Washingtonul exercită presiuni asupra Braziliei ca aceasta să trimită trupe în Coreea. Vargas respinge această „sugestie". Fracţiunea „naţionalistă" a armatei îl aprobă, întocmai cum susţine crearea companiei naţionale a petrolului „Petrobras".

Pe plan intern, militarii vor încerca să depăşească cît mai mult timp posibil contradicţia dintre „voinţa de respect pentru constituţie" şi „convingerea intimă că armata este păzitoarea ordinii şi progresului". În 1950 conducătorii U.D.N. (Uniunea Democratică Naţională, conservatoare), nu pot convinge pe conducătorii armatei că realegerea lui

Vargas este „ilegală". Aceştia din urmă reproşează U.D.N. „că invocă prestigiul armatei, că singura lor preocupare este apărarea intereselor partidului". În 1955, Juscelino Kubitschek, preşedintele ales, nu-şi poate ocupa postul decît datorită „loviturii de stat legaliste" a generalului Lott. În 1961, criza gravă provocată de demisia bruscă a preşedintelui Quadros şi instaurarea neaşteptată la preşedinţie a lui Goulart situează cele două grupări din armată în pragul războiului civil. În 1964, guvernul Goulart este răsturnat printr-un puci, dar lovitura de stat este însoţită, în armată, de numeroase transformări, de destituiri şi dezertări. Este limpede, începînd din 1964, că tendinţa „legalistă" şi „naţionalistă" nu a încetat să cîştige teren.

Este, de asemenea, limpede că confuzia din sînul forţelor armate nu încetează să crească. Niciodată în întreaga istorie a Braziliei, militarii nu au concentrat atîta putere în mîinile lor. De asemenea, niciodată divergenţele şi contradicţiile nu au fost mai evidente. Cum să se concilieze „stabilizarea economică" şi „revenirea la democraţie", fără a se renunţa la frînele puterii? Din martie 1964 pînă în martie 1967, mareşalul Castelo Branco a încercat, într-o oarecare măsură, să salveze aparenţele liberului joc democratic, instalînd în Congres parlamentari „pe măsură". În decembrie 1968, mareşalul Costa e Silva, de la care se aştepta să „liberalizeze" regimul, a consolidat dimpotrivă dictatura, închizînd Congresul şi interzicînd partidele politice, dintre care unul, majoritar, se afla totuşi la ordinele guvernului.

Aceasta pentru că orice încercare timidă de „liberalizare" a arătat limpede, începînd din 1964, că cele mai modeste spărturi în sistem ar atrage prăbuşirea regimului însuşi. „Congresul înseamnă haosul...", considerau, şi continuă să considere, ministrul justiţiei Gama e Silva şi militarii care au cel puţin meritul de a acţiona în acord cu filozofia lor.

Dar această „fugă înainte" permanentă produce ameţeală anumitor sectoare ale armatei. Perspectiva alegerilor prezidenţiale, care ar fi trebuit să aibă loc în mod normal în 1971, dacă mareşalul Costa e Silva nu s-ar fi îmbolnăvit, a aţîţat poftele şi resentimentele. Candidaţi civili la preşedinţie, ca de pildă Bilac Pinto, fost preşedinte al U.D.N. şi actual ambasador la Paris, au fost îndepărtaţi în mod subtil. Începînd din 1964, majoritatea oamenilor politici care au aprobat lovitura de stat au abandonat regimul. Astăzi, aceasta din urmă este contestat de intelectuali, aripa liberală a bisericii, anumite cercuri de afaceri şi este denunţat de ofiţerii superiori care au pregătit răsturnarea lui Goulart.

Degradarea colonelului Boaventura Cavalcanti, fratele ministrului de interne, a provocat o furtună în regimentele de blindate. Destituirea generalului Muniz de Aragao a determinat, în iulie, 200 de ofiţeri să redacteze un manifest antiguvernamental. Acuzaţii de corupţie sînt formulate de militari împotriva anturajului apropiat al mareşalului Costa e Silva. La începutul lunii iulie, 126 de ofiţeri superiori au fost scoşi la pensie. Printre ei se numără cinci generali de armată şi 36 de generali de divizie. La începutul lunii septembrie, generalul Muniz de Aragao ia cuvîntul, în ciuda disgraţiei sale. El reclamă „alegeri cît mai grabnice cu putinţă" şi cere juntei care exercită „provizoriu" puterea executivă „să-şi definească limpede intenţiile".

Tot în iulie, Magalhaes Pinto, ministru de externe, om care nu vorbeşte fără temei, crezuse că trebuie să denunţe în faţa ofiţerilor de la Şcoala Superioară de Război, „acţiunea anumitor grupuri economice nord-americane împotriva societăţii Petrobras". Tineri ofiţeri, aparţinînd unităţilor celor mai direct angajate în „lupta împotriva subversiunii", descoperă astăzi cu amărăciune că „pentru Washington viaţa unui om contează mai mult decît onoarea Braziliei".

Un căpitan dezertor, Carlos Lamarca, a fost cel care a întemeiat gruparea V.A.R. (Avangarda Armatei Revoluţionare), răspunzătoare de răpirea ambasadorului S.U.A.

Înăspririi treptate a regimului îi corespunde extinderea ideologiei activităţii revoluţionare.

Marcel NIEDERGANG

Amiralul Augusto Rademaker, ministrul marinei, generalul Lyra Tavares, ministrul forţelor terestre, şi mareşalul Marcio de Sousa Mela, ministrul aviaţiei, membrii triumviratului care conduce Brazilia de la îmbolnăvirea preşedintelui Costa e Silva.

THE TIMES
LONDRA

Cecil King

ILUZII DESPRE PERSPECTIVELE FINANCIARE

SE SPUNE că la sfîrşitul secolului trecut, lordul Salisbury a declarat: „Optimismul nejustificat nu este decît o paradă a vanităţii morale care se dă drept virtute". Dacă este acceptat acest punct de vedere, atunci ar decurge că administraţia Wilson este foarte înclinată spre vanitate.

În decursul anilor am înregistrat cu tot mai mult scepticism promisiunile guvernului despre „surplusurile confortabile" ale balanţei de plăţi, promisiuni presărate şi cu expresii ca „fermitate" şi altele. Întrucît ne aflăm într-un sezon calm, m-am interesat pe lîngă prietenii mei din City cum merg lucrurile. În acest scop trebuie să lăsi de o parte declaraţiile oficiale de tot felul. Asemenea declaraţii sînt uneori colorate de iluzii, alteori de dorinţa de a induce în eroare pe cetăţenii britanici — nu pe străinii care cunosc adevărul neplăcut.

În mod oficial lucrurile merg bine, deşi Anglia nu a ieşit încă din dificultăţi. Dar să examinăm situaţia aşa cum apare ea unora din bancherii bine informaţi din City. Unii dintre ei se aşteptau la o prăbuşire anul trecut. Ea nu a fost evitată de vreo măsură a guvernului, ci de partenerii noştri occidentali, în special americanii şi vest-germanii, care ne-au avansat sume mult mai mari decît ar fi anticipat cineva. Ei nu au procedat astfel din simpatie pentru Marea Britanie, al cărei mod de a-şi administra treburile nu a trezit decît ironie, ci din dorinţa de a-şi apăra propriile lor interese. Într-o bună zi situaţia grea a Marii Britanii va avea mai puţină importanţă, robinetul va fi închis şi prăbuşirea va fi cu atît mai puternică pentru că a fost amînată.

Aflăm că datoria noastră pe termen scurt este de trei miliarde lire sterline și că, în condițiile unui surplus de 500 milioane lire sterline, această datorie poate fi rambursată în șase ani. Aceasta este o iluzie sprijinită de cifre nu tocmai adevărate. De fapt, datoria noastră pe termen scurt este de cinci miliarde lire sterline, la care trebuie adăugate fondurile de peste un miliard lire sterline garantate în dolari. Putem spune să totalul este de 6,25 miliarde lire sterline. Spre sfîrșitul anului trecut, acei care ar fi trebuit să cunoască lucrurile au anticipat pentru anul calendaristic 1969 un surplus de 200 milioane lire sterline al balanței de plăți, dar am început anul curent cu trei luni proaste, astfel încît, în mai, prognoza pentru 1969 ajunsese să fie un mic deficit.

Dar miniștrii finanțelor nu se lasă descurajați de asemenea fleacuri. Anul luat în considerare a fost schimbat de la anul calendaristic la anul fiscal, eliminînd astfel cele trei luni proaste de la începutul anului 1969 și înlocuindu-le cu primele trei luni ale anului 1970 care, după cum se speră, vor fi mult mai bune. Astfel, ministrul finanțelor, în parte pentru a liniști deputații laburiști, în parte pentru a satisface Fondul Monetar Internațional, a declarat că, în anul fiscal care se încheie în martie viitor, surplusul va fi de 300 milioane lire sterline.

Nu pot găsi nici un om cu răspundere care să considere că acest lucru este posibil. Este mai probabil că nu se va înregistra nici un surplus. Acest lucru nu deranjează însă ministerul finanțelor — el intenționează să schimbe cifrele pe baza cărora se calculează totalul balanței de plăți. Și avînd instrucțiuni să găsească 300 milioane lire sterline, le va găsi. În primul rînd, se va face și mai multă publicitate exporturilor neînregistrate. Această cifră nu are de fapt nici o semnificație, deoarece orice exporturi care nu au fost înregistrate sînt, și au fost totdeauna, incluse în „capitolul de echilibrare" la sfîrșitul anului. Totuși, ele constituie un element util și este evaluat la 150 milioane lire sterline. De fapt, el este mai mic și a scăzut continuu începînd din 1966, dar nu are importanță. Ca să parafrazăm o expresie cunoscută, „de ce să provocăm confuzie opiniei publice prezentîndu-i faptele ?"

Să citez acum pe unul din prietenii mei mai optimiști : „În ultimele șase luni, situația s-a înrăutățit mult mai încet". Banca Angliei a reușit să vîndă cantități într-adevăr mari de titluri, exporturile au continuat să crească, importurile au scăzut, iar comerțul invizibil s-a îmbunătățit.

Dar aceasta nu reprezintă decît un răgaz datorat unui număr de factori favorabili, dar temporari. În curînd realitățile esențiale ale vieții noastre economice vor ieși din nou la suprafață.

Am citit că guvernul a „respectat obiectivul" în ce privește cheltuielile lui. Anterior se spunea că el „și-a pus frîu". Ca să fim expliciți, cheltuielile guvernului sînt prea mari, deși de peste un an creșterea lor a fost moderată. Dar cea mai mare parte a cheltuielilor excesive ale guvernului au fost amînate, nu suprimate. Și această amînare nu se poate menține la infinit —ci numai pînă la primăvara viitoare. Astfel, oricît de favorabil ai privi perspectivele pînă în aprilie viitor, perspectivele pentru restul anului 1970 sînt sumbre, iar perspectivele pentru 1971 și mai rele.

Belfast. Sîrmă ghimpată așezată de locuitorii unui cartier protestant, cu prilejul noilor incidente din capitala Irlandei de Nord

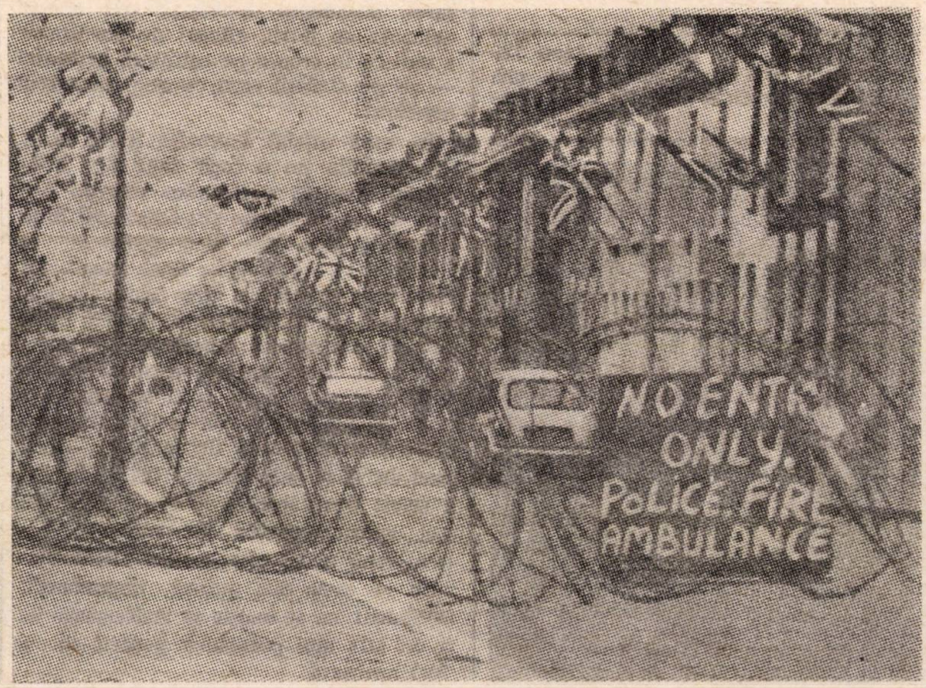

profil

Urho KEKKONEN

președintele Finlandei

Urho Kaleva Kekkonen s-a născut la 2 septembrie 1900 în familia unui muncitor forestier din localitatea Pielavesi, în nordul Finlandei. După studii medii în orășelul Kajaani, a urmat facultatea de drept la Helsinki.

Terminîndu-și studiile în 1927, a ocupat funcții în administrația comunităților rurale și în ministerul agriculturii. În aceeași perioadă, Kekkonen își începe activitatea politică în cadrul partidului agrarian. În 1936 devine doctor în drept și membru al parlamentului ; a fost reales fără întrerupere pînă la alegerea ca președinte. Tot în 1936 i s-a încredințat portofoliul justiției, iar din 1937 pînă în 1939 l-a deținut pe acela al internelor.

În 1944, Kekkonen a redevenit ministrul justiției pentru doi ani. Vicepreședinte în 1947, a fost ales președinte al parlamentului în 1948.

Urho Kekkonen a candidat pentru președinția statului în 1950. Atunci a fost ales J.K. Paasikivi, cu care Kekkonen, de altfel, a colaborat, fiind de cinci ori primul ministru al unor guverne de coaliție în perioada 1951—55. În 1956, Kekkonen a candidat cu succes la președinție, fiind ulterior reales — în 1962 și 1968.

Realegerea sa repetată atestă aprecierea poporului finlandez pentru politica de neutralitate și relații constructive cu toate țările lumii cu care președintele Kekkonen a știut să se identifice. Orientarea inaugurată de predecesorul său — pașnică, de neangajare, de bună vecinătate cu Uniunea Sovietică, de promovare a cooperării nordice — se numește acum linia „Paasikivi-Kekkonen". Corespunzător acestei orientări, președintele Kekkonen a formulat, cu cîțiva ani în urmă, propunerea ca țările din nordul Europei — Danemarca, Suedia, Norvegia și Finlanda — care constituie o zonă denuclearizată de facto, să consfințească această stare de lucruri printr-un acord cvadripartit. Această măsură, a afirmat președintele Kekkonen, „ar consolida pozițiile și prestigiul țărilor respective", oferindu-le totodată garanții de securitate. Tot în concordanță cu orientarea „Paasikivi-Kekkonen" este și recenta propunere finlandeză, prin care guvernul acestei țări se oferă să inițieze contacte în vederea unei conferințe în problema securității europene și, în eventualitatea unor rezultate satisfăcătoare ale contactelor, să o găzduiască.

Înțelegînd să promoveze bunele relații și pe calea contactelor directe, președintele Finlandei a întreprins o serie de călătorii în diverse țări ale lumii. În ultimii ani el a vizitat astfel India, R.A.U., Uniunea Sovietică, Marea Britanie și mai multe țări nordice.

M. M.